

Republika e Kosovës

Qeveria

Ministria e Shëndetësisë

Departamenti Shëndetësor i Burgjeve

**Raporti vjetor i punës së Departamentit Shëndetësor të
Burgjeve për vitin 2023**

Përpiluar nga:

Prof. Asoc. Dr. Milazim H. GJOCAJ, MD, MSc, PhD.
Drejtor i Departamentit Shëndetësor të Burgjeve, MSh;

Mbështetur nga:

Koordinatorët e DShB-së,
Udhëheqësit dhe Kryeinfermieret e NjShB-ve;

Janar 2024,
Prishtinë

Përmbajtja:

Tabelat dhe Grafët e Raportit të DShB.....	3
Përmbledhje e raportit të DShB për vitin 2023	5
HYRJE	7
Prezantim i shkurtër i funksionimit dhe organizmit të Departamentit Shëndetësor të Burgjeve	7
I. AKTIVITETET PËR NGRITJEN E CILËSISË SË SHËRBIMEVE SHËNDETËSORE NË BURGJE.....	11
1. Monitorimi i vazhdueshëm i cilësisë së kujdesit shëndetësor	11
2. Trajnimi i vazhdueshëm i stafit mjekësor të burgjeve.....	11
3. Kujdesi shëndetësor i vazhdueshëm për të gjithë të burgosurit pa dallim në nivel të njëjtë sikur për qytetaret e tjerë në sistemin publik shëndetësor	11
4. Shëndeti mendor në burgje.....	12
Institucioni Shëndetësor për Trajtimin e Personave me Nevoja të Veçanta	17
5. Kujdesi farmaceutik për të burgosurit	24
6. Mirëmbajtja e kushteve higjienike sanitare në burgje	26
7. Menaxhimi i mirë i stafit shëndetësor të burgjeve	27
8. Aktivitete për menaxhimin e pandemisë COVID - 19.....	28
9. Monitorimi i aktiviteteve dhe shërbimeve të cilat përcaktojnë kualitetin e kujdesit shëndetësor	29
10. Monitorimi i disa indikatorëve në pranim, siç janë në duhan, alkool, droga etj.	48
11. Monitorimi i TBC, HIV dhe HCV&HBV	52
II. BASHKËPUNIMI ME MEKANIZMAT E MSH-SË, MENAXHIMI I BUXHETIT DHE FURNIZIMET	54
Integrimi i Departamentit Shëndetësor të Burgjeve në kuadër të organizmave të Ministrisë së Shëndetësisë	54
Buxheti, menaxhimi i tij dhe furnizimet.....	55
Furnizimet dhe shpenzimet.....	58
Aktivitete të tjera	59
III. BASHKËPUNIMI ME INSTITUCIONET E TJERA NË VEND DHE JASHTË	59
IV. MONITORIMI I CILËSISË DHE ANKESAVE TË TË BURGOSURVE DHE NDËRMARRJA E MASAVE ADEKUATE.....	61
V. IMPLEMENTIMI I SISTEMIT INFORMATIV SHËNDETËSOR NË BURGJE.....	62
VI. ZBATIMI I PRAKTIKAVE STANDARDE TË VEPRIMIT TË DSHB TË HARMONIZUARA ME REKOMANDIMET E KËSHILLIT TË EVROPËS	63
Monitorimi i zbatimit të procedurave të punës.....	63
Zbatimi i Projektit me Këshillin e Evropës.....	63
Zbatimi i dokumentacionit legjislativ dhe procedurave të punës	65
Realizimi i Planit të punës se vitit 2023	66
VII. VËSHTRËSITË DHE MANGËSITË	66
VIII. SYNIMET	67
IX. SHTOJCAT	68

Tabelat dhe Grafët e Raportit të DShB

Tabelat

Tabelat e prezantuara në Raportin Vjetor të DShB-së	
Nr	Përmbajtja
1	Shërbimet e shëndetit mendor në kuadër të të gjitha shërbimeve shëndetësore në burgje në vitin 2023
2	Tabela e mjeteve zyrtare për vlerësim psikologjik në burgjet e Kosovë
3	Paraqitja tabelore, sipas njësisve, e rasteve të trajtuara me rrezik të lart për vetëvrasje, tentim vetëvrasjeve dhe e vetëvrasjeve të realizuara në burgje në vitin 2023;
4	Paraqitja e parametrave të përcjellë në baza të rregullta, mujore, në secilin burg,
5	Raporti i të dhënave epidemiologjike në të gjitha burgjet par periudhën 2003 – 2023
6	Rraporti i të dhënave për shërbimet në ShSKUK, viti 2023
7	Rraporti i hospitalizimeve në ShSKUK, viti 2023;
8	Të dhënat mbi disa shërbime, shitesë, specifike në burgje;
9	Numri i rasteve të vdekjeve dhe vetëvrasjeve në burgje në periudhën 1999-2023;
10	Krahasimi i numrit të vetëvrasjeve në burgje të ne dhe në BE,
11	Duhanit, alkoolit, drogave, rastet me Hepatit dhe indikatorë tjerë në burgje (2014-2023);
12	Duhanit, alkoolit, drogave, rastet me Hepatit dhe indikatorë tjerë sipas NjShB-ve, (2014-2023);
13	Shpenzimi i metadonit dhe terapia zëvendësuese gjatë vitit 2023 në DShB;
14	Disa të dhëna specifike për trajtimin e të burgosurve;
15	Buxheti i DShB sipas kategorive për vitet 2019-2024;
16	Pasqyrimi i shpenzimit të buxhetit të DShB për vitin 2023;
17	Paraqitja e realizimit të planit sipas indikatorëve për vitin 2023;

Grafët

Grafët e prezantuara në Raportin Vjetor të DShB-së	
Nr	Përmbajtja
1	Shërbimet e shëndetit mendor të pasqyruara në përqindje në burgje në vitin 2023
2	Paraqitja në grafikun e rasteve të trajtuara me rrezik të lart për vetëorasje, tentim vetëorasjeve dhe e vetëorasjeve të realizuara në burgje në vitin 2023;
3	Paraqitja në përqindje e rasteve të trajtuara me rrezik të lart për vetëorasje, tentim vetëorasjeve dhe e vetëorasjeve të realizuara në burgje në vitin 2023;
4	Shërbimet shëndetësore të përgjithshme gjatë kësaj periudhe
5	Të burgosur të pranuar gjatë kësaj periudhe
6	Ecuria dhe raporti në mes të vizitës së parë mjekësore dhe atyre tjera mjekësore
7	Ecuria dhe krahasimi i konsultimeve psikologjike dhe atyre psikiatrike gjatë kësaj periudhe
8	Ecuria e shërbimeve dentare në burgje gjatë kësaj periudhe
9	Lëvizjet e të burgosurve jashtë burgjeve për shërbime shëndetësore gjatë kësaj periudhe
10	Ecuria dhe krahasimi i hospitalizimeve në Dubravë dhe në spitale publike gjatë kësaj periudhe
11	Ecuria e transferove për shkaqe shëndetësore në burgje 2003 – 2023
12	Paraqitja e disa analizave të gjakut ndër vite;
13	Paraqitja e testeve diagnostike gjatë vitit 2023;
14	Paraqitja vizitave sistematike gjatë vitit 2023;
15	Të dhënat mbi disa shërbime, shtesë, specifike në burgje;
16	Ecuria e krahasimit të shërbimeve shëndetësore dhe mjekësore në burgje 2003 – 2023
17	Dhjetë sëmundjet e ndryshme që përcillen vazhdimisht në burgje paraqitur gjatë kësaj periudhe
18	Ecuria dhe krahasimi i Sy neurotike dhe psikotike
19	Ecuria e SKV, SGI, SR dhe SUG në periudhën 15 vjeçare 2003 – 2023;
20	Ecuria e SL, SSL, SST dhe SI në periudhën 16 vjeçare 2003 – 2023;
21	Shtatë indikatorët shëndetësor gjatë kësaj periudhe;
22	Ecuria e vetëlëndimeve, lëndimeve trupore dhe abuzimeve seksuale për periudhën 2003-2023;
23	Ecuria e përcjelljes së rasteve në greve të urisë në burgje në periudhën 2003 – 2023;
24	Ecuria e rasteve të tentim vetë orasjeve në burgje në periudhën 2003 – 2023;
25	Ecuria e rasteve në vetmi në burgje në periudhën 2003 – 2023;
26	Ecuria e vdekjeve në burgje në periudhën 2003 – 2023;
27	Krahasimi i trendit të ecurisë së vdekjeve dhe vetëorasjeve në burgje, në periudhën 1999 – 2023;
28	Kkrahasimi i trendit të ecurisë të tentim vetëorasjeve dhe orasjeve në burgje;
29	Paraqitja e duhan pirjes, përdorimit alkoolit dhe të drogave gjatë kësaj periudhe;
30	Paraqitja e duhan pirjes, përdorimit alkoolit dhe të drogave gjatë kësaj periudhe në %;
31	Duhan pirja, alkooli dhe drogat në burgje gjatë vitit 2023;
32	Ecuria e përqindjes së përdoruesve të duhanit në 10 vitet e fundit;
33	Ecuria e përqindjes së përdoruesve të alkoolit në 10 vitet e fundit;
34	Ecuria e përqindjes së përdoruesve të drogave në 10 vitet e fundit;
35	TBC Hepatiti dhe HIV gjatë vitit 2023;
36	Ecuria e TBC, HBV&HCV dhe HIV gjatë periudhës 2003-2023 në burgje;
37	Ecuria e buxhetit të DShB për periudhën 2019-2024;
38	Ecuria e buxhetit të DShB për kategorinë e pagave për periudhën 2019-2024;
39	Ecuria e buxhetit të DShB për kategorinë e mallrave dhe shërbimeve, për periudhën 2019-2024;

Përmbledhje e raportit të DShB për vitin 2023

Ky shërbim funksionon dhe organizohet me qëllim të ofrimit dhe kujdesit shëndetësor për personat e vendosur në burgje bazuar në Ligjin për shëndetësi, Ligjin mbi Ekzekutimin e Sanksioneve Penale të Kosovës, Rregullat evropiane të burgjeve, Rekomandimet e Organizatës Botërore të Shëndetësisë, përcaktuar me UA të QRK UA 05/2014.

Në të gjitha njësitë shëndetësore janë kryer shërbime sipas PSV-ve 24/7 ditë, pa ndërprerë nga stafi dhe konsultantët e angazhuar.

Kanë funksionuar të gjitha NjShB-të sipas planit dhe janë monitoruar në vazhdimësi nga DShB dhe mekanizmat e tjerë monitorues.

Është bërë trajtimi i të burgosurve në mënyrë ekuivalente sikurse qytetarët tjerë, me pajisje adekuate moderne nga stafi adekuat i licencuar dhe i trajnuar, në vazhdimësi.

Shëndeti mendor në burgje ka funksionuar sipas planit dhe PSV-ve me staf adekuat, psikolog, psikiatër dhe staf tjetër mjekësor. Nga 222 raste të identifikuara për vetëvrasje, në pranim, 24 nga ta kanë tentuar dhe vetëm një ka arritur të bëjë vetëvrasje. Gjatë kësaj periudhe është funksionalizuar Institucioni për kujdesin shëndetësor të personave me nevoja të veçanta i cili ka ndikuar në trajtimin e rasteve vështirë të menaxhueshme. Në këtë institucion janë hospitalizuar rreth 60 të burgosur dhe janë liruar rreth 22 pas marrjes së trajtimit.

Në të gjitha NjShB-të, gjithsejtë janë kryer 6716 konsulta psikiatrike dhe 7816 konsulta psikologjike.

Gjatë tërë kohës ka pasur mjaftueshëm barëra dhe material shëndetësor për të gjitha NjShB-të. Furnizimi është i qëndrueshëm dhe me kontratë kornizë sipas listës së DShB-së përmes formave të PSO-së së MSh-së. Edhe furnizimet e tjera si inventari, uniformat dhe pajisjet e imta mjekësore, përfshirë edhe servisimet e pajisjeve kanë qenë të nivelit të mirë dhe të qëndrueshëm.

Kushtet higjienike sanitare kanë qenë të kënaqshme dhe në vlerësimin e përgjithshëm ka qenë 4.21 (nga vlerësimi 1-5). Nuk ka pasur epidemi dhe mostrat e ushqimit janë ruajtur nga 72 orë si dhe punëtorët që kanë indikacione për këtë, janë pajisur me libereza sanitare.

Stafi ka pasur disa lëvizje dhe qëndrueshmëria e stafit është sfiduese duke qenë se mungojnë stimulimet shtesë për punën në burgje. Edhe këtë vit janë ndarë 3 specializime për psikolog klinikë në burgje.

Gjatë vitit 2023 janë kryer 4,825 vizita të para mjekësore me hapje të dosjes mjekësore, 4,477 vizita te fundit, liruese mjekësore dhe gjithsejtë 29,059 vizita mjekësore, 3,312 vizita dhe trajtime stomatologjike, ndërsa në total janë kryer 75,328 shërbime mjekësore.

Në ShSKUK janë kryer 1036 konsultime, 156 vizita specialistike, 37 MRI dhe 52 hospitalizime.

Sa i takon testimeve, janë kryer 1974 teste psikologjike, 1421 teste të gjakut, 17317 vizita sistematike periodike, 79 vizita gjinekologjike, 5 PAPA teste dhe 195 RTG.

Sa i takon sëmundjeve, prijnë ato neurotike me 2875 shërbime duke u përcjellë nga ato respiratorë (1372 shërbime), gastrointestinale (1357 shërbime) dhe ato të sistemit lokomotor (1224 shërbime). Të tjerat janë në numër më të vogël ashtu siç janë ato kardiovaskulare me 807 shërbime.

Gjatë kësaj periudhe janë evidentuar dhe menaxhuar edhe këta indikatorë; vetëlëndimet, 189 raste, lëndimet trupore, 381 raste, tentim vetëvrasje 24 raste të raportuara dhe vdekjet në burg, 6 raste.

Në procesin e pranimit të të burgosurve, nga 4,848 të pranuar, gjatë vizitë së parë mjekësore, janë identifikuar: 3,360 duhanpirës (69.31%); 289 përdorues të alkoolit (5.96%); 795 përdorues të drogave (16.40%); 127 raste me diabet (2.62%); 342 raste me hipertension (7.05%); Duhanpirja dhe përdorimi i drogave janë në rritje dhe janë shqetësuese si indikatorë.

Në këtë periudhë kemi pasur 51 persona mbi 65 vjeç, 6 persona me nevoja të veçanta, 236 persona apo 14% e të burgosurve me sëmundje kronike dhe 148 persona po 15% e të burgosurve me sëmundje çrregullime mendore dhe trapi psikiatrike.

Buxheti prej 1,963,771.32 është shpenzuar 110.46%, sipas kategorive; mallra dhe shërbime 84.49% (rreth 8% kanë qenë penalltite për vonesa), komunalitë 71.48%(ku ka pasur kursime), kapitalet 97.78% (janë realizuar të gjitha projektet). Për vitin 2024 është 2,149,603.00€ (Paga dhe mëditje 1,410,903.00 € Mallra dhe shërbime 683,200.00€, Kapitale 50,000.00€, ndërsa Komunali 5,500.00€).

Ka vazhduar bashkëpunimi me MSh dhe mekanizmat përkatëse, me MD dhe ShKK si dhe me institucionet e tjera relevante.

Një bashkëpunimi i mirë ka vazhduar me Ambasadën Amerikane dhe INL të cilët na kanë mbështetur në projektet tona lidhur me trajtimin e personave men nevoja të veçanta.

Ka vazhduar projekti me Këshillin e Evropës mbi projekti "Përmirësimi i trajtimit për personat e privuar nga liria" nga i cili janë përpunuar PSV-të dhe Udhëzuesi për terapinë okupacionale të cilët janë në zbatim e sipër.

Realizimi i planit sipas indikatorëve për vitin 2023 nga 9 objektiva dhe 51 aktivitete, rezulton se 40 aktivitete përkatësisht 78.50% janë realizuar plotësisht, 5 aktivitete përkatësisht 9.80% janë realizuar pjesërisht, ndërsa 6 aktivitete përkatësisht 11.76% nuk kemi mundur ti fillojmë fare.

Gjatë kësaj periudhe përpos disa mungesave si autoambulanvacve për disa njësi, kemi edhe paqëndrueshmërinë e stafit si pasojë e mungesës së pagesës së rrezikshmërisë dhe shtesave të tjera funksionale për specifikat përkatëse në punë.

Për tejkalimin e vështirësive kemi hartuar planin e menaxhimit të rreziqeve si dhe planin e qëndrueshmërisë së stafit.

Synimet tona janë që të kemi shërbime cilësore dhe ekuivalente me qytetarë të tjerë dhe kënaqshmëri të tyre në shërbime dhe performancë të mirë të stafit.

Për shkak të specifikave që ka, ky shërbim kërkon mbështetje më të madhe, mirëkuptim dhe përpjekje adekuat të të gjithë faktorëve në vend për qëndrueshmëri të shërbimit dhe stafit në dobi të ofrimit të kujdesit shëndetësor adekuat dhe ekuivalent me qytetarët e tjerë të vendit sipas standardeve të KPT të KR dhe Rregullave Evropiane të Burjeve dhe atyre të OBSH-së.

HYRJE

Qëllimet kryesore të Departamentit Shëndetësor të burgjeve për vitin 2023 kanë qenë; trajtimi ekuivalent shëndetësor i të burgosurve sikurse edhe qytetarët e tjerë, të vendit, përmes harmonizimit dhe integrimit të shërbimeve shëndetësore sipas Rregullave Evropiane të Burgjeve, Rekomandimeve të KPT të KE dhe duke respektuar specifikat e sigurisë dhe ligjet e vendit në fuqi.

Ne vazhdim është paraqitur Raporti i punës mbi realizimin e planit të punës për vitin 2023 sipas qëllimeve dhe planit të punës.

Ky raport është paraqitur përmes 9 kapitujve, 39 grafikëve dhe 17 tabelave.

Prezantim i shkurtër i funksionimit dhe organizmit të Departamentit Shëndetësor të Burgjeve

Fushëveprimi

1. Shërbimi i kujdesit shëndetësor në burgjet e Republikës së Kosovës organizohet dhe funksionon si pjesë integrale e sistemit shëndetësor të vendit.
2. Shërbimi shëndetësor që funksionon në burgje të cilat janë nën autoritetin e Ministrisë së Drejtësisë, për shkak të specifikave organizohet dhe mbikëqyret nga Departamenti Shëndetësor i Burgjeve (DSHB) në Ministrinë e Shëndetësisë.

Përkufizimi

1. Shërbimi shëndetësor i burgjeve të Republikës së Kosovës – nënkupton shërbim profesional autonom, që në mënyrë të vazhdueshme dhe gjithëpërfshirëse kujdeset për shëndetin e qytetarëve dhe banorëve të vendosur në institucionet korrektuese.
2. Departamenti shëndetësor i burgjeve – nënkupton DSHB departamentin profesional të Ministrisë së Shëndetësisë që menaxhon dhe monitoron funksionimin e shërbimeve shëndetësore përmes njërive shëndetësore në institucionet shëndetësore të cilat janë të vendosura në burgje e të cilat janë pronë e Ministrisë së Drejtësisë.
3. NjShB – nënkupton Njësinë Shëndetësore të Burgjeve e cila është forma specifike dhe organizative shëndetësore e vendosur në burgun përkatës dhe përmbledh të gjitha aktivitete shëndetësore që kryhen në atë burg.

Detyrat dhe përgjegjësitë e Departamentit shëndetësor të burgjeve janë:

1. Monitorimi dhe menaxhimi i punës së institucioneve shëndetësore në burgje (8 ambulancave, 2 stacionareve shëndetësore, 1 institucioni për kujdes shëndetësor për personat me nevoja të veçanta dhe 1 institucioni shëndetësor për kujdesin e nënës dhe fëmijës);
2. Aplikimin e planit të veprimit nga strategjia sektoriale e MSH-se për shëndetësinë në burgje lidhur me funksionimin e këtij shërbimi në harmoni me rregullat e sigurisë së burgjeve;
3. Bashkëpunimin e ngushtë me Organin Qendror të Administratës Shtetërore /SHKK/MD dhe me drejtoret e burgjeve, të cilat janë pjesë e Ministrisë së Drejtësisë, me qëllim të ofrimit të kujdesit shëndetësor të njëjte si për qytetarët e lirë si dhe

- bashkëpunimin me gjykatat dhe prokurorit për trajtimin, ekspertizën dhe raportimin shëndetësor dhe psikiatrik për persona të caktuar sipas kërkesës;
4. Aplikimin e standardeve ndërkombëtare për mbrojtjen e të drejtave të njeriut në aspektin shëndetësor;
 5. Mbikëqyrjen dhe raportimin e rregullt të kushteve higjieniko-sanitare, ushqimit dhe ujit në burgje si dhe marrjen e masave të vazhdueshme për parandalimin e epidemive dhe marrjen e masave kundër epidemike në rast nevojë;
 6. Dhënien e këshillave profesionale për rastet vështirë të menaxhueshme dhe rasteve që kërkojnë trajtim multidisiplinar dhe ndër sektorial;
 7. Bashkëpunimin me të gjitha institucionet shëndetësore të vendit duke filluar nga ato të shëndetit primar, sekondar, terciar si dhe menaxhimin e dhomave të sigurta në institucione shëndetësore publike dhe menaxhimin e terminëve për trajtim të burgosurve në institucione shëndetësore publike;
 8. Mbështetje në menaxhimin e situatave të komplikuar në burgje të cilat lidhen me shëndetin si grevat e urisë, tentim vetëvrasjet, dhunën në burgje, vdekjet në burgje etj.
 9. Funksionimi i këtij Departamenti realizohet përmes Njërive Shëndetësore të vendosura në secilin burg (10).
 10. Aktivitetet nga përgjegjësia e Departamentit menaxhohen në bashkëpunim me koordinatorët përgjegjës për çështje specifike.
 11. Udhëheqësi i Departamentit shëndetësor të burgjeve raporton tek Ministri i Shëndetësisë.
 12. Departamenti Shëndetësor i burgjeve menaxhon njësit shëndetësore të burgjeve sipas organogramit të MSh.

DSHB ka katër (4) koordinator:

1. Koordinatori për shërbime shëndetësore në burgje,
2. Koordinatori për shëndet mendorë në burgje,
3. Koordinatori për shërbime farmaceutike në burgje,
4. Koordinatori për të dhëna, termine dhe koordinim me SHSKUK.

Njësitë shëndetësore të burgjeve -ne tekstin e më poshtëm NjShB- janë forma të organizmit shëndetësor në secilin burg sipas specifikave të tij. Ekzistojnë dhjetë Njësi Shëndetësore të Burgjeve të ndara sipas lokacionit:

1. NjShB në QK të Dubravës,
2. NjShB në QK të Lypjanit,
3. NjShB në QP të Lypjanit,
4. NjShB në QK të Smrekonicës,
5. NjShB në QP të Prishtinës,
6. NjShB në QP të Pejës,
7. NjShB në QP të Prizrenit,
8. NjShB në QP të Mitrovicës,
9. NjShB në QP të Gjilanit,
10. NjSHB në BSL në Gerdac.

Institucionet Shëndetësore të burgjeve janë format specifike të organizimit të institucioneve shëndetësore në kuadër të NjShB të cilat licencohen nga MSh.

Llojet e institucioneve shëndetësore të burgjeve janë:

1. Ambulanca e burgut;
2. Stacionari i burgut;
3. Institucioni shëndetësor për trajtimin e personave me nevoja të veçanta;
4. Institucioni shëndetësor për kujdesin e nënës dhe fëmijës.

Funksionimi i DShB

1. Departamenti shëndetësor i burgjeve është i vendosur në objektin e Ministrisë së Shëndetësisë në Prishtinë.
2. Ministri i Shëndetësisë menaxhon drejtpërsëdrejti Departamentin Shëndetësor të Burgjeve në funksion të garantimit të autonomisë profesionale në bashkëpunim me MD dhe ShKK.
3. Departamenti Shëndetësor i Burgjeve udhëhiqet nga Drejtori i Departamentit.
4. Drejtori i DSHB ka përgjegjësi të funksionimit të shërbimeve shëndetësore në burgje dhe mbikëqyrjen si dhe lidhshmërinë në mes të dy ministrive duke ofruar shërbime profesionale shëndetësore në burgje të nivelit të njëjtë me sistemin shëndetësor publik.
5. DShB ka (4) katër koordinator për fushat e veta të cilët i përgjigjen Drejtorit të DShB.
6. Te gjitha procedurat administrative, të personelit, të financave, të prokurimit dhe shërbimeve të tjera, kryhen sipas procedurave të MSh, nga njësitë organizative përkatës përmes Sekretarit të Përgjithshëm të Ministrisë.
7. Sekretari i i Përgjithshëm i MSh garanton dhe mundëson bashkëpunimin me njësitë e tjera të MSh në funksion të integritetit të plotë të DShB në kuadër të sistemit shëndetësor të vendit.
8. Prioritetet, plani strategjik dhe ai i punës, kujdesi shëndetësor për të burgosurit janë autonome dhe të garantuara të cilat nuk mund të ndryshohen pa kërkesën e Drejtorit të DShB dhe pa aprovimin e Ministrit të Shëndetësisë në asnjë situatë në funksion të mbrojtjes së ofrimit të kujdesit shëndetësor adekuat, autonom profesional, human dhe të nivelit të njëjtë me qytetaret e tjerë.
9. Drejtori i DSHB ka të drejte të kërkoj nga Ministri i Shëndetësisë për ndryshime të planit, buxhetit, strategjisë së punës në harmoni me ndryshimet dhe nevojat eventuale shëndetësore dhe menaxhuese në situata të caktuar të pa parashikueshme si rezultat i ndonjë ndryshimi jashtë planit, paraqitjes së çfarëdo forme të pa planifikuar (protestë, grevë, rebelim, epidemi, sulm me dëme shëndetësore, ndërtrim të destinacionit të burgut, hapje e burgut të ri etj).

Funksionimi i NjShB

1. Njësia Shëndetësore e burgut është forma specifike dhe organizative shëndetësore e cila është e vendosur në burgun përkatës dhe përmbledh të gjitha aktivitetet shëndetësore që kryhen në atë burg.
2. NjShB menaxhohet nga Udhëheqësi i njësisë shëndetësore të burgut.
3. Udhëheqësit e NjShB i raporton Drejtorit të DShB.
4. Udhëheqësi i NjShB është autoriteti menaxhues i të gjitha aktiviteteve shëndetësore dhe personelit shëndetësor të asaj njësie.
5. Udhëheqësi i NjShB është menaxher i plotë i personelit të asaj njësie vijueshmërinë, orarin, vlerësimin, propozimin e masave dhe aktivitete të tjera të përcaktuara me rregullore të brendshme.
6. Udhëheqësi i NjShB mban përgjegjësinë dhe raporton për gjendjen shëndetësore në mënyrë rutine, periodike dhe sipas nevojës dhe sipas kërkesës nga personat e

- autorizuar. Për këto raporte ai njofton çdo herë Drejtorin e DShB dhe Drejtorin e burgut.
7. Vetëm kërkesat jashtë rutine dhe kërkesa jashtë autorizimit të tij me përshkrim të vendit të punës duhet të aprovohen paraprakisht nga Drejtori i DShB.
 8. Udhëheqësi i NjShB jep raporte shëndetësore për zyrtaret kompetent me kërkesë drejtuar atij ose me kërkesë drejtuar drejtorit të burgut ose me kërkesë të Drejtorit të DShB.
 9. Të gjitha shkresat që dalin nga burgu, lidhur me të burgosurit, nga ana e stafit mjekësor, i kopjohen Drejtorit të DShB dhe Drejtorit të Burgut në rast nevojë.
 10. Të gjitha shkresat të cilat nuk janë në kompetencë të NjShB dërgohen përmes drejtorit të DShB.

Funksionimi i IShB

Institucionet shëndetësore organizohen sipas specifikave të paracaktuara me ligj dhe janë të vendosura në burgje.

IShB janë 4 lloje sipas ligjit për shëndetësi të cilat duhet të funksionojnë sipas protokolleve dhe standardeve të përcaktuara.

IShB janë pjesë integrale e NjShB dhe menaxhohen nga Udhëheqësi i NjShB.

Të gjitha rregullat e funksionimit që vlejnë për NjShB, vlejnë edhe për IShB.

Stafi i DShB

Departamenti Shëndetësor i Burgjeve gjatë vitit 2023 ka pasur 140 punëtor shëndetësor të rregullt, të licencuar nga MSh si dhe 25 konsultanta, specialistë, të lëmive të ndryshme.

Gjatë vitit 2024 do të ketë po ashtu 140 profesionist shëndetësor, bazuar në ligjin për buxhetin.

Në të gjitha NjShB-të ka shërbim mjekësor 24 orësh.

Secila NjShB ka mjek me normë të plotë, shërbim infermierie 24 orësh, shërbim psikologjik më normë të plotë, shërbim psikiatrik konsultativ, shërbim stomatologjik të rregullt, laboratorik, specialitike sipas nevojës, ndërsa në stacionarin e burgut të Dubravës shërbim mjekësor 24 orësh.

Ekzistojnë hapësirat dhe pajisjet e nevojshme në të gjitha institucionet për trajtime shëndetësore të nivelit parësor dhe dytësor si dhe disa shërbime specifike. Për shërbimet shëndetësore që nuk mund të kryhen në burgje, rastet referohen për institucione publike dhe private, varësisht nga nevoja.

Shërbimet shëndetësore në burgje janë ekuivalente me ato përkatëse në vend, cilësia e së cilave mbikëqyren nga inspektoratet përkatëse, KMDLNJ, MKKPT i IAP, QKRMT, KPT të KE, etj.

I. AKTIVITETET PËR NGRITJEN E CILËSISË SË SHËRBIMEVE SHËNDETËSORE NË BURGJE

1. Monitorimi i vazhdueshëm i cilësisë së kujdesit shëndetësor

- Në funksion të ngritjes së cilësisë së shërbimeve shëndetësore në burgje kanë funksionuar në mënyrë të pandërprerë komisionet për monitorim të punës së NjShB-ve dhe për shqyrtim të ankesave të të burgosurve.
- Janë dërguar, shpjeguar dhe trajnuar stafi me të dhëna dhe sqarime për procedurat e ndryshme të punës dhe është monitoruar respektimi praktik i tyre në dobi të shëndetit të të burgosurve.
- Kemi bashkëpunuar me Avokatin e Popullit dhe Mekanizmin Kombëtar për Parandalimin e Torturës - MKPT i Institucionit të Avokatit të Popullit - IAP, me KMDLNJ dhe Këshillin e Evropës.
- Kanë funksionuar mirë Marrëveshjet e Bashkëpunimit me OJQ-të; (1) KEA, për trajtim, mbështetje dhe trajnim të stafit dhe të burgosurit me sëmundje infektive dhe Tuberkuloz; (2) QMPT Labirint për trajtim, mbështetje dhe trajnim të stafit dhe të burgosurit përdorues të drogave dhe ata në trajtim me terapi zëvendësues, mbajtëse dhe parandalim të vetëvrasjeve në burgje;
- Kemi bashkëpunuar në vazhdimësi edhe me QKRT edhe pse nuk kemi marrëveshje bashkëpunimi, kemi pasur mbështetjen e tyre në aktivitete e tona, në trajnime dhe po ashtu kemi pasur shkëmbim të raportimeve. Çdo kërkesë të tyre u jemi përgjigjur me kohë. Jemi të interesuar që të kemi bashkëpunim të vazhdueshme me këtë organizatë të cilën e kemi partner të rrugëtimit tonë;
- Kemi vazhduar të shprehim gatishmëri për bashkëpunim edhe me OJQ te tjera në funksion të mbështetjes, monitorimit dhe donacioneve të ndryshme por vetëm përmes marrëveshjeve të qarta dhe profesionale. Njëra nga këto Organizata të interesuar për bashkëpunim është edhe Instituti APK.
- Shërbimet Shëndetësore në burgje, në këtë periudhë janë monitoruar nga Inspektorati Sanitar, Inspektorati Shëndetësor, Inspektorati Farmaceutik, Auditori i Brendshëm dhe nga Auditori i Përgjithshëm.

2. Trajnimi i vazhdueshëm i stafit mjekësor të burgjeve

Gjatë këtij viti janë mbajtur trajnime të vazhdueshme pa shkëputje nga puna, gjatë orarit të punës. Është kryer trajnimi i 20 infermierëve për punë me SMSF, në 11 njësi shëndetësore të burgjeve. Janë akredituar programe trajnimi nga OIK për trajnime në vend të punës për infermier dhe psikolog.

Po ashtu ka pasur trajnime të vazhdueshme nga Këshilli i Evropës për trajnimin e stafit dhe trajnerëve mbi zbatimin e PSV-ve të harmonizuara.

Ka pasure dhe angazhime online në vazhdimësi për trajnim adekuat dhe bashkëpunim ndërinstitutional.

3. Kujdesi shëndetësor i vazhdueshëm për të gjithë të burgosurit pa dallim në nivel të njëjtë sikur për qytetaret e tjerë në sistemin publik shëndetësor

- Ka vazhduar shërbimi infermieror 24 orë në të gjitha NjShB-të.
- Në të gjitha NjShB-të ka pasur mjekë çdo ditë pune dhe në thirrje, ndërsa në stacionarin e Burgut të Dubravës dhe atë të Burgut për Siguri të Lartë në Gerdovc, ka pasur shërbimi mjekësor 24 orë.
- Ofrimi i shërbimeve konsultative të përcaktuara me UA 05/2014 sipas lëmive dhe NjShB-ve, në bashkëpunim me ShSKUK ka funksionuar mjaftë mirë edhe në këtë periudhë. Numri i tyre ka qenë 18 deri 25 konsultantë, varësisht nga nevojat, e të cilët janë paguar me rregull nga buxheti i DShB-së duke u bazuar në vendimet paraprake, adekuate dhe buxhetin e planifikuar.
- Ka vazhduar punën konsultanti Radiolog për mamografi dhe ultrazë të femrave në NjShB në Lipjan.
- Se bashku me ShKK kemi funksionalizuar komisionin qendror multidisciplinar dhe komisionet multidisciplinare në kuadër të burgjeve për parandalimin e vetëvrasjeve dhe menaxhimin e rasteve vështirë të menaxhueshme. Këto komisione kanë ndikuar mjaftë në zvogëlimin e ankesave dhe në adresimin e problemeve të cilat kanë qenë multidisciplinare.
- Kemi vazhduar scriningun lidhur me parandalimin e sëmundjeve kancerogjene të mitrës përmes kontrolleve gjinekologjike dhe duke bërë PAPA testin për të gjitha femrat e burgosura me indikacione.
- Kemi vazhduar skriningun e kancerit të mameve përmes mamografise për të gjitha të burgosurat femra. Mamografia është realizuar te femrat të cilat i plotësojnë kriteret dhe indikacionet.
- Kemi vazhduar edhe me konsultantën dermatovenerologjike për vizite sistematike te të burgosurve dhe trajtim e të gjitha sëmundjeve të tjera të lëkurës dhe atyre veneriane.
- Në të gjitha NjShB-të janë funksional:
 - Shërbimet e urgjencës me pajisjet përkatëse,
 - EKG,
 - Defibrilator,
 - Monitor pesë kanalesh,
 - Oksigjeno formues dhe pajisje e preparate të tjera të nevojshme.
 - Shërbimet diagnostike në secilin institucion me laborator të kompletuar,
 - Ultrazë modern.
 - Shërbimin stomatologjik të kompletuar,
- Në NjShB në Lipjan ku janë të vendosura femrat ekziston shërbimi i konsoliduar për trajtimin e specifikave të shëndetit të gruas.
- Në burgun e Dubravës kanë funksionuar RTG-të, e digjitalizuar dhe servisimi i rregullt sipas kontratës. Kjo RTG ka qenë funksionale tërë kohën. Janë përfunduar 195 RTG pulmo për identifikim të TBC dhe RTG tjera sipas indikacioneve.
- Nuk kemi pasur asnjë raste me TBC aktive gjatë kësaj periudhe.

4. Shëndeti mendor në burgje

Shëndeti mendor në kuadër të Departamentit Shëndetësor të Burgjeve ka përmbyllur vitin 2023 duke arritur qëllimet e planeve paraprake por me vështirësi të theksuar.

Me 9 psikolog, 2 psikiatër me normë të plotë 2 psikiatër me gjysmë norme, dhe 6 psikiatër konsultantë janë mbuluar të gjitha shërbimet e shëndetit mendor, që nga evidentimi i

Statusit Mendorë në pranim, diagnostikimet e trajtimet psikiatrik, vlerësimi, këshillimi, mbështetja psikologjike dhe psikoterapia. Shërbimi psikologjik dhe psikiatrik ka qenë i ofruar në të gjitha NjShB-të.

Aktivitetet kryesore të kryera në kuadër të shëndetit mendor në burgjet e Kosovës në vitin 2023 janë:

- **Zbatimi i strategjisë për parandalimin e vetëvrasjeve në burgje** - Parandalimi dhe menaxhimi i rasteve me rrezik për vetëvrasje në vitin 2023 ka vazhduar si proces i standardizuar në kuadër të DShB, bazuar në Procedurën Standarde të Veprimit mbi parimin e qasjes multidisiplinare dhe testimit e vlerësimit të shkallëzuar psikologjik.
- **Zbatimi i projektit për deradikalizimin e personave ekstremist të dhunshëm në burgjet e Kosovës** - ka vazhduar bazuar në planin e punës. Me pjesëmarrje aktive të psikologëve në panelet multidisiplinare të menaxhuara nga SHKK

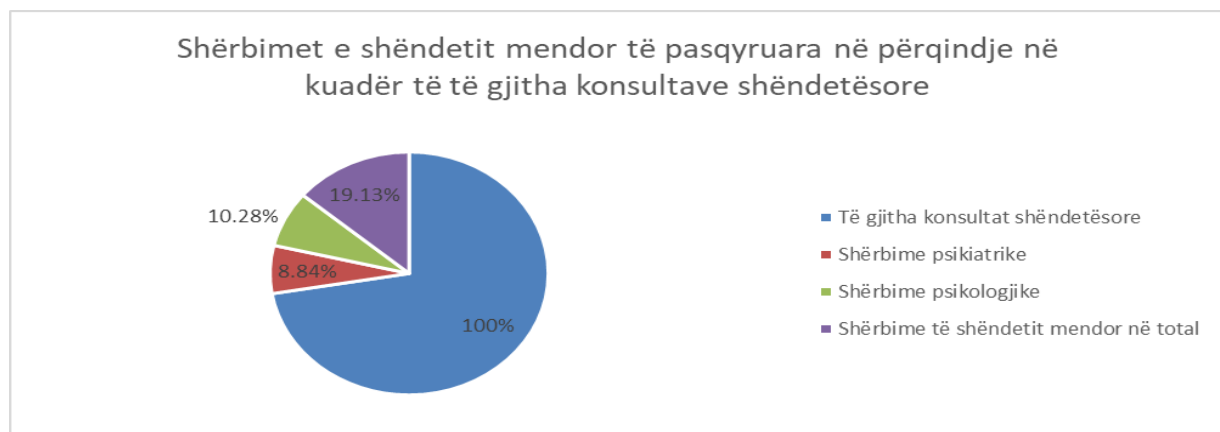
Shërbimet dhe aktivitete kryera

Bazuar në planet e punës, strategjitë e brendshme dhe rekomandimet e organizatave ndërkombëtare dhe kombëtare monitoruese shërbimet e shëndetit mendor në burgje edhe në vitin 2023 ka vazhduar me kryerjen e të gjitha shërbimeve. Detektimi dhe menaxhimi i rasteve me rrezik potencial për vetëvrasje apo vetëlëndim edhe gjate 2023 mbeti fokusi kryesor për shërbimet e shëndetit mendor në burgje.

Shërbimet e shëndetit mendor në burgje, duke përfshirë intervistat e para psikologjike, ekzaminimi i statusit mendor, ofrimin e këshillimit dhe mbështetjes psikologjike janë ofruar nga psikologët në format të kombinuar, edhe në zyre dhe në blloqe, pavijone e hapësira të përshtatura. Duke i mbajtur kështu të pa cenushme të gjitha shërbimet rutinore të shëndetit mendorë edhe për këtë vit.

SHËRBIMET E SHËNDETIT MENDORË TË OFRUARA NË BURGJE		
Viti	Shërbimi	Numri
2023	Konsulta shëndetësore	75961
2023	Vizita psikiatrike	6716
2023	Seanca psikologjike	7816

Tabela numër 1, Shërbimet e shëndetit mendor në kuadër të të gjitha shërbimeve shëndetësore në burgje në vitin 2023;

Grafi numër 1, Shërbimet e shëndetit mendor të pasqyruara në përqindje në burgje në vitin 2023;

Më shumë se një e pesta e shërbimeve shëndetësore, përkatësisht 19.13% e të gjitha shërbimeve mjekësorë të ofruara në burgjet e Kosovës gjatë vitit 2023 përbëhen nga shërbimet e shëndetit mendor. Vizitat psikiatrike, vlerësimet psikologjike, seancat e psikoedukimit, këshillimit, përkrahjes emocionale dhe psikoterapisë përbëjnë shërbimet kryesore të shëndetit mendor në burgje.

Shërbimet dhe aktivitetet shtesë

Vlerësimi sistematik dhe koordinimi lidhur me rrezikun e shtuar për vetëvrasje

Nga stafi i shëndetit mendorë në të gjitha njësitë ka vazhduar vlerësimi intensiv psikologjik për të detektuar rastet e me vështirësi në menaxhimin e gjendjes psikologjike dhe atyre me rrezik për vetëvrasje. Ky vlerësim psikologjik po kryhet në vazhdimësi përmes baterisë së testeve zyrtare të DSHB për vlerësim psikologjik dhe inventarëve të tjera klinike sipas përzgjedhjes së psikologëve.

BATERIA ZYRTARE E TESTEVE PSIKOLOGJIKE	NË DSHB
FUSHA E VLERËSIMIT	MJETI MATËS
Vlerësimi fillestarë dhe i përgjithshëm i gjendjes psikologjike	Pasqyra e Përgjithshme Psikologjike
Vlerësimi i konstrukteve dhe çrregullimeve bazë psikologjike	CORNELL INDEX
Vlerësimi dhe përcaktimi shkallës së ankthit	Beck's Anxiety Inventory
Vlerësimi dhe përcaktimi shkallës së depresionit	Beck's Depression Inventory

Tabela numër 2, Tabela e mjeteve zyrtare për vlerësim psikologjik në burgjet e Kosovës

Për rastet urgjente, të cilat në bazë të interpretimit të testeve kanë treguar rrezik të moderuar apo të lartë për vetëvrasje janë dhënë rekomandimet me shkrim për secilin psikolog, bazuar në Strategjinë për Parandalimin dhe Menaxhimin e Rasteve me Rrezik për Vetëvrasje nga Procedura Standarde e Veprimit - 2019/DShB, dhe në funksion të menaxhimit të menjëhershëm të rasteve.

Rastet janë vënë në menaxhim të ekipeve multidisiplinare për menaxhimin e personave me rrezik për vetëvrasje në të gjitha burgjet. Sipas kushteve të përcaktuara në Strategjinë për Parandalimin dhe Menaxhimin e Rasteve me Rrezik për Vetëvrasje nga Procedura Standarde e Veprimit - 2019/DShB, janë arkivuar në DShB së bashku me raportet e vazhdueshme të punës së këtyre komisioneve të emëruara me vendim të përbashkët të udhëheqësve të njërive dhe drejtorëve të burgjeve.

Ne total gjatë vitit 2023 komisionet multidisiplinare për menaxhimin e rasteve me rrezik për vetëvrasje në burgje janë takuar 124 hera në 11 njësi shëndetësore.

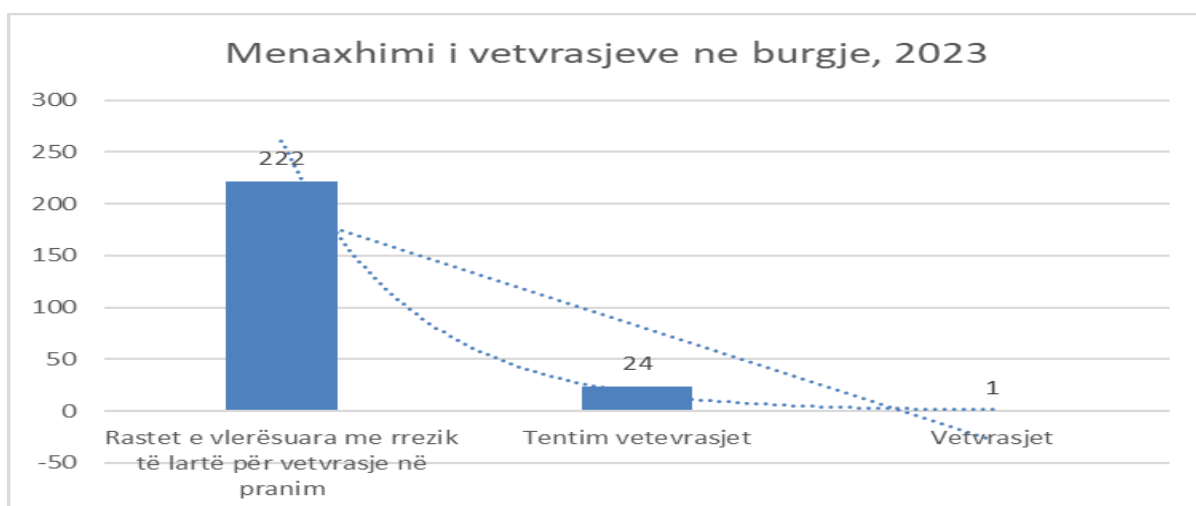
Aplikimi i teste psikologjike ka shkuar në rritje ndër vite që nga fillimi i zbatimit të tyre:

Të dhënat statistikore lidhur me parandalimin e vetëvrasjeve në burgje

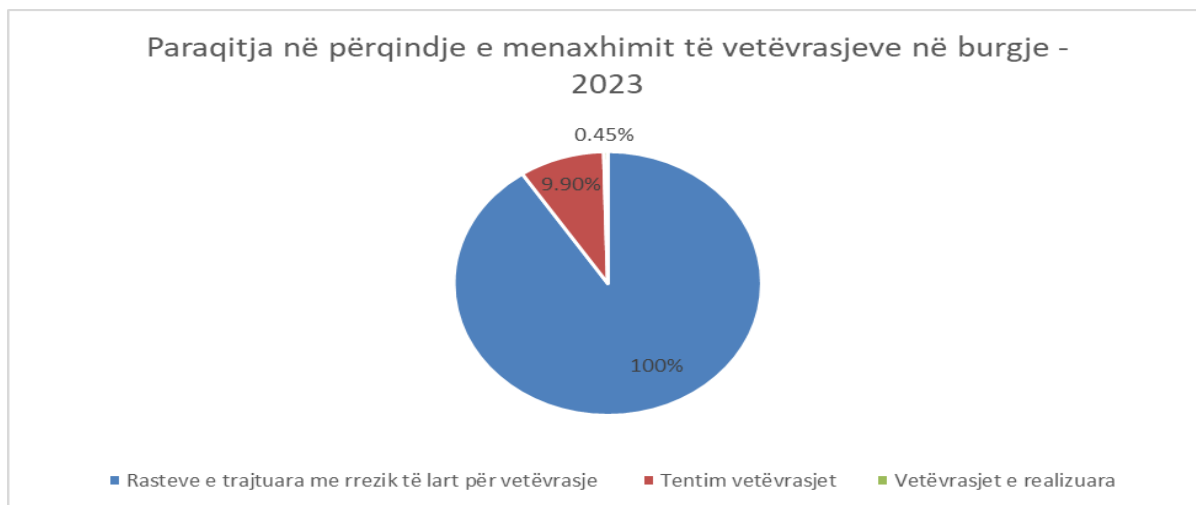
Edhe këtë vit pas aplikimit të masave shtesë për parandalimin e vetëvrasjeve, janë përpunuar të dhënat lidhur me pacientët të cilët janë trajtuar për rrezik shumë të lartë për të realizuar vetëvrasje. Në tabelën e poshtëshënuar janë pasqyruar numrat e pacientëve të cilët janë trajtuar për rrezik të lartë për vetëvrasje si rezultat i tentimit për vetëvrasje ose signifikatave të larta të treguara në instrumentet psikologjike për matjen e rrezikut për vetëvrasje – në kuadër të vlerësimit sistematik - si masë shtesë.

NJSHB	Numri i pacientëve të trajtuar me rrezik të lartë të realizuar vetëvrasje	Tentim vetëvrasjet	Numri i vetëvrasjeve të realizuara
Dubravë	73	8	0
BSL	7	1	0
QKF Lipjan	1	1	0
QKM Lipjan	4	0	0
QP Gjilan	56	8	0
QP Mitrovicë	0	0	0
QP Peje	2	0	0
QP Prizren	26	0	0
QP Prishtinë	33	4	1
QK Smrekovnicë	0	0	0
Totali	202	22	1

Tabela numër 3, Paraqitja tabelore, sipas njësive, e rasteve të trajtuara me rrezik të lart për vetëvrasje, tentim vetëvrasjeve dhe e vetëvrasjeve të realizuara në burgje në vitit 2023;

Grafi numër 2, Paraqitja në grafikon e rasteve të trajtuara me rrezik të lart për vetëvrasje, tentim vetëvrasjeve dhe e vetëvrasjeve të realizuara në burgje në vitit 2023;

Grafi numër 3, Paraqitja në përqindje e rasteve të trajtuara me rrezik të lart për vetëvrasje, tentim vetëvrasjeve dhe e vetëvrasjeve të realizuara në burgje në vitit 2023;

Në interpretim 0.45% e rasteve të vlerësuara me rrezik për vetëvrasje kanë arritur të realizojnë atë, ndërsa 9.9% nga ta kanë arritur të tentojnë vetëvrasjen. Përkatësisht 99.55% e rasteve me potencial evident për vetëvrasje janë menaxhuar në funksion të shmangies së saj.

Fillimi i terapisë me aktivitete okupuese me pacientët në Institucionin Shëndetësor për Trajtimin e Personave me Nevoja të Veçanta në Burgje

Siç është rekomanduar edhe në raportin e KPT të KE për vitin 2020, aplikimi i terapisë okupacionale me të burgosurit me probleme të shëndetit mendor, gjate viti 2023 në kuadër të projektit të Këshillit të Evropës "Përmirësimi i trajtimit për personat e privuar nga liria", në muajt qershor dhe korrik janë mbajtur punëtorit e grupit të gjerë dhe në dhjetor, i grupit të ngushtë punues ku është përpiluar Udhëzuesi për Zbatimin e Programit Psikosocial me Aktivitete Okupuese për Trajtimin e Rasteve me Probleme të Shëndetit Mendor në Burgje. I njëjti dokument në fund të viti 2023 ka marrë aprovimin e Ministrisë së Shëndetësisë dhe në fillim të viti 2024 nise zbatimin.

Mbështetja e komisioneve multidisiplinare për deradikalizimin e të burgosurve

Në kuadër të projektit të mbështetur, vite më parë, nga Ambasada Amerikane përmes ICITAP për luftimin e ekstremizmit të dhunshëm në burgje, edhe përgjatë vitit 2023 stafi i shëndetit mendor në burgje ka ofruar mbështetjen e vet profesionale dhe të vazhdueshme për komisionet multidisiplinare për deradikalizimin e të burgosurve – veçanërisht në BSL dhe QK Dubravë.

Gjithashtu në Tetor 2023 një përfaqësues i DSHB, psikolog në NJSHB Dubrave, ka ndjekë trajnimin për fasilitator në kuadër të programit nacional për trajtimin e kryerësve të dhunës në familje të përpiluar dhe lansuar nga Qeveria e Kosovës. DShB është përfaqësuar me një anëtar edhe në grupin hartues të këtij programi nacional.

Plotësimi dhe avancimi stafit

Shërbimet e shëndetit mendor në burgje gjatë vitit 2023 janë mbuluar nga nëntë (9) psikolog klinik me orar të plotë të punës, (3) psikolog klinik konsultant, dy (2) psikiatër i rregullt, dy (2) me gjysmë norme dhe shtatë (7) psikiatër konsultant.

Gjatë këtij viti tre nga psikologët e DSHB kanë filluar ndjekjen e stazhit specilistik në kuadër të specializimit në psikologji klinike të planifikuara e ndarë nga MSh/DShB.

Psikologët nga njësi të ndryshme janë angazhuar kohë pas kohe në trajnimet të përbashkëta me ShKK në funksion të bashkëpunimit dhe bashkërendimit të aktiviteteve.

Sfidat

Të paraburgosurit me probleme të shëndetit mendor

Meqë mund konsiderohet se nga ana e DSHB është siguruar tashmë një stabilitet i stafit të shëndetit mendor, avancimi i tyre profesional si dhe kushtet teknike e logjistike për punë. Sfidë e rëndësishme edhe në vitin 2023 mbetet numri i madh i të paraburgosurve me probleme të natyrës psikike për të cilët gjykata ka lëshuar një urdhër për vlerësim në IPFK por në mungesë të vendeve në IPFK mbahen nëpër qendrat e paraburgimit duke e mbingarkuar kështu stafin e shëndetësor në përgjithësi dhe stafin e shëndetit mendor në veçanti.

Mungesa e supervizionit për ofruesit e shërbimeve të shëndetit mendor

Supervizioni apo mbikëqyrja profesionale në fushat e shëndetit mendor përfaqëson procesin përmes së cilit profesionisti vazhdimisht merr shërbime personale për vet rritje, nga një supërvajzer me përvojë, me qëllim të ruajtjes së mirëqenës së vet psikologjike e cila është e cenuar vazhdueshëm nga procesi i punës me pacient me problem mendore. Mungesa e një shërbimi të tillë në nivel kombëtar ka pamundësuar një implementim të tij edhe te stafi i shëndetit mendor në burgje duke reflektuar drejtpërsëdrejti edhe në kualitetin e punës dhe mirëqenien e stafit.

Lidhur me çështjet e ngritura të rasteve me çrregullime mendore

Duke qenë se edhe këtë vit, ka pasur paqartësi lidhur me mënyrën e menaxhimit të rasteve me çrregullime mendore nga institucionet e ndryshme relevante, në këtë raport po e përsërisim, mënyrën e menaxhimit të këtyre rasteve, duke u bazuar në legjislacionin në fuqi të vendit, personat me çrregullime mendore nuk mbahen në burgje por në institucionet e kujdesit shëndetësor. Shpesh herë, gjatë vitit është ngritur çështja e të sëmurëve mendor dhe trajtimi i tyre në burgje. Bazuar në këtë çështje të ngritura në këtë raport do të sqarojmë se cilat raste mund të qëndrojnë në burgje përmes sqarimit të funksionimit të Institucionit të Kujdesit Shëndetësor për Personat me Nevoja të Veçanta.

Trajtimi i personave me çrregullime mendore në burgje, përkundër faktit se nuk duhet të qëndrojnë në burgje, siç po shihet, ka një numër të konsiderueshëm të tyre në faza të ndryshme. Menaxhimi i tyre po bëhet në qendra të paraburgimit nga stafi i shëndetit mendor, për ata të dënuar dhe raste më vështirë të menaxhueshme në stacionarin e burgut në Dubravë në njësinë psikiatrike me kapacitet prej 11 vendeve.

Bashkëpunimi me institucione të shëndetit mendor publik është i mirë. Për këtë qëllim ekziston edhe një dhomë e sigurt në SP të Pejës si dhe bashkëpunimi me IPL dhe të gjitha institucionet e tjera të vendit.

Sfidat më të mëdha në këtë fushë janë:

- Mungesa e kapaciteteve profesionale dhe arkitektonike në vend për trajtimin e kësaj kategorie të personave në sektorin publik në përgjithësi.
- Mungesa e kapaciteteve të njëjta në kuadër të Shërbimeve shëndetësor të burgjeve.
- Vështirësitë ligjore dhe zbatimi i tyre si pasojë e mangësive të lartpërmendura.
- Mungesa e komunikimit në mes të organeve gjyqësore dhe atyre trajtuese në përgjithësi.

Gjatë këtij viti, me funksionalizimin e Institucionit të Kujdesit Shëndetësor për Trajtimin e Personave me Nevoja të veçanta është krijuar një konfuzion lidhur me faktin e posedimit të kapaciteteve dhe si rezultat kjo do të mund të rriste kapacitetet e këtij institucioni për trajtimin e personave me çrregullime mendore.

Për të hequr dilemat, më poshtë do të jap sqarimet mbi funksionimin e këtij institucioni dhe kategoritë që do të mund të trajtohen në këtë institucion si dhe mënyra e menaxhimit të tyre:

Institucioni Shëndetësor për Trajtimin e Personave me Nevoja të Veçanta

Themelimi i **Institucionit Shëndetësor për Trajtimin e Personave me Nevoja të Veçanta** – (IshTPNV) është i bazuar në Ligjin Nr.04/L-125 për Shëndetësi, (neni 17 paragrafi 6); UA

05/2014 për funksionimin e Shërbimit Shëndetësor në burgje i aprovuar në Qeverinë e Kosovës me datë 22.10.2014, me numër 01/201, neni 4 paragrafi 11 (11.1.3).

IShPTNV është institucion i kujdesit shëndetësor në kuadër të NjShB të Dubravës i cili ka për qëllim trajtimin e personave të burgosur e që kanë nevoja shëndetësore të veçanta. Në këtë institucion mund të vendosen vetëm të dënuarit, në raste të caktuar edhe të paraburgosurit të cilët kanë indikacione ekskluzive shëndetësore për trajtim në këtë institucion sipas specifikave të shërbimeve që kryhen në këtë institucion.

Pranimi dhe lirimi nga ky institucion bëhet vetëm nga paneli profesional shëndetësor i këtij institucioni me aprovimin e koordinatorit të institucionit të referuar nga mjeku i NjShB në Dubravë.

Paneli profesional shëndetësor emërohet nga Udhëheqësi i NjShB në Dubravë.

Asnjë i burgosur që nuk ka indikacione shëndetësore, referim apo udhëzim nga mjeku i NjShB të Dubravës, nuk mund të pranohet në asnjë rrethanë në këtë institucion. Duhet mos harruar se IShTPNV nuk është institucion ku bëhet trajtimi i detyrueshëm me ndalim qoftë për ai psikiatrik, trajtim i pa vullnetshëm apo i sëmundjeve të varësisë me urdhëresë nga organet kompetente por vetëm institucion për trajtim ekskluziv mjekësor dhe më kërkesë dhe vendim të panelit profesional mjekësor sipas indikacioneve dhe shenjave klinike apo të rekomandimeve të specialistëve të lëmisë nga institucionet relevante shëndetësore.

Rregullorja e funksionimit të këtij institucioni përcakton specifikat e punës dhe menaxhimit të pacientit që nga pranimi e deri në lirim.

Ky institucion do të mundësoj trajtim human, dinjitoz, profesional dhe adekuat për këtë kategori të personave me nevoja të veçanta. Ky institucion do të mbuloj shërbimet shëndetësore për persona me nevoja të veçanta duke ju ofruar kujdes shëndetësor adekuat profesional, pa rrezikuar sigurinë dhe duke zvogëluar në masë të madhe transferet jashtë burgut për këto nevoja e të cilat nuk mund të kryhen në institucionet e tjera korrektuese.

Këto janë shërbime mbështetëse shëndetësore për probleme kronike, persona vulnerabil me nevoja të veçanta, persona të moshuar, persona me sëmundje të varësisë, personat me rrezik për vetëvrasje, personat me çrregullime akute të përkohshme psikiatrike, persona nën trajtim me terapi substitutive, njësi pa drogë dhe shërbime monitoruese të tjera.

Ky institucion pranon raste vetëm aq sa ka indikacione dhe kapacitete, bënë trajtimin e tyre adekuat deri në shërim, pastaj i liron. Kapacitetet mund të mbesin plotësisht të zbrazëta të cilës do njësi në rast se nuk ka indikacione dhe kërkesa sipas destinimit të njësisë.

Në këtë institucion, pritet që të këtë trajtimi profesional, adekuat dhe ekuivalent me qytetaret e tjerë për të burgosurit dhe të paraburgosurit me nevoja te veçanta si dhe pritet të arrihen këto rezultate:

1. Trajtimi human, profesional, adekuat dhe ekuivalent si për qytetaret e tjerë të lirë.

2. Kontributi në rritjen e sigurisë në burgje dhe evitimin e transfereve të shpeshta jashtë burgut për shkaqe shëndetësore, rekomandim në raportin e progresit, i përsëritur disa herë.
3. Aplikimi i standardeve Evropiane dhe rekomandimeve të BE-se për trajtimin e personave me nevoja të veçanta.
4. Parandalimi i përhapjes së sëmundjeve të caktuara.
5. Themelimi i njësive “te lira nga drogat”
6. Aplikimi i terapisë substiutive, Metadonit dhe substituentëve të tjerë.
7. Avancimi kualitativ dhe kuantitativ i shërbimeve shëndetësore si objektiv madhore i MSh.

IShTPNV përbëhet nga 5 njësi dhe ka kapacitet me rreth 81 vende të ndara në dy objekte, Pavijoni numër 7 (njësia I & II) dhe Pavijoni D (njësia III, IV & V).

1. **Njësia për trajtimin e personave me nevoja të veçanta (9)**; ku do të trajtohen të gjitha ata persona që kanë pengesa arkitektonike dhe të tjera shqisore (personat me proteza, karroca invalide, pengesa në të parë dhe të dëgjuar, ata me paterica mbështetëse dhe të gjithë ata që kanë nevojë për mbështetje për funksione vitale)
2. **Njësia geriatrike (12)¹**, (personat e moshuar që kanë nevojë për mbështetje dhe kujdes të vazhdueshëm)
3. **Njësia për trajtim të shtuar mental (20)**, (personat që kanë rrezik vetëvrasje dhe çrregullime akute, të përkohshme, mendore).
4. **Njësia për trajtimin e personave me sëmundje të varësisë, (20)**: (trajtimi i varësive, trajtimi zëvendësues terapia okupuese dhe rehabilitimi).
5. **Njësia për trajtimin e sëmundjeve kronike (20)²** (trajtimi i personave me sëmundje kronike me kujdes permanent shëndetësor, pas ndërhyrjeve kirurgjikale apo të tjera, që kërkojnë monitorim permanent).

Procedurat e pranimit dhe lirimimit në IShTPNV:

Sipas LESP, i burgosuri që ka nevojë për trajtim shëndetësor i cili nuk mund të kryhet në NjShB dërgohet për opinion të dytë dhe trajtim në institucionin e kujdesit shëndetësor jashtë institucionit korrektues.

Në këtë institucion nuk mund të dërgohen dhe nuk trajtohen rastet emergjente por vetëm ato të cilat kanë përfunduar trajtimin emergjent, diagnostikues dhe trajtues në institucionet publike ose private përkatëse dhe pastaj dërgohen për përcjellje të trajtimit sipas specifikave që mbulon ky institucion.

Pas trajtimit në institucionin shëndetësor publik apo privat, i burgosuri kthehet në institucionin korrektues. Në rast se ky i burgosur ka nevojë për trajtim shëndetësor të veçantë e i cili nuk mund të ofrohet në institucionin korrektues, Udhëheqësi i saj NjShB me arsyeshmëri shëndetësore, kërkon nga Udhëheqësi i NjShB në Dubarvë nëse kanë mundësi trajtimi të atij pacienti.

¹ Njësia për trajtimin e personave me nevoja të veçanta (9) dhe Njësia geriatrike (12), janë të vendosura në Pavijonin 7.

² Njësia për trajtim të shtuar mental (20), Njësia për trajtimin e personave me sëmundje të varësisë, (20): dhe Njësia për trajtimin e sëmundjeve kronike (20) janë të vendosura në Pavijonin D.

Udhëheqësi i NjShB, të Dubravës, pas konsultimeve me Koordinatorin e IShTPNV dhe panelin profesional shëndetësor, aprovon ose jo kërkesën. Transferi i të burgosurit për këtë qëllim bëhet nga ShKK duke respektuar rregullat e sigurisë dhe të tjera relevante.

E njëjta procedurë zhvillohet edhe për rastet që janë në mbajtje në Burgun e Dubravës, mjeku bënë kërkesën dhe paneli propozon Udhëheqësit i cili pas marrjes së konfirmimit të Koordinatorit të IKShTPNV, merr vendim përkatës.

Vendimet për pranim dhe lirim në këtë institucion e merr paneli profesional i emëruar nga Udhëheqësi i NjShB në Dubravë. Ky panel ka përbërje multisektoriale profesionale mjekësore dhe mbledhet sipas nevojës dhe jo më larg së një herën në dy javë.

Stafi korrektues menaxhues, zbaton vendimet e këtij paneli lidhur me lëvizjen e të burgosurve sipas vendimit të këtij paneli i cili verifikohet nga Koordinatorin e institucionit dhe aprovohet nga Udhëheqësi i NjShB në Dubravë.

Për të gjitha vendimet në mënyrë kronologjike mbahet evidencat e vendimeve dhe arkivohen në institucion e të cilat në mënyrë periodike mujore raportohen në DShB e në rast nevojë edhe më shpesh.

Specifikat e përgjithshme të menaxhimit të rasteve në njësitë e këtij institucioni.

Në këto njësi vendosen vetëm të burgosurit të cilët kanë nevoja të veçanta shëndetësore të cilat nuk mund të kryhen në mënyrë adekuate në hapësira normale të institucioneve korrektuese dhe se për funksionimin e tyre kanë nevojë për mbështetje nga një person tjetër profesional dhe kujdes të shtuar shëndetësor.

Pranimi në këtë institucion bëhet vetëm përmes procedurës mjekësore dhe me rekomandim sipas indikacioneve shëndetësore.

Trajtimi në këtë njësi bëhet bazuar në indikacione nga stafi shëndetësor i institucionit e në rast nevojë edhe nga konsulentet dhe nga institucionet e tjera të shëndetit publik të vendit. Mënyra e trajtimit në këto njësi bëhet konform protokolleve shëndetësore, procedurave lidhur me trajtimin e kategorive të tilla specifike.

Në rast të përkeqësimit të gjendjes së të burgosurit, ai dërgohet në stacionarin e burgut apo në spitale publike të vendit, bazuar në indikacione dhe shërbime të nevojshme që kërkohen. Në raste urgjente, udhëzimin për dërgim e lëshon mjeku i institucionit.

Pas përfundimit të trajtimit dhe përmirësimit të gjendjes, kur i burgosuri mund të kujdeset për nevojat e veta, lirohet nga kjo njësi.

Vendimin për pranimin dhe lirimin e të burgosurve në këtë njësi e merr paneli i profesionistëve shëndetësor në baza periodike. Paneli mund të shqyrtoj rastet edhe pas rekomandimeve të mjekut të institucionit.

Në rast të kërkesave më të mëdha për këtë njësi se sa kapacitetet ekzistuese, atëherë paneli, me prioritet i pranon dhe mban vetëm rastet me nevoja më të mëdha ndërsa të tjerat i lëvizë në pavijone apo njësi tjera më të përshtatshme.

Njësia për trajtimin e personave me nevoja të veçanta (9 vende)

Në këtë njësi vendosen vetëm të burgosurit të cilët kanë nevoja të veçanta të funksionimit, lëvizjes, pamundësisë së mbajtjes së higjienës personale, vështirësive në orientim si pasojë e moshës (demencës), etj dhe si pasojë nuk mund të kujdesen për vetën e tyre në hapësira normale të institucioneve korrektuese dhe se për funksionimin e tyre kanë nevojë për mbështetje nga një person tjetër profesional.

Njësia geriatrike (12 vende),

Në këtë njësi vendosen vetëm të burgosurit të cilët kanë moshë mbi 65 vjeç e tutje e të cilët si pasojë e moshës dhe komplikimeve shëndetësore e të moshës nuk mund të kujdesen për vetën e tyre në hapësira normale të institucioneve korrektuese dhe se për funksionimin e tyre kanë nevojë për mbështetje nga një person tjetër profesional.

Pranimi në këtë institucion bëhet vetëm përmes procedurës mjekësore dhe me rekomandim sipas indikacioneve shëndetësore dhe atyre të moshës.

Jo secili i moshuar që ka vështirësi në funksionim vendoset në këtë njësi, përveç rasteve me indikacione shëndetësore dhe me komplikime funksionale si pasojë e moshës.

Njësia për trajtim të shtuar mental (20 vende),

Në këtë njësi, vendosen të burgosurit të cilët janë të dënuar ose të paraburgosur dhe kanë çrregullime mendore e për të cilët ende nuk është përfunduar procesi i ekspertizës psikiatrike ligjore ose masa për trajtim të detyrueshëm, apo këto procedura kanë përfunduar dhe i burgosuri përkundër vlerësimit nga ekspertët, vështirë menaxhohet në pavijon si pasojë e simptomave klinike të tij, sipas vlerësimit të psikiatrit të burgut.

Po ashtu në këtë njësi vendosen të burgosurit të cilët kanë çrregullime akute psikiatrike dhe kanë nevojë për trajtim më të shtuar psikiatrik dhe psikologjik për një periudhë të caktuar kohore, për aq sa e vlerëson paneli profesional me rekomandim të psikiatri dhe psikologut.

Vendosja në këtë njësi, bëhet nga kërkesa e psikologu, mjekut por vetëm me aprovim të psikiatrit të njësisë së NjShB. Pas përfundimit të këtyre proceduarve, nëse i burgosuri është jashtë Dubravës aplikohen procedurat për transfer, pëlqimin për vendosje në këtë institucion e jep psikiatri i Burgut të Dubravës, përkatësisht përgjegjësi për këtë njësi.

Trajtimi i personave me çrregullime mendore në këtë institucion behët nga ekipi multidisciplinare për aq sa ka nevojë, por jo më shumë se 60 ditë dhe pastaj kthehet në institucionin përkatës. Mbajtja më gjatë se kaq, bëhet vetëm në raste ekstreme, kur ka rekomandim edhe nga ekipi psikiatrike në institucionin psikiatrik të nivelit tretësor. Ky kufizim bëhet në dobi të përfitimit të të burgosurit për integrim në mesin e të burgosurve të tjerë dhe mundësia për të vijuar programet integruese dhe ri integruese si dhe përfitimet e tjera nga institucionet korrektuese. Rastet të cilat nuk mund të lirohen për periudhë më të gjatë se 60 ditë, duhet kërkuar rivlerësim apo forma tjera ligjore të rishikimit të dënimit të tyre. Këto raste do të konsiderohen si ndryshime të gjendjes se tyre psikiatrike që nga momenti i vlerësimit, apo mungesës së vlerësimit apo eventualisht gabimit në vlerësim.

Në këtë institucion mund të mbahen këto kategori të të burgosurve që kanë çrregullime mendore dhe të cilët do të duhej të ishin në institucione të kujdesit shëndetësor publik, jashtë burgut:

1. *Menjëherë pas arrestimit të personit dhe dërgimit në paraburgim. Këto raste janë të paraburgosur për të cilët nuk ka indikacione nga familjarët, mbrojtësit e as gjyqtarët se personi ka çrregullime, sepse një gjë e tillë ose nuk është ngritur ose nuk është vërejtur dhe po ashtu nuk posedon ndonjë dokument mjekësor lidhur me këtë fakt. Rastet që asnjëherë më parë nuk ka pasur asnjë indikacion apo shenjë të evidentuar, apo pohuar ndonjë çrregullimi mendor, apo nuk janë raportuar qëllimisht nga ata ose familjarët. Këto rast vërehen nga stafi mjekësor në pranim, nëse është rast i dukshëm ose identifikohet më vonë pas vizitave të tjera nga psikologu dhe psikiatri ose gjatë vizitave të përditshme nga infermieret. Këto raste, fillojnë të trajtohen dhe kërkohet nga gjyqtari i rastit që të urdhëroj ekspertizën psikiatrike ligjore të tyre. Periudha derisa gjyqtari përkatës merr vendim për dërgim në ekspertizë, rasti mbahet në burg.*
2. *Personat me çrregullime mendore të cilët kanë evidenca, çështja është ngritur nga familjarët ose përfaqësuesi ligjor, por gjyqtari nuk ka marrë vendim ende për dërgim për ekspertizë psikiatrike ligjore dhe rasti mbahet në burg deri në një vendim për dërgim për ekspertizë në institucionin përkatës. Këtu mund të mbahen edhe raste kur ka vendim gjykate por nuk ka vende të lira në IPL si pasojë e kapaciteteve jo të mjaftueshme të këtij institucioni.*
3. *Mbahen edhe personat me çrregullime mendore, të cilët pasi që kanë përfunduar ekspertizën psikiatrike ligjore, është evidentuar se rasti ka çrregullime, dokumentacioni është përpunuar për gjykatën, por rasti nuk mbahet më në institucionin e ekspertizës dhe ky rast kthehet në burg deri në një vendim të gjykatës për trajtim eventual të detyrueshëm, periudhë kjo që mund të zgjasë më muaj e edhe më shumë. Për trajtimin adekuat të personit, Instituti i Psikiatriisë Ligjore - IPL, për rastet e tilla për nevoja të trajtimit të tij në burg, pasi që ta liroj të burgosurin, jap vetëm terapinë e trajtimit, pa jap fletë lëshim apo diagnozë përfundimtare duke konsideruar se ende është çështje e konfidencës së ekspertizës, fakt ky që e vështirëson edhe më tutje trajtimin e të burgosurit deri në vendim përfundimtar.*
4. *Personat me çrregullime mendore të cilët këto çrregullime i kanë pësuar më vonë, pas dënimit, e të cilat nuk janë shfaqur më herët për shkak të mungesës së rrethanave për stimulim të tyre, apo të ndikuara nga vetë "sindroma e burgut", janë rastet më vështirë të menaxhoheshë në aspektin administrativ pasi që të gjitha procedurat ligjore kanë përfunduar dhe tanimë është vështirë që procesi të kthehet pas. Këto raste mbahen në burg, mundësisht në rate të caktuar në këtë njësi dhe kohë pas kohe në institucione psikiatrike publike të vendit madje edhe në IPL.*
5. *Rastet më problematike për menaxhim në burgje janë ato me çrregullim të personalitetit, rastet që ekspertiza nuk ka parapa se kanë çrregullime serioze e të cilat kanë simptoma të vazhdueshme me manifestime të ndryshme e të cilat krijojnë probleme të jashtëzakonshme në menaxhimin shëndetësor dhe institucional të tyre. Shumica e këtyre rasteve menaxhohen përmes komisioneve multidisiplinare. Këto raste as nuk mund të hospitalizohen, madje nuk mund të vendosen as në stacionar të burgut për shkak të refuzimit të tyre, si dhe për shkak të kohës së gjatë të qëndrimit të tyre në burgje si dhe si rezultat i kërkesës së tyre për qëndrim në pavijon dhe refuzimit të tyre se kanë çrregullime me kërcënim se ekspertiza nuk ka bërë një vlerësim të tillë.*
6. *Jo të gjitha këto raste të cekuar mbahen në këtë njësi. Rastet të cilat mund të menaxhohen lehtë mbahen në pavijon deri në vendimin përfundimtar të tyre. Nga këto raste në këtë njësi vendosen vetëm raste me klinikë më të rënd dhe me rrezik për vetëlëndim, vetëvrasje apo lëndim të të tjerëve dhe parimet e vendosjes respektohen sipas prioriteteve klinike, Menaxhuese dhe kapaciteteve.*

Njësia për trajtimin e personave me sëmundje të varësisë, (20 vende),

Në këtë njësi vendosen personat, përdorues të drogave më simptoma të abstinencës dhe të varur nga substancat narkotike dhe të tjera në periudhën e paraburgimit apo mbajtjes së dënimit. Këtu mund të mbahen edhe personat përdorues të drogave, dhe me sëmundje të tjera të varshmerisë, të cilët janë vështirë të menaxhueshëm dhe jo stabil në trajtimin me terapi mbajtëse si dhe ata me komorbiditet dhe terapi të nevojshme për disa sëmundje.

Mënyra e trajtimit dhe menaxhimit të tyre bëhet komplet sipas proceduarve dhe protokolleve përkatëse në përdorim, përfshirë edhe terapinë okupuese dhe multi sektoriale.

Pranimi dhe lirimi nga burgjet e tjera jashtë Dubravës bëhet sipas proceduarve në fuqi.

Mbajtja në këtë institucion rishikohet në mënyrë periodike sipas dispozitave të përgjithshme, por jo më gjatë se 60 ditë.

Njësia për trajtimin e sëmundjeve kronike (20 vende),

Në këtë njësi mbahen , përkohësisht rastet me çrregullime shëndetësore kronike, pas kalimit të fazës akute të liruar nga stacionar, spitalet publike për trajtim post operativ ose me rekomandime si dhe për simptoma të pa riparueshme dhe që kërkojnë mbështetje të shtuar dhe të vazhdueshme të profesionistë shëndetësor.

Mënyra e menaxhimit bazohet në protokolle Klinike dhe në rregullore të institucionit. Në këtë njësi këta persona mbahen deri në përmasim të gjendjes shëndetësor kur personi nuk ka më nevojë për mbështetje të shtuar dhe të vazhduar dhe mund të trajtohet në mënyrë ambulatore, në pavijone.

Këta persona nuk mund të mbahen në këtë njësi më gjatë se 90 ditë. Rastet e veçanta me aprovim të panelit dhe Udhëheqësit të NjShB mund të mbahen me arsyetim dhe rekomandim nga Institucioni I kujdesit tretësor shëndetësor në vend.

Ky institucion, gjatë këtij vit ka pranuar gjithsejtë rreth 60 persona, përmes panelit dhe proceduarve. Në fund të vitit kapacitetet e tij janë të mbushura me 57 persona, në ndërkohë janë liruar rreth 22 persona pasi që kanë marrë trajtimin e nevojshme.

Aktivitetet e ndërmarra për gjetjen e një zgjidhjeje lidhur më këtë çështje:

Funksionalizmi i Institucionit të Kujdesit Shëndetësor për Personat me Nevoja të Veçanta (IKShTPNV)

Me mbështetjen e Ministrisë së Drejtësisë dhe ShKK është ri dizajnuar projekti për këtë institucion dhe pas kërkesës sonë, të mbështetur fuqishëm nga Ministria e Drejtësisë, ka kaluar në ligjin për buxhet funksionalizmi i këtij institucioni me dy komponentë, shtimi i stafit të DShB për 14 pozita për këtë qëllim, pjesë e DShB/MSh, si dhe investimet kapitale për ShKK për rehabilitimin e objekteve ekzistuese dhe stafin përkatës për ShKK. Në ndërkohë, ShKK përkatësisht MD ka bërë regrutimin e stafit të nevojshme dhe ka përfunduar renovimin dhe adaptimin e hapësirave me kapacitet prej 60 vendeve në pavijonin D, ndërsa, DShB ka bërë blerjen e pajisjeve dhe të gjitha inventarit të nevojshëm,

në ndërkohë me aprovimin e ligjit të buxhetit për vitin 2023, edhe ka hapur konkursin dhe është bërë regrutimit i stafit përkatës.

Në vazhden e zbatimit të këtij projekti, është realizuar në vizitë studimore në Danimarkë dhe nga 07-15 Janar 2023, nën mbështetje të INL dhe Departamentit të Shtetit, nën mbështetjen edhe të Ambasadës Amerikane në Prishtinë, ekipi prej 11 personave, 5 nga DShB dhe 6 nga ShKK kanë pasur vizitë studimore për këtë qëllim në ShBA.

Funksionimi i plotë i këtij Institucioni ka filluar në mars të vitit 2023. Në total ky institucion do të ketë 81 vende.

Me këtë institucion, të ndarë në dy objekte, me kapacitet prej 81 vendeve është bërë zgjidhje për trajtimin e: personave me nevoja të veçanta, pleqve, personave me sëmundje kronike, çrregullime psikiatrike dhe me sëmundje të varësisë. Si do që të jetë duhet kuptuar se ky institucion është për nevoja të trajtimit të të burgosurve me paraburgim dhe të dënuar e jo atyre që kanë nevojë për trajtim në institucione të kujdesit shëndetësor.

Përpyekja për zgjerimin e kapaciteteve të IPLK.

Çështja e shëndetit mendor është një nga sfidat më të mëdha të burgjeve jo vetëm në Evropë. Bazuar në këtë, në kohë më parë kemi zhvilluar një projekt të përbashkët në mes të MD dhe MSh, për të cilin kam qenë i autorizuar nga të dy ministritë si udhëheqës i projektit dhe me 2015 është aktivizuar Instituti i Psikiatriisë Ligjore të Kosovës (IPLK), donacion nga BE, institucion ky ku kryhen ekspertizat psikiatrike ligjore dhe trajtimi i detyrueshëm psikiatrik me ndalim dhe pa ndalim për personat që kanë kryer veprë penale. Ky institucion ka kapacitete të limituara dhe nuk i plotëson nevojat aktuale të vendit.

Në bashkërendim me ShKK dhe IPLK, kam pasur kontakt me disa donatore dhe së fundmi, projekti i zgjerimit të kapaciteteve të këtij Instituti është mbështetur nga Qeveria dhe është ndarë buxheti për zgjerimin e kapaciteteve në periudhën afatshkurtër, trevjeçare. Mundësitë arkitektonike janë dhe zyra e inxhinieringut në ShKK është duke përpiluar draft projektin për zbatim.

Angazhimet e përbashkëta të MKKPT të IAP për identifikimin e mangësive dhe dhënien e Rekomandimeve për këtë qëllim në funksion të avancimit të bazës ligjore dhe zbatimit të saj. Lidhur me këtë është zhvilluar një projekt i mbështetur nga Këshilli i Evropës ku kanë marrë pjesë të gjithë faktorët relevant dhe janë nxjerrë konkluzione për avancim të çështjes, përmes plotësimit të bazës ligjore dhe asaj profesionale në këtë drejtim.

Besoj se këto projekte janë të rëndësishme dhe janë rezultat i angazhimeve të përbashkëta të DShB dhe ShKK nën mbështetjen e vazhdueshme të MD-së dhe MSh-së.

5. Kujdesi farmaceutik për të burgosurit

Gjatë tërë vitit, është kryer monitorimit i punës tek të gjitha NjShB-të. Në ndërkohë është përcjellë puna e tyre me raportime të rregullta mujore si dhe evidentimi i shpenzimeve ditore nga kryeinfermierët përkatësisht përgjegjësit e barnatoreve doracake të këtyre njësisë.

Nga të gjitha burgjet iu është kërkuar të bëhen kërkesat në dy periudha kohore, me një mundësi shtesë në fund të vitit. Edhe kërkesat edhe furnizimet janë përfunduar dhe nuk ka

pasur mungesa. Porosia e barnave është bërë sipas kërkesës së qendrave dhe po ashtu është bërë edhe shpërndarja nga depoja qendrore në QK Lipjan nëpër të gjitha qendrat tjera.

Menaxhimi i kontratave

Gjatë këtij viti janë zhvilluar procedurat e tenderimit për disa aktivitete të cilat kanë përfunduar, ndër to edhe ajo për furnizim me barëra, preparate stomatologjike dhe material shpenzues mjekësor. Të gjitha kontratat janë të regjistruara në E-prokurimi dhe është duke vazhduar përditësimi i tyre me dokumente të nevojshme.

Njëkohësisht është duke vazhduar servisimi i të gjitha aparaturave laboratorike sipas kontratës që ka DShB.

Po ashtu, është bërë edhe shpallja e procedura për blerje të karrigeve mjekësore për marrjen e gjakut, gjë e cila procedurë është përfunduar dhe të gjitha Njësitë Shëndetësore janë të furnizuara.

Është bërë edhe blerja me procedura tenderuese për Rëntgen portabël e cila ka përfunduar dhe janë shpërndarë nëpër NjShB.

Është lidhur edhe kontrata me OE për asgjësimin e barnave me afat të skaduar. Dhe është bërë asgjësimi i plotë i të gjitha barërave pa fat, sipas procedurave dhe normave në fuqi.

Është themeluar komisioni për përpilimin e listës së barnave të Shërbimit Shëndetësor të burgjeve me numër protokolli 05-6535 dt.17.10.2023. Pas disa takimeve dhe konsultimeve të komisionit është përpiluar lista e barnave dhe e aprovuar nga ana e Drejtorit në shkresën me numër protokolli 05-8385 të dt. 22.12.2023. Janë ndërmarr të gjitha hapat për inicimin e procedurave për blerje tenderuese të barnave për DShB.

Shpenzimet:

Të gjitha NjShB janë furnizuar sipas planifikimit paraprak 3 herë gjatë vitit me të gjitha kontratat që ka të lidhur DShB-ja në vlerë totale prej 243,924.00 €, nga këto, gjatë kësaj periudhe janë shpenzuar 228,209.79 €.

DShB ka kontrata valide për të gjitha produktet e tjera farmaceutike të nevojshme.

Është bërë furnizimi me barëra dhe material mjekësor për të gjitha institucionet në mënyrë të vazhdueshme, periodike.

Po ashtu ka vazhduar pa ndërprerë monitorimi i vazhdueshëm i shpenzimeve përmes vizitave dhe sistemit elektronik si dhe monitorimi i mënyrës së përshkrimit.

Janë hasur vështirësi në disa artikuj të cilët rrallë shfrytëzohen në burgje dhe të cilët nuk janë as në listën e DShB e as në atë të MSh. Disa nga këta artikuj i kemi proceduar me procedura të veçanta të prokurimit ndërsa disa janë detyruar të sillen në forma të ndryshme, edhe përmes familjareve.

Menaxhimi i barërave është bërë mire nga stafi dhe rrallë shumë janë gjetur apo keqpërdorur barëra nga të burgosurit.

Janë monitoruar implementimet e procedurave të nevojshme për mënyrën e menaxhimit të barërave në burgje.

Regjistrimi i barnave në SMSF:

Sipas planit të punës së DShB dhe me rekomandimin e auditorëve të brendshëm, është filluar edhe me regjistrimin e produkteve farmaceutike në SMSF, përkatësisht në SISh. Fillimisht janë mbajtur takime me zyrtarët e departamentit të SISh, dhe kompanisë kontraktuese për inicimin e SMSF, pastaj janë mbajtur edhe trajnime me stafin përgjegjës të barnatoreve doracake nëpër njësit shëndetësore të burgjeve.

Është filluar me regjistrimin e stokut nëpër të gjitha Njësitë dhe me daljet e tyre. Procesi është akoma në fazën fillestare testuese, andaj kemi kërkuar nga zyrtarët përgjegjës të SMSF mbështetje për të shkuar nëpër secilën njësi Shëndetësore.

6. Mirëmbajtja e kushteve higjienike sanitare në burgje

- Monitorimi i vazhdueshëm i kushteve higjienike sanitare, punëtoreve dhe burgjeve ka vazhduar sipas ligjit dhe masave kundërepidemike në vend.
- Këtë vit ka vazhduar pajisja me librezë sanitare për punëtor shëndetësor sipas planit për të gjithë stafin mjekësor dhe punëtorët e kuzhinës, spitalit dhe laventarisë, të burgosurit dhe stafit korrektues.
- Janë monitoruar edhe mostrat e ushqimit çdo dite dhe ruajtja e tyre për 72 orë si dhe janë siguruar nga DShB gotat sterile për ruajtje të mostrave.
- Është bërë aplikimi i DDD në të gjitha burgjet, 3 herë të gjitha hapësirat. Po ashtu çdo ditë është bërë Dezinfektimi i të gjitha hapësirave të burgjeve.
- Bërja e DDD tri herë në vit ka kontribuar që burgjet të jenë ambiente të sigurt dhe të pastra sa i takon menaxhimit të pandemisë. Ka qenë e nevojshme të bëhet edhe një herë por nuk ka pasur mundësi buxhetore dhe kontraktuale. Ka skaduar kontrata dhe është shpallur tenderi për blerje konkurruese. Procedura është në fazën ankimore dhe si pasojë nuk kemi pasur mundësi që të bëjmë DDD për herën e katërt gjatë vitit 2023. Në funksion të menaxhimit të situatës, kemi kërkuar nga burgjet që të shtohet kujdesi dhe dezinfektimi i hapësirave me mjete vetanake.
- Disa objekte në burgje janë të vjetruara dhe kanë defekte dhe këto shpesh po ndikojnë në krijimin e kushteve jo të mira higjienike.
- Kuzhina në Dubravë dhe në disa burgje të tjera kanë pasur vështirësi në mirëmbajtjen e kushteve higjienike sanitare për shkak të dëmtimeve të objekteve dhe pllakave.
- Burgjet e Pejës, Prizrenit dhe Mitrovicës si dhe disa pavijone në Dubravë nuk i plotësojnë kushtet higjienike sanitare për shkak të vjetërsisë së tyre dhe pamundësisë së mirëmbajtjes, përkundër angazhimeve të vazhdueshme të ShKK për këtë.

Bazuar në tabelën e më poshtme, sipas vlerësimit mujor të mjekëve përgjegjës të institucioneve korrektuese, del se nga 1 deri në 5, me mesatare prej 4.21 janë vlerësuar kushtet higjienike sanitare në burgje. Disa parametra siç janë nyjet sanitare në burgje, kërkojnë përmirësim dhe avancim ndërsa disa janë arritur në nivel shumë të lartë, siç është vazhdimi i DDD, çka ka garantuar edhe mungesë të sëmundjeve ngjitëse të shkaktuara nga kushtet higjienike sanitare.

Raporti i kontrollës Higjienike në Burgje, Janar - Dhjetor 2023			Rezultati Final
Nr	Njësitë	Parametrat specifik që inspektohen	
1	Ambulalanta	Higjiena	4.86
2		Mbeturinat mjekësore	4.73
3		Barërat pa afat, kontrolli, evidenca	4.92
4		Stacionari, miëmbajtja, qarqafët, higjiena...	4.69
5	Depoja e ushqimit	Gjendja e depos	4.18
6		Temperatura	4.23
7		Skadencia	4.95
8		Higjiena	3.90
9	Kuzhina	Higjiena e hapësirave	4.08
10		Higjiena e pajisjeve	4.18
11		Higjiena e përpunimit të ushqimit	4.32
12		Kontrolli i cilësisë (kualiteti dhe higjiena)	3.95
13		Kontrolli i sasië (kalorive)	4.02
14		Marrja dhe ruajtja e mostres (72 orë)	4.87
15	Uji i pijes	Rrjedhshmëria	4.48
16		Cilësia	4.27
17	Stafi	Uniformat	3.83
18		Librezat Sanitare	4.76
19	Dhomat e banimit	Kushtet higjienike sanitare	3.95
20		Ndërrimi i qarqafëve 2 herë në muaj	4.23
21		Ndërrimi i batanijeve çdo 3 muaj	4.17
22		Larja e nërresave çdo javë	4.12
23		Mjetet higjienike personale	3.77
24		Mjete higjienike të dhomës	3.51
25	Nyjet sanitare	Hiigjiena	3.70
26		Uji i rrjedhshëm	4.10
27		Mjetet higjienike	3.83
28	Bnjot	Higjiena	3.37
29		Mjetet higjienike	3.45
30		Uji i rrjedhshëm	4.10
31		Frekuenca e larjes sipas specifikave	4.01
32	DDD	Dezinfektimi ditor	4.38
33		DDD e rregullt periodike, çdo 3 muaj	4.98
Totali, mesatarja për të gjitha institucionet			4.21

Vlerësimi të kushteve higjienike sanitare në burgje, (vlerat matëse nga 0 - 5)

Tabela numër 4, Paraqitja e parametrave të përcjellë në baza të rregullta, mujore, në secilin burg,

7. Menaxhimi i mirë i stafit shëndetësore të burgjeve

Gjate kësaj periudhe janë përfunduar planet individuale të punës, raportet e njësive dhe ato individuale.

Kemi pasur 3 punëtorë që e kanë lëshuar punën, ndërsa 5 punëtorë kanë qenë në pushim të lehonisë.

Kemi bërë regrutimin e stafit për pozitat e zbrazëta, 3 pozita si dhe janë zhvilluar procedurat për:

1. Gjatë muajit shkurt është kryer rekrutimi i 15 punëtorëve të ri shëndetësor, 11 infermierë dhe 2 mjekë, që kanë filluar punën me 1 mars të këtij vit ne NjShB Dubravë, ndërsa 2 nga këta infermierë kanë filluar punën ne NjShB Gjilan.
2. Gjatë muajit gusht është kryer rekrutimi edhe i një pozitë (1) psikiatër ne burg, ne muajin shtator është kryer rekrutimi i një (1) infermieri që edhe ka filluar punën ne NjShB Gërdoc.
3. Gjithashtu këtë muaj është shpallur konkursi edhe për 2 pozita tjera të infermierit, për NjShB Gjilan.

Në këtë moment kemi gjithsejtë 138 punëtor shëndetësor, ndërsa me ligjin e buxhetit kemi 140 pozita.

Jemi në proces të regrutimit të stafit prej 02 profesionistësh (02 infermier) për NjShB në Gjilan për shkak se një infermiere ka vdekur dhe një e ka lënë punën.

Kemi nevojë edhe për 10 punëtor shëndetësor të tjerë për të mbuluar të gjitha shërbimet e planifikuar për periudhën afatshkurtër zhvillimore.

Është duke u bërë edhe trajnimi i stafit dhe aplikimi i të gjitha masave sipas UA 05/2014.

Ka vazhduar licencimi dhe ri licencimi i të gjithë punëtorëve shëndetësor të burgjeve, mjek, infermier, farmacistë, stomatolog dhe psikolog.

Kanë funksionuar mirë Komisionet Disiplinorë të shkallës së parë dhe të dytë si dhe Komisioni Etik në kuadër të DShB-së.

Janë zhvilluar edhe procedurat disiplinore sipas raportimeve nga eprorët e tyre për Komisionin disiplinor sipas Ligjit të Punës.

Nuk kemi arritur as në këtë periudhë të zbatojmë rrezikshmërinë për stafin shëndetësor.

Janë duke vazhduar specializimet e 10 mjekëve dhe 3 psikologëve të DShB-së. Këtë vit, specializimet i kanë marrë edhe 3 psikolog klinik nga DShB.

Janë paguar të gjitha shërbimet e stafit si kujdestaritë, ndërrimet e natës, festa dhe konsultantët si dhe gatishmëritë relative bazuar në kontratën sektoriale dhe vendimin e nxjerrë për respektim të saj.

Këtë vit janë paguar edhe shtesat sipas kategorive dhe vendimeve të qeverisë për solidarizim me stafin mjekësor, specialistët që punojnë vetëm në sektorin publik, 5 mjek nga DShB.

Është përfunduar rishikimi dhe harmonizimi i koeficienteve sipas ligjit të pagave dhe akteve të tjera nënligjore në fuqi si dhe janë marrë veprimet e nevojshme konformë këtij rishikimi nga komisioni i emëruar.

8. Aktivitete për menaxhimin e pandemisë COVID - 19

Departamenti Shëndetësor i burgjeve ka vazhduar zbatimin e masave antiCOVID-19 tërë kohën. Sipas rekomandimeve dhe urdhërësive në fuqi.

Nuk kemi pasur ndonjë aktivitet të veçanët përpos përcjelljes së gjendjes epidemiologjike dhe zbatimit të masave kundërperidemike në fuqi dhe monitorimin e kushteve higjienike sanitare në burgje

9. Monitorimi i aktiviteteve dhe shërbimeve të cilat përcaktojnë kualitetin e kujdesit shëndetësor

- Ka vazhduar monitorimi i vazhdueshëm i gjendjes shëndetësore dhe indikatorëve të veçante që e përcaktojnë kualitetin e gjendjes shëndetësore dhe shërbimeve shëndetësore përmes kontrollimit të rreptë të raportimeve periodike dhe të rasteve, përpunimi i të dhënave, rezultateve të trajnimit të stafit etj.
- Inspektimi i rregullt në fushën sanitare, shëndetësore, farmaceutike të NJShB-ve.
- Në mungesë të SISH, përpunimin e të dhënave e kemi bërë më programe të përpiluara vet.
- Kane përfunduar në këtë periudhe disa aktivitete, shtese, shëndetësore në funksion të rritjes së cilësisë së shërbimeve shëndetësore në burgje siç janë vizitat sistematike suplementare të përshkruara më lartë.

Për të pasur një pasqyrë më të qartë të shërbimeve shëndetësore në burgje, po paraqesim një tabelë të përmbledhur të disa indikatorëve të cilët përcillen në mënyrë të vazhdueshme që nga viti 2003 e tutje.

Periudha 2003 - 2023		Raporti epidemiologjik i DShB për periudhën 2003 - 2023																						
Nr	Indikator	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Totali	
1	Te burgosur te pranuar	6883	6761	6898	6277	6230	6616	3903	3865	4264	4608	4536	4897	4435	4154	3739	3842	3970	3681	4709	4642	4832	103742	
2	Te burgosur te liruar	4583	4877	5494	5423	5567	5612	3197	3424	3479	3562	3803	4112	3729	3262	3035	3166	3051	3024	3512	4186	4477	84576	
3	Vizita e pare mjekesore ne pranim	6877	6710	6710	6064	6139	6429	3894	3851	4935	4580	4455	4911	4387	4198	3705	3832	3943	3662	4713	4649	4825	103469	
4	Konsulta mjekesore	32233	30120	28576	24696	20637	20778	19805	23284	22696	25950	28706	29591	28978	33824	31503	27145	28036	33849	27651	27683	29059	574800	
5	Konsulta psikiatrike	1630	2133	2187	3381	3266	2248	1780	1904	2384	2977	2719	3075	3430	3867	3315	3826	5377	5483	5528	6310	6679	73499	
6	Konsulta psikologjike	370	523	497	957	1003	788	305	428	599	1818	1409	1598	2979	3797	3997	3992	4784	5472	5613	7164	7781	55874	
7	Sherbime dentare	1329	2487	2158	1947	1706	1817	1915	1636	1772	2140	1743	1916	2232	3061	3617	3700	4037	2492	3046	3312	3312	50299	
8	Sherbime te tjera mjekesore	2019	675	420	410	463	597	291	969	818	813	5449	3780	5616	14328	12977	14697	13255	18075	19116	18347	25002	158117	
9	Totali i konsultimeve shendetesore	44456	42648	40548	37455	33214	32657	27990	32072	33204	38278	44056	44196	50962	61201	61924	56187	58200	59276	64959	66162	75328	1004975	
10	Hospitalizime ne Stacionarin e burgut	110	107	181	97	76	80	51	74	131	123	117	104	98	123	122	122	135	122	114	133	139	2359	
11	Hospitalizime ne Spitalet Civile	83	70	106	93	94	107	62	76	81	88	178	166	160	151	151	183	163	141	170	180	178	2681	
12	Dergimet jashtë IK per konsultime	509	751	644	538	480	648	517	925	760	844	1469	1582	2066	2187	2073	2719	2722	1712	2357	2472	2475	30450	
13	Dergimet jashtë IK per intervenime	158	187	160	17	42	135	235	238	95	62	163	216	202	130	173	161	222	94	250	314	263	3517	
14	Transferet shendetesore	14	230	115	84	57	223	332	254	285	214	234	201	180	269	15	40	320	170	61	38	22	3358	
15	TBC Cases in Kosovo Prisons	5	9	16	2	10	8	1	1	5	7	40	22	5	4	1	6	1	1	5	6	0	155	
16	Rastet me HEPATIT B																		6	4	3	8	24	
17	Rastet me HEPATIT C			2	10	5	1	6	2	8	7	5	4	6	5	14	20	24	12	12	9	17	176	
18	Rastet HIV pozitiv			0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	1	2	4	0	0	0	0	1	11	
19	Aplikimi i Testeve Psikologjike																						7131	
20	Analizat e gjakut sipas planit																			1516	1649	1992	1974	
21	Analizat e gjakut sipas indikacioneve																			287	446	1181	1005	2919
22	Analizat e gjakut per substancave psikotrope																			449	392	752	416	2009
23	Vizitat sistematike muojre (parametrate vital)																			10	24	6	0	40
24	Kontrollet stomatologjike sistematike																			14864	15522	16154	17317	63857
25	Kontrollet gjinekologjike sistematike																			199	166	469	867	1701
26	Mamografi																			41	0	79	79	199
27	PAPA test																			0	3	2	0	5
28	RTG Pulmo																			0	6	4	5	16
																				205	136	138	195	674
29	Neurotic Syndromes	1432	2422	2296	2648	2468	1839	1562	1425	2089	2333	1963	2502	2284	2241	2415	2552	2431	2165	2436	2590	2875	46968	
30	Psychotic Syndromes	789	1125	535	585	782	917	391	573	361	332	394	358	569	940	439	502	497	423	406	406	465	11789	
31	Semundjet kardiovaskulare	420	663	742	779	832	1089	742	795	1206	1472	1417	1716	1824	1750	1378	1273	1433	813	852	752	807	22755	
32	Semundjet Respiratore	1248	1918	1821	2287	2860	2088	1351	1325	1810	2054	2360	2442	2384	2848	2288	1797	1809	1416	1617	1533	1372	40628	
33	Semundjet gastrointestinale	917	1494	1800	2223	2687	1771	1078	1307	1759	2094	2277	2355	2585	2389	1945	1870	1847	1598	1454	1251	1357	38058	
34	Semundjet urogenitale	405	565	530	935	1258	728	465	546	557	715	754	680	742	886	900	764	719	571	557	522	559	14358	
35	Semundjet e lekures	491	660	876	1215	974	917	488	439	414	612	626	751	863	1044	845	949	1312	871	923	710	841	16821	
36	SS te transmetueshme	16	35	10	10	1	26	9	1	3	0	6	8	16	21	16	14	32	15	8	19	20	286	
37	Semundjet e sistemit lokomotor	1119	1809	1103	1304	1652	1597	1064	1243	1522	1789	1908	2376	2356	2505	1932	2158	2055	1379	1365	1182	1224	34642	
38	Semundjet infektive	145	375	456	117	36	795	212	86	861	836	950	788	886	178	90	36	30	45	47	48	34	7051	
39	Vete lendimet						20	32	54	45	57	28	36	86	142	172	228	153	130	102	125	189	1599	
40	Lendimet trupore						69	97	78	71	120	77	78	144	188	268	392	370	278	283	341	381	3235	
41	Abuzimet seksuale						3	0	2	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	3	5	0	17	
42	Rastet ne greve te urise	86	153	124	138	51	576	90	111	51	76	52	96	131	137	90	81	105	83	92	81	90	2494	
43	Tentim vetevrasjet	5	17	21	22	11	7	19	17	17	6	9	13	27	11	33	33	16	29	28	34	24	399	
44	Vetmia - lzolimi													64	130	250	441	472	681	633	483	625	400	4179
45	Vdekjet ne burg	11	3	3	0	4	1	2	4	3	4	3	6	3	5	6	3	8	10	9	6	6	100	

Tabela numër 5,raporti i të dhënave epidemiologjike në të gjitha burgjet par periudhën 2003 – 2023;

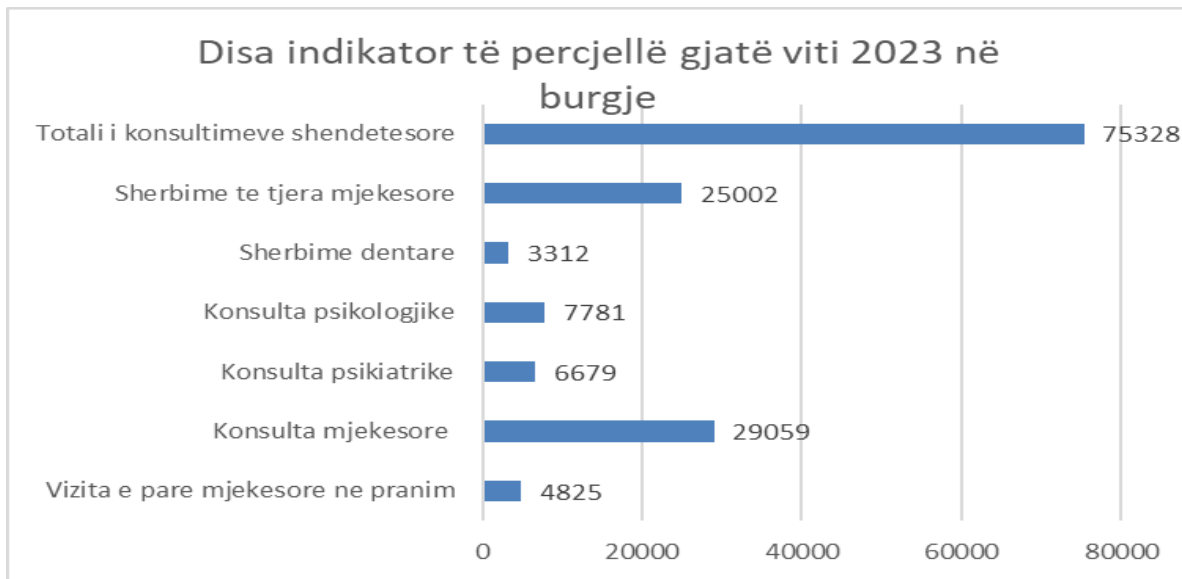
Kjo tabelë përfshin indikatorët e përgjithshëm specifik ata të disa sëmundjeve dhe indikatorët e veçantë sipas kategorive dhe të përmbledhur sipas viteve nga të gjitha njësitë shëndetësore të burgjeve.

Kujdesi i veçantë i është kushtuar edhe kualitetit të raportimit nga Njësitë Shëndetësore të Burgjeve në funksion të raportimit unik dhe adekuat. Është bërë edhe trajnim i raportuesve.

Raportimet janë bërë më kohë çdo herë dhe nuk ka pasur ngecje në procese si pasojë e raportimit.

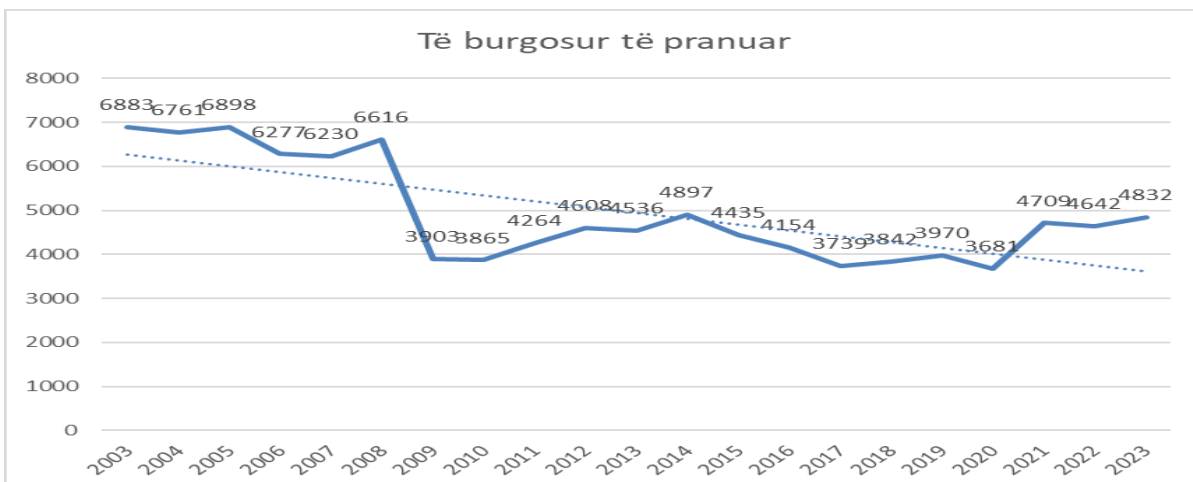
Bazuar në këtë monitorim dhe raportim, për këtë periudhë janë kryer këto shërbime:

- Janë kryer 4,825 vizita të para mjekësore me hapje të dosjes mjekësore.
- Janë kryer 4,477 vizita të fundit, liruese mjekësore.
- Janë kryer gjithsejtë 29,059 vizita mjekësore.
- 6,679 konsultime psikiatrike
- 7,781 konsultime psikologjike
- 3,312 vizita dhe trajtime stomatologjike.
- 25,002 shërbime të tjera jo specifike.
- Në total janë kryer 75,328 shërbime mjekësore.

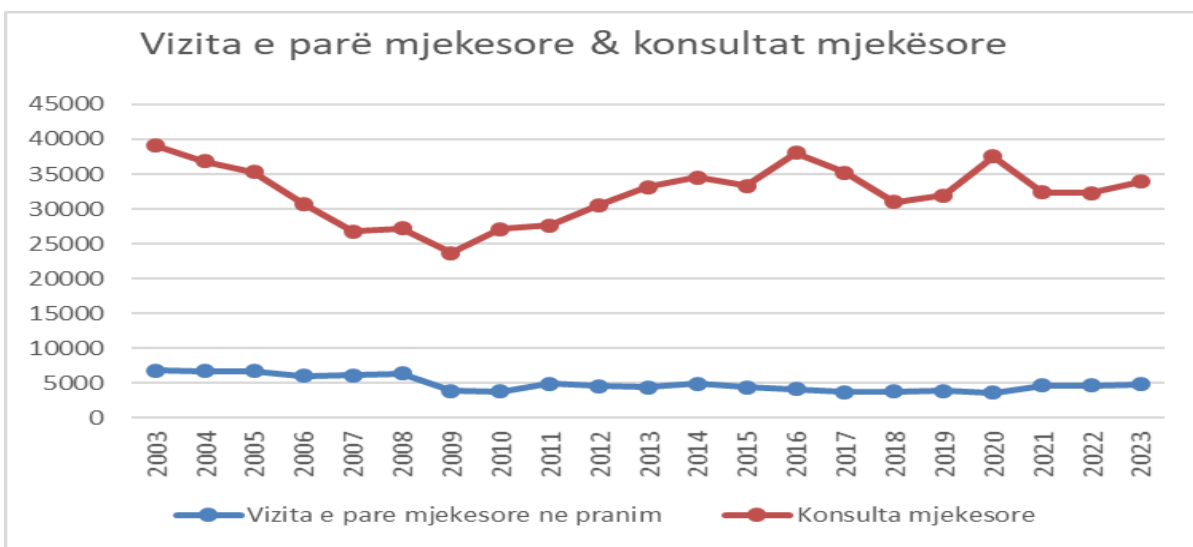
Grafi numër 4, shërbimet shëndetësore të përgjithshme gjatë kësaj periudhe;

Numri i të burgosurve gjatë periudhës 2003 - 2023 ka pësuar rënie graduale me një trend të vazhdimtë të kësaj rënie, siç shihet në grafikun, por e cila ka filluar një rritje të lehtë tri vitet e fundit duke pësuar prapë rritje vitin e kaluar e edhe këtë vit. Si pasojë ka pasur edhe rritje të shërbimeve në të gjitha llojet e tyre.

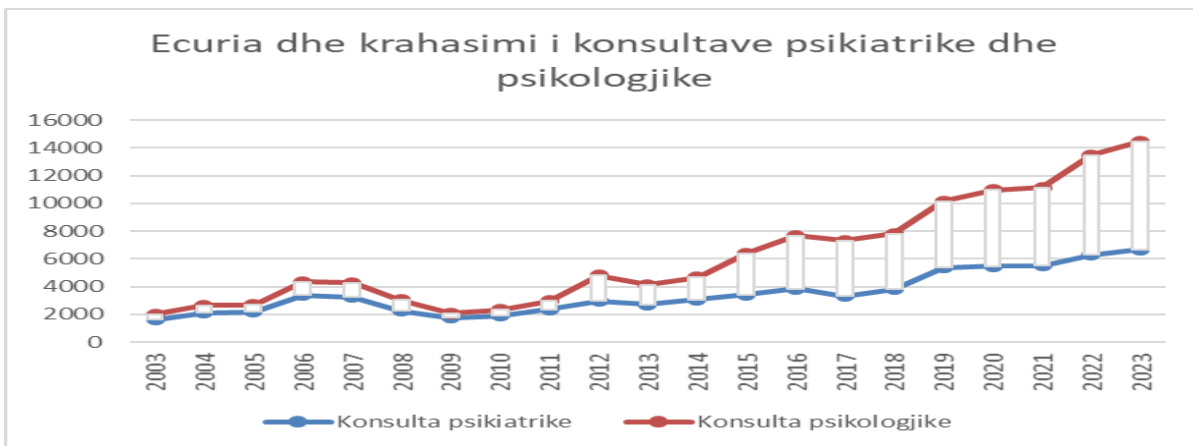
Grafi numër 5, të burgosur të pranuar gjatë kësaj periudhe;

Po ashtu vizita e parë mjekësore korrespondon me numrin e konsultave mjekësore dhe ka një trend paralel që nënkupton se të gjithë të burgosurit proporcionalisht marrin shërbime mjekësore, siç shihet në grafikonin e më poshtëm.

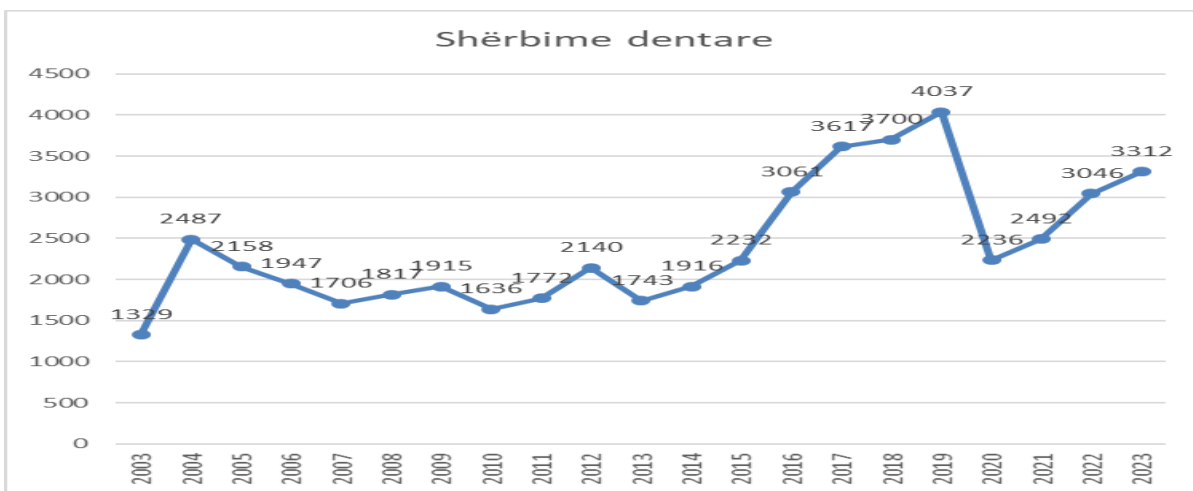
Grafi numër 6, ecuria dhe raporti në mes të vizitës së parë mjekësore dhe atyre tjera mjekësore;

Me rritjen e profesionalizmit, stafit adekuat, psikologeve dhe mjekëve psikiatër edhe shërbimet janë profilizuar dhe si pasojë kemi rritjen graduale dhe shkëputjen e vlerës numerike të shërbimeve psikologjike me ato psikiatrike, kjo tregon se kemi një trend të afirmimit më të madh të shërbimeve psikologjike ne burgje por që të dyja kanë pasur rritje në vazhdimësi dhe në mënyrë agresive tri vitet e fundit.

Grafi numër 7, ecuria dhe krahasimi i konsultimeve psikologjike dhe atyre psikiatrike gjate kësaj periudhe;

Shërbimet dentare janë rritur dukshëm gjatë kësaj periudhe kohore 2003 - 2023. Në të gjitha burgjet dhe qendrat të paraburgimit kemi instaluar shërbime dentare, me karrige dhe stomatolog. Po ashtu edhe gjatë këtij viti janë bërë vizita sistematike dentare për të gjithë të burgosurit dhe te paraburgosurit. Andaj siç shihet në grafikun, ka pasur rritje të vazhdueshme konstante lineare të këtyre shërbimeve.

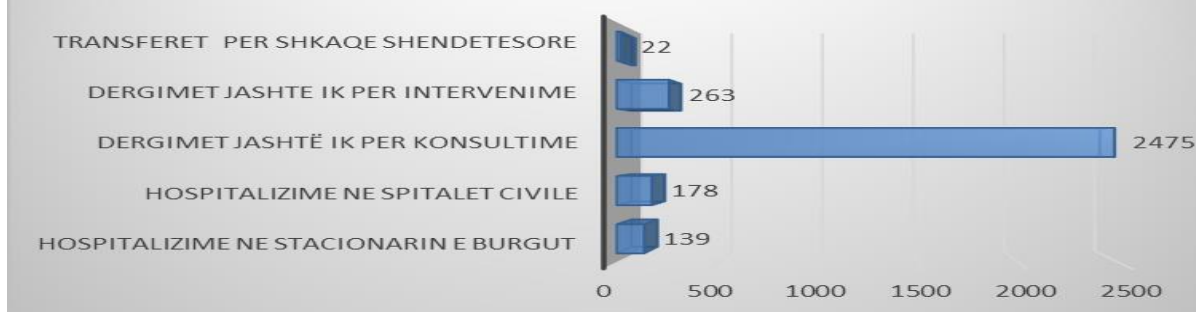

Grafi numër 8, ecuria e shërbimeve dentare në burgje gjate kësaj periudhe;

Për trajtim adekuat ka qenë e nevojshme edhe hospitalizimi në Stacionarin e Burgut në Dubravë ku gjithsejtë ka pasur 139 sosh, ndërsa në spitale civile janë hospitalizuar 178, prej tyre 48 hospitalizime në QKUK. Për intervenime te ndryshme, jashtë burgjeve, janë dërguar 263 të burgosur.

Për konsultime jashtë Institucioneve Korrektuese janë dërguar 2475 raste ndërsa transfere për shkaqe shëndetësore janë bërë 22 raste.

Disa Indikator të percjellë gjatë vitit 2023 në burgje

Grafi numër 9, Lëvizjet e te burgosurve jashtë burgjeve për shërbime shëndetësore gjate kësaj periudhe;

Hospitalizimet, terminët, analizat, konsultat dhe shërbimet e tjera, të ndërmarra në ShSKUK, gjegjësisht në QKUK, kanë qenë të organizuar nga Infermierja Koordinatore par Dhoma të Sigurta dhe për termine në ShSKUK, të cilat janë paraqitur sipas tabelës së bashkëlidhur.

Prezantimi i shërbimeve shëndetësore te të burgosurve në kuader të ShSKUK, sipas Njërive dhe në total, viti 2023												
Nr	Shërbimi	QKD	BSL	QPPR	QPGJ	QKML	QPZ	QKFL	QKS	QPM	QPPJ	Totali
1	CT	6	17	18	1	1		2				45
2	SCINTIGRAFI	1					1					2
3	ECHO KAROTIDEVE	2										2
4	ECHO ABDOMENI	1		1								2
5	ECHO DOPLER	7	3	4	4							18
6	EEG	4	2	1								7
7	EMNG	2	6	1								9
8	EKOKARDIOGRAFI		11	14				1				26
9	EKG HOLTER	5		2	1							8
10	RTG	1	5									6
11	ERGOMETRI	2	14	11				3			1	31
12	TEE		1									1
13	URETROSKOPI	2		4								2
14	KORONAROGRAFI	4		1	1							6
15	BRONKOSKOPI											0
16	ESWL	1	2									3
17	UROFLOWMETERI											0
18	MRI	9	6	7	7	2	1	5				37
19	MAMOGRAFI							8				8
20	PAPATEST											0
21	CNB											0
22	OCT	2			1							3
23	OMS	1										1
24	AUDIOGRAM		1									1
25	TIMPANOGRAM		1									1
26	KOLPOKOPI											0
27	GASTROSKOPI	2	1	1								4
28	FISTULOGRAFI		1	1								2
29	IRIGOGRAFI											0
30	SPIROMETRI		2									2
31	ELASTOGRAFI		2									2
32	KOLLONOSKOPI		1	3								4
33	STUDIM ELEKTROFIZIOLOGJIKE	1										1
34	DERGIMI I MOSTRAVE NE LAB	21	3									24
35	KERKES PER BARNA	2	6									8
36	TERAPI FIZIKALE			1								0
37	VIZIT TE HOSPITALIZUARVE	78	80	105	16	6	6		28	15		334
38	ASISTIM GJATE EGZAMINIMEVE	52	12	13	8	1	4		1	1		86
39	REZULTATE TE NDRYSHME	71	59	65		10	4	13	10	1	1	234
40	VERFIKIM PER EGZAMINIM	32	19	28	4	1	8	7	2	4	2	107
41	TERMIN HOSPITALIZIM	1										1
42	TERMIN BIOPSI	3										3
43	NJOFTIME PER MUNGJE TE EGZ.	1		1				1				3
44	TERMIN KOMISION MJEKSORE	1	1									2
45	TERMIN PER OP											0
46	RAPORT NJFOTUES											0
47	SIGURIM I TERAPIS NGA QKUK											0
	TOTALI PER NJSHB	315	256	277	43	21	21	39	40	20	4	1036
	Totali i pergjithshëm											1036

Tabela numër 6,raporti i të dhënave për shërbimet ne ShSKUK, viti 2023;

Në funksion të rritjes së cilësisë së shërbimeve shëndetësore për të burgosurit në QKUK, ka vazhduar funksionimi i infermieres koordinatorë e cila kryen punën ndërlidhëse në mes të dy shërbimeve përfshirë terminët dhe përmbledhjen e tyre aq sa është e mundur që një i burgosur të kryej më shumë shërbime brenda ditës, raportet, përgatitjet e rasteve për intervenime dhe shërbime të tjera relevante përfshirë edhe raportet periodike.

Kjo formë e menaxhimit të rasteve ka ndikuar dukshëm në ngritjen e cilësisë së shërbimeve shëndetësore, duke trajtuar të burgosurit mjaftë mirë, pa pasur nevojë për pritje si dhe në mënyrë profesionale. Si rezultat i kësaj janë bërë gjithsejtë 1036 konsultime, 156 konsultime specialitike dhe 52 hospitalizime në Klinikat përkatëse të QKUK-së.

Ky bashkëpunim është avancuar me Klinikën Radiologjisë, me ç' rast, çdo ditë është një termin i caktuar për CT për të burgosur, ndërsa çdo javë një termin i caktuar për MRI, me çka ka mundësuar diagnostikim adekuat, pa vonesë dhe me kohë të rasteve në nevojë, pa i konsideruar këtu rastet emergjente. Vetë fakti se janë kryer 37 MRI brenda vitit për raste të planifikuara, pa përfshirë ato emergjente tregon për mundësinë e diagnostikimit adekuat dhe me kohë për të burgosur.

Bashkëpunimi me SP të Pejës është në nivel të shkëlqyeshëm, përfshirë intervenimet kirurgjike duke qenë se kirurgu vije nga ky spital në Stacionarin e Burgut, përgatitë rastet para operacionit dhe përcjell ato pas operacionit. Renovimi i dhomës së sigurte në Repartet e Kirurgjisë dhe Psikiatrisë ka krijuar kushte më të mira trajtimi.

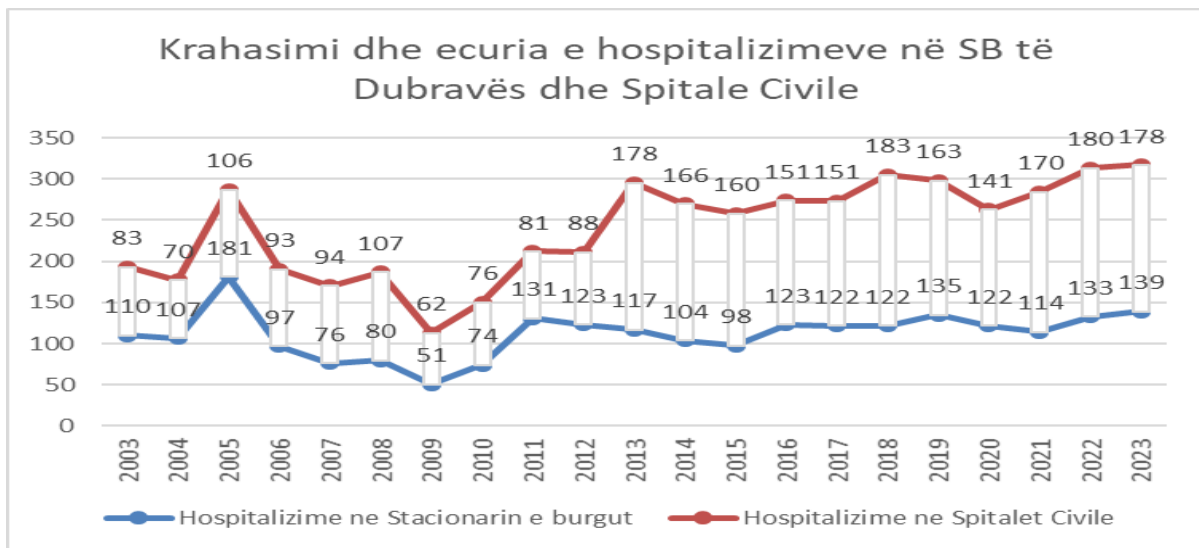
Prezantimi i hospitalizimeve të të burgosurve në kuader të ShSKUK, sipas Njësive dhe në total, viti 2023												
Nr	Klinikat	QKD	BSL	QPPR	QPGJ	QKML	QPZ	QKFL	QKS	QPM	QPPJ	Totali
1	KIRURGJI VASKULARE								1			1
2	ORTOPEDI	1	1	1				1				4
3	HEMATOLOGJI											0
4	KIRURGJI MAKSILOFACIALE			1								1
5	KARDIOLOGJI	5	2	3	1		2		1	2		16
6	KIRURGJI PLASTIKE			1								1
7	NEFROLOGJI				1							1
8	NEUROLOGJI	1	1	2								4
9	INFKETIV	1										1
10	ENDOKRINE	1		1								2
11	KARDIOKIRURGJI	2										2
12	UROLOGJI		1									1
13	KIRURGJI ABDOMINALE		1	6								7
14	MJEKIM INTENZIV											0
15	OTORINOLARINGOLOGJI	1				1						2
16	REUMATOLOGJI											0
17	OFTALMOLOGJI		1									1
18	GASTROENTEROLOGJI		4									4
19	ONKOLOGJI			1								1
20	NEUROKIRURGJI		1	1								2
21	FIZIATRI		1									1
22	PULMOLOGJI											0
Totali Hospitalizime												52

Tabela numër 7,raporti i hospitalizimeve në ShSKUK, viti 2023;

Gjatë krahasimit të ecurisë së hospitalizimeve në Stacionarin e Burgut të Dubarvës dhe në spitale civile, trendi i ecurisë është linear, paralel që do të thotë shfrytëzohen të dyja institucionet, natyrisht me një numër më të madh të atyre në ato civile por jo më ndonjë ndryshim signifikant por me trend të njëjtë linear me një rënie të lehtë gjatë këtij viti.

Shërbimet të cilat kanë dominuar këtë vit kanë qenë ato endokrinologjisë si pasojë e trajtimit të diabetit, ato të kirurgjisë maksillofaciale dhe pjesa tjetër diagnostike të formave dhe shërbimeve të ndryshme.

Përkundër renovimeve në QKUK, shërbimi i infermieres koordinatorë ka vazhduar edhe pse në kushte jo adekuate për gjatë renovimeve të hapësirave ku është e lokalizuar hapësira e punës së saj.

Grafi numër 10, ecuria dhe krahasimi i hospitalizimeve në Dubravë dhe në spitale publike gjatë kësaj periudhe

Dërgimet jashtë burgjeve i të burgosurve për shërbime shëndetësore, çdo herë është çështje e diskutimit dhe monitorimit.

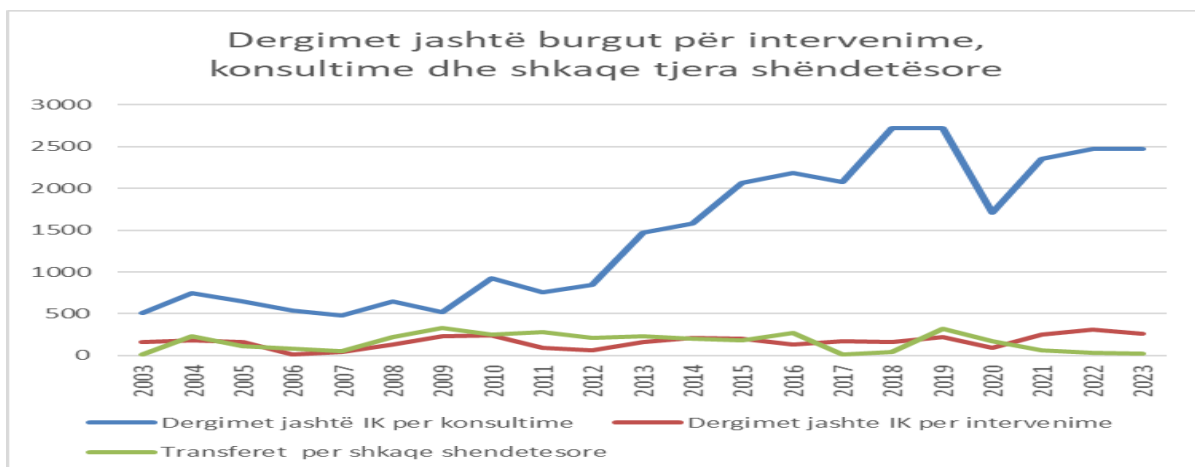
Edhe gjatë kësaj periudhe është punuar në këtë drejtim që sa më shumë shërbime shëndetësore të ofrohen brenda burgjeve duke ofruar shërbime konsultative dhe numër të konsultantëve më të madh në burgje.

Kjo çështje është avancuar dhe ka pasur arritje të mëdha, megjithatë transferi jashtë burgjeve për shkaqe shëndetësore për shërbime suplementare ka vazhduar edhe më tutje.

Një ndër shkaqet kryesore është kërkesa për shumë shërbime dhe konsultime për një të burgosur për të gjetur diagnozën adekuate dhe për trajtim të mirëfilltë.

Në të shumtën e rasteve kërkesa për vizitë të serishme, vjen nga Specialisti dhe institucioni shëndetësor publik si dhe rastet kur me urdhër të gjykatës dhe prokurorisë po ashtu dërgohet për shkaqe shëndetësore, e të cilat gjatë këtij viti kanë qenë të shumta.

Kjo në masë po e rrit numrin e transporteve jashtë NjShB përkundër shtimit të numrit të stafit dhe shërbimeve brenda burgjeve.

Grafi numër 11, ecuria e transferove për shkaqe shëndetësore në burgje 2003 – 2023;

Nëse bëjmë një krahasim të ecurisë së shërbimeve të përgjithshme shëndetësore dhe konsultimeve mjekësore vërehet se ecuria është lineare dhe paralele në mes të këtyre dy shërbimeve me tendencë të lehtë të rritjes si rezultat i shtimit të shërbimeve, kujdesit dhe stafit.

Gjatë vitit 2020 dhe tutje, kemi filluar evidentimin edhe të disa shërbimeve shtesë, të cilat janë kryer edhe më parë por janë paraqitur si pjesë e shërbimeve të tjera.

Në funksion të zbatimit të Praktikave Standarde të Veprimit dhe protokolleve të ndryshme në përdorim dhe në dobi të menaxhimit sa më të mirë të rasteve, kemi mbajtur dhe përmbledhë evidencën e 10 parametrave të tjerë të paraqitur në tabelën e më poshtme:

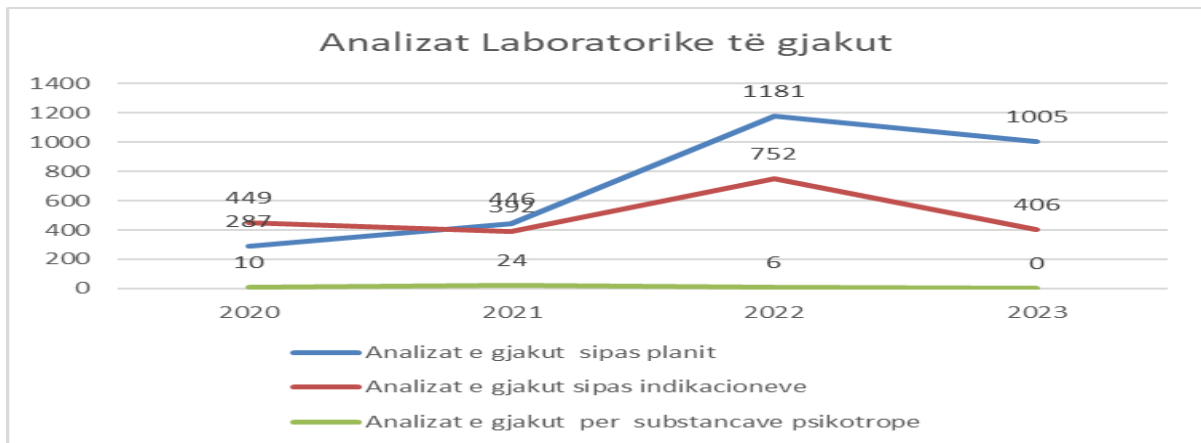
Të dhënat mbi disa shërbime shtesë specifike, gjatë vitit 2023		
Nr	Lloji i shërbimit	Totali
1	Aplikimi i testeve Psikologjike	1974
2	Analizat e gjakut sipas planit	1005
3	Analizat e gjakut sipas indikacioneve	416
4	Analizat e gjakut per substancave psikotrope	0
5	Vizitat sistematike muojre (parametrave vital)	17317
6	Kontrollet stomatologjike sistematike	867
7	Kontrollet gjinekologjike sistematike	79
8	Mamografi	0
9	PAPA test	5
10	RTG Pulmo	195

Tabela numër 8, të dhënat mbi disa shërbime, shtesë, specifike në burgje;

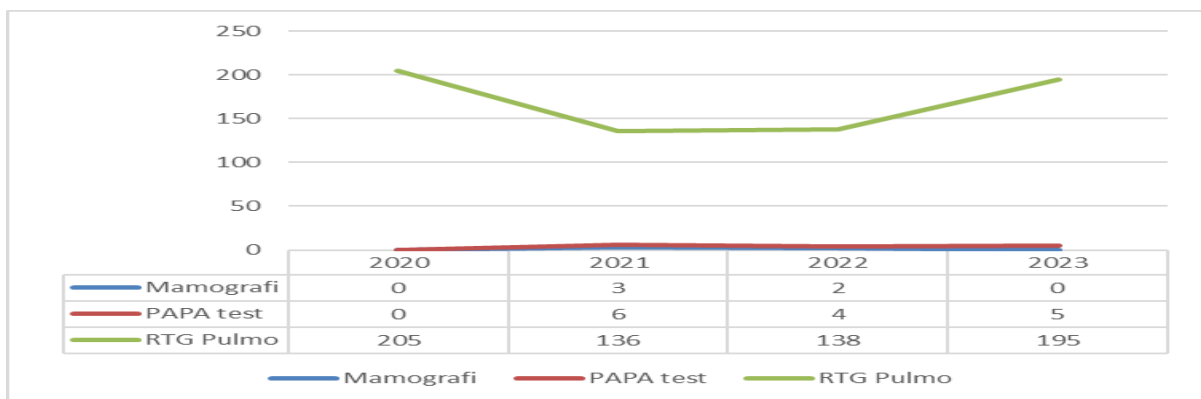
Nga kjo tabelë shohim se janë aplikuar 1974 teste psikologjike në funksion të identifikimit dhe trajtimit të çrregullimeve mendore dhe parandalimit të vetëlëndimit dhe vetëvrasjeve si pjesë e punës së shërbimit. Këto teste janë më modernet për të cilat stafi është trajnuar paraprakisht.

Po ashtu ka vazhduar testimi i gjakut për të gjithë të burgosurit dhe për të tjerët në nevojë, sipas indikacioneve dhe përshkrimeve. Këtë proces e ka fuqizuar edhe më shumë furnizimi me pajisje më moderne për laboratorë të NjSh të burgjeve.

Tanimë analizat e gjakut bëhen në vazhdimësi në NjShB duke qenë se këtë vit jemi pajisur shtesë me aparatura, ndërsa viti 2024 do të jetë vit i kompletimit me pajisje moderne për të gjitha njësit.

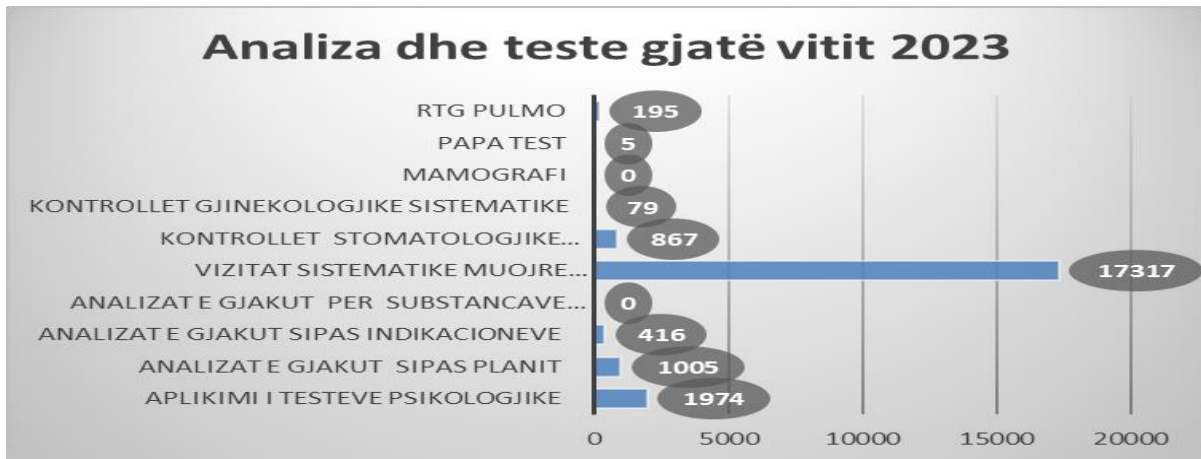
Grafi numër 12, paraqitja e disa analizave të gjakut ndër vite;

Grafi numër 13, paraqitja e testeve diagnostike gjatë vitit 2023;

Grafi numër 14, paraqitja vizitave sistematike gjatë vitit 2023;

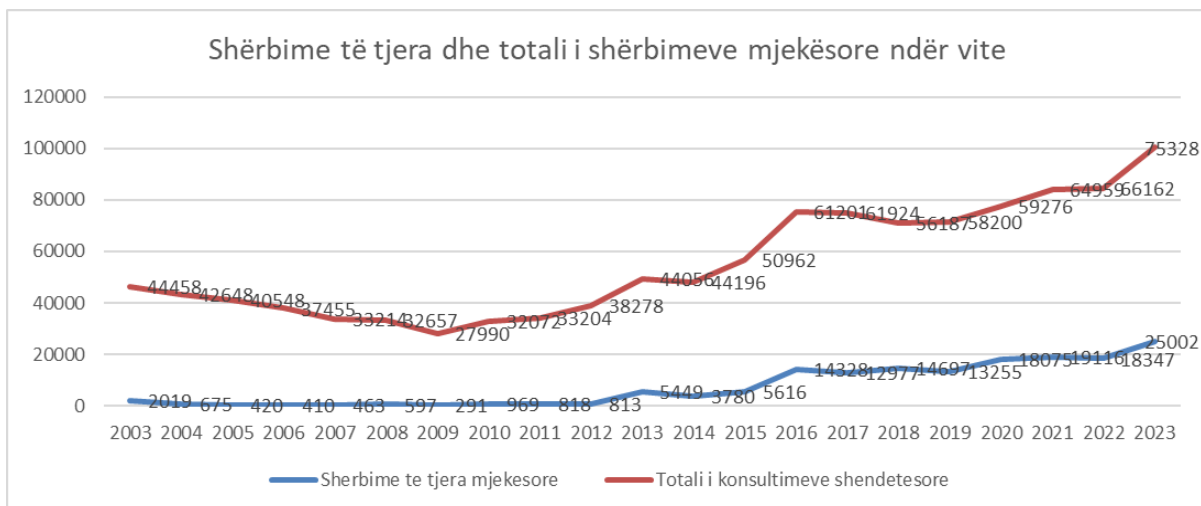

Grafî numër 15, të dhënat mbi disa shërbime, shtesë, specifike në burgje;

Kontrollet gjinekologjike dhe ato të Mamografisë dhe PAPA testit janë rutine dhe periodike, një kontroll e tillë është bërë gjatë vitit 2023.

Kontrollime gjinekologjike sistematike nuk ka pasur si të tilla pasi që gjinekologia ka qenë në mënyrë të vazhdueshme, çdo javë.

Ndërsa shërbimet e tjera shëndetësore dhe konsultimet vazhdojnë të kenë një trend linear të rritjes së lehtë në burgje si rezultat i shtimit të shërbimeve dhe kujdesit në përgjithësi.

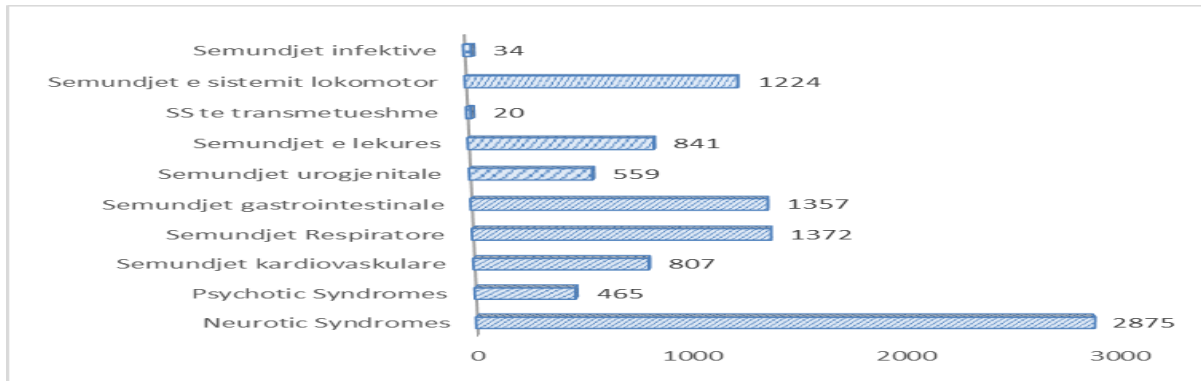
Grafî numër 16, ecuria e krahasimit të shërbimeve shëndetësore dhe mjekësore në burgje 2003 – 2023

Sa i përket shërbimeve për 10 sëmundje të cilat përcillen vazhdimisht në institucionet korrektuese, gjendja ka qenë si vijon:

- Neuroza 2,875 shërbime,
- Psikoza 465 shërbime,
- Çrregullime kardiovaskulare 807 shërbime,
- Çrregullime respiratore 1,372 shërbime,
- Çrregullime gastrointestinale 1,357 shërbime,
- Çrregullime urogjenitale 559 shërbime,
- Sëmundje të lëkurës 841 shërbime,
- Sëmundje seksualisht të transmetueshme 20 shërbime,

- Sëmundje te traktit lokomotor 1,224 shërbime, dhe
- Sëmundje infektive te ndryshme 34 shërbime.

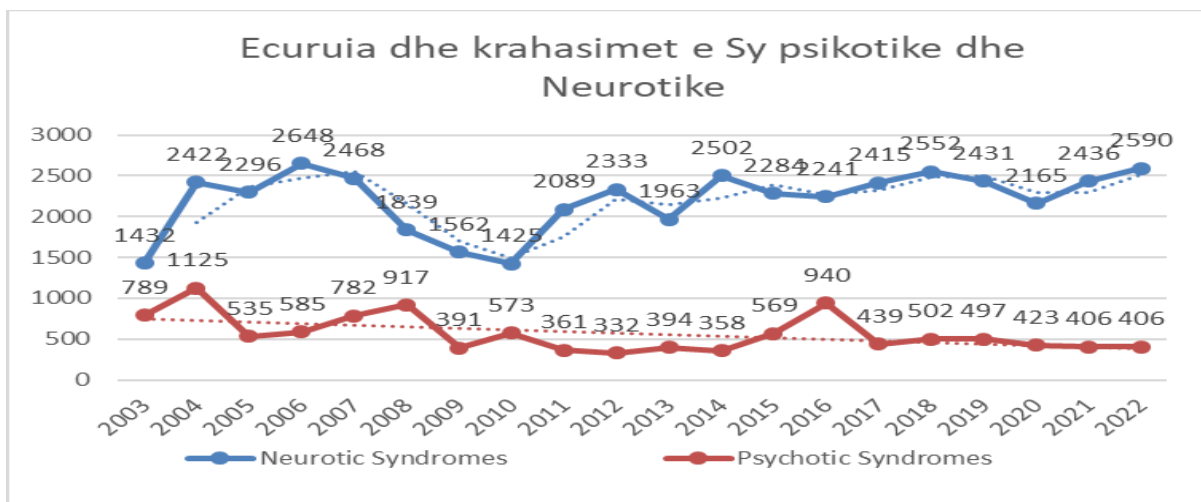
Vlen të theksohet se gjatë kësaj periudhe ka pasur rënie të numrit të rasteve në secilën kategori, përpos sëmundjeve infektive më një rritje të lehtë. Të gjitha këto ecuri do të prezantohen në grafikon me ecurinë e këtyre sëmundjeve dhe krahasimet e tyre.

Grafi numër 17, Dhjete sëmundjet ë përcillen vazhdimisht në burgje paraqitur gjate kësaj periudhe;

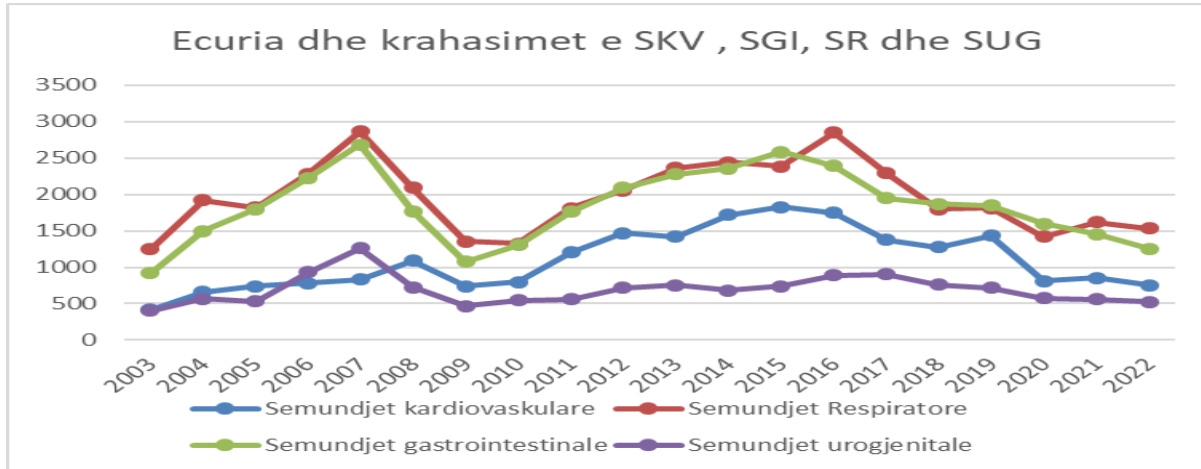
Sindromat neurotike janë më të përhapura në burgje për dallim të atyre psikotike të cilat po ashtu nuk janë të pakta në burgje. Megjithatë, më rritjen e cilësisë së shërbimeve ka ardhur deri të përmirësimi i diagnostikimit dhe trajtimit dhe në këtë mënyrë, Sy. neurotike kanë pas filluar të zvogëlohen numerikisht por kanë filluar të rriten prapë si pasojë e sindromës së burgut dhe pandemisë; ndërsa janë zvogëluar dhe janë në trend të zvogëlimit ato psikotike në vazhdimësi, siç edhe paraqiten në grafikonin e më poshtëm.

Neurozat në burgje kanë pasuar një ngritje në vazhdimësi, trendi i tyre ka qenë linear dhe pa ngritje, mirëpo me paraqitjen e pandemisë, kufizimeve të lëvizjeve, pasigurisë shëndetësore për vetën dhe familjet, ka ndikuar në rritjen e shprehur të simptomave neurotike dhe depressive. Është bërë përpjekje e shtuar dhe janë rritur shërbimet në këtë drejtim përmes edhe shërbimeve psikologjike dhe kontakteve më të shpeshta përmes vizitave sistematike edhe disa herë në muaj në funksion të parandalimit të përkeqësimit të këtyre simptomave në dëm të shëndetit dhe rrezikut për tentim apo edhe vetëvrasje.

Grafi numër 18, ecuria dhe krahasimi i Sy neurotike dhe psikotike;

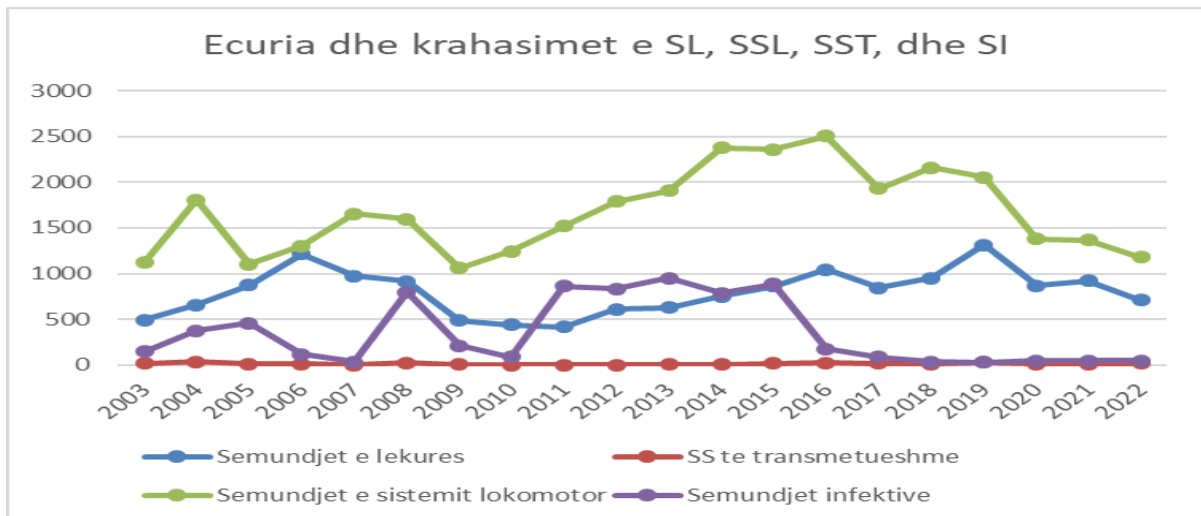
Sa i takon sëmundjeve kardiovaskulare, gastrointestinale, respiratore dhe atyre të sistemit urogenital, në përgjithësi ka pasur një trend të rritjes së lehtë lineare deri në vitin 2016 duke pasuar me trend të uljes, të vazhdueshme, siç shihet në grafikonin e mëposhtëm. Ndryshim ka pasur te sëmundjet respiratorë të cilat kanë pasur një rritje si pasojë e pandemisë e të cilat janë shoqëruar edhe me sëmundje kardiovaskulare:

Grafi numër 19, ecuria e SKV, SGI, SR dhe SUG në periudhën 15 vjeçare 2003 – 2023;

Megjithatë Sëmundjet e Sistemit Lokomotor, prijnë në grupin e sëmundjeve të lëkurës, atyre seksualisht të transmetueshme dhe infektive. Në një formë të gjitha kanë pasur një ngritje lineare e cila ka shkuar duke u zvogëluar, veçmas vitet e fundit.

Lëvizjet më të mëdha i ka pasur sëmundjet infektive, ndërsa numerikisht, edhe pse me zbritje vitin e fundit kanë qenë sëmundjet e sistemit lokomotor. Në kuadër të burgjeve ka edhe shërbim ortopedik, fiziatrik dhe fizioterapeutik adekuat me pajisje për trajtimin e tyre adekuat.

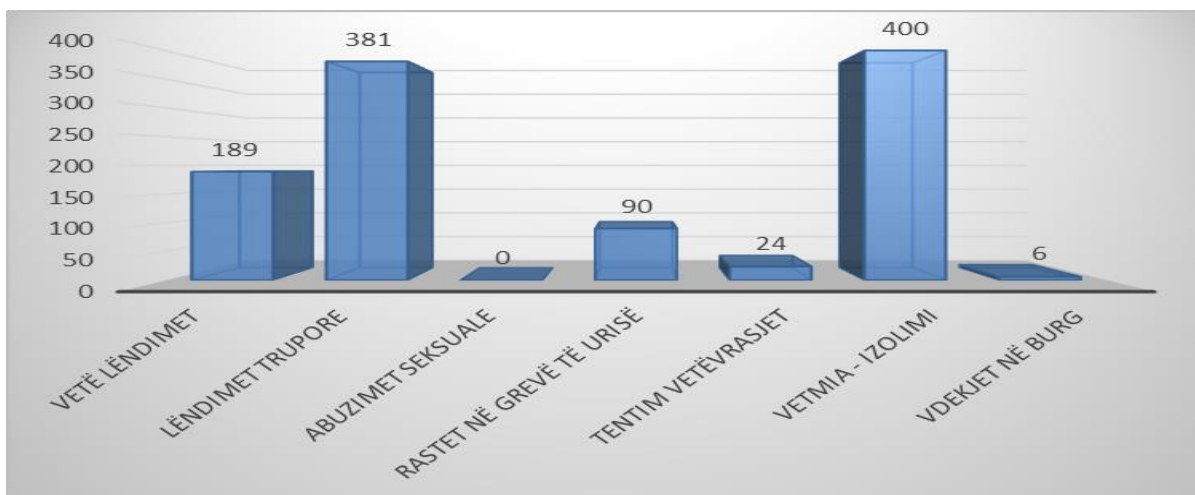
Grafi numër 20, ecuria e SL, SSL, SST dhe SI në periudhën 16 vjeçare 2003 – 2023;

Gjatë kësaj periudhe janë evidentuar dhe menaxhuar edhe këta indikatorë:

- Vetëlëndimet, 189 raste,
- Lëndimet trupore, 381 raste,

- Abuzimet seksuale, 0 rast të raportuar,
- Rastet ne greve te urisë 90 raste,
- Tentim vetëvrasje 24 raste të raportuara,
- Vetmia, izolime kane qene 400 raste,
- Vdekjet në burg, 6 raste.

Pothuajse të gjithë këta indikator kanë pësuar rënie gjatë këtij viti, përpos vdekjeve në burg.

Grafi numër 21, shtatë indikatorët shëndetësor gjatë kësaj periudhe;

Vetëlëndimet dhe lëndimet trupore janë një faktor i rëndësishëm që përcillen në burgje si faktorë të veçantë me çka përcaktohet shkalla e respektimit të të drejtave fundamentale njerëzore dhe reagimi profesional, juridik dhe human në trajtimin e tyre.

Vetëlëndimet dhe lëndimet trupore deri në vitin 2014 kanë pasur një ecuri lineare pa rritje. Që nga viti 2014 deri në vitin 2018 kemi pasur një rritje signifikante të të dyja indikatorëve.

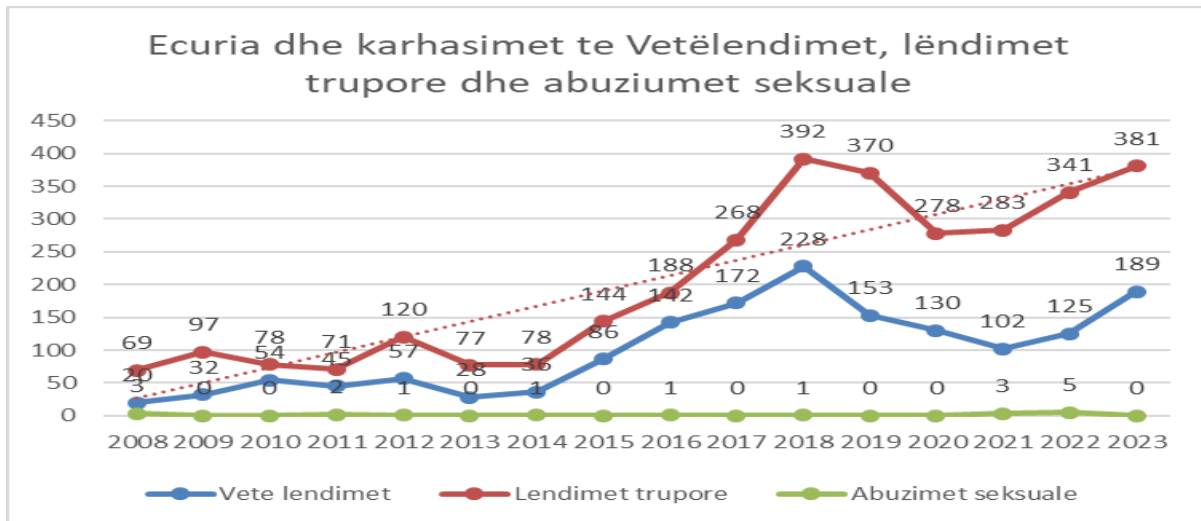
Pas një hulumtimi të detajuar dhe pas shqyrtimit të të gjitha rasteve kemi arritur në përfundim se pas transferit të shërbimeve shëndetësore të burgjeve nga MD në MSh, me rritjen e autonomisë së stafit mjekësor të burgjeve është rritur edhe profesionalizimi dhe mënyra e informimit dhe trajtimit të të gjitha rasteve pa pasur mundësi të mos lajmërohen, fshehën apo raportohen. Këto raste përcillen me procedura dhe protokolle të veçanta, ka trajnim të stafit dhe ky trajnim është i vazhdueshëm sipas protokollit të Stambollit.

Një rritje të tillë deri në vitin 2018 i ka kontribuar edhe mbështetja e Mekanizmit Kombëtar për Parandalimin e Torturës - MKPT, si pjesë përbërëse e Institucionit të Avokatit të Popullit. Vlen të theksohet se të gjitha vetëlëndimet dhe lëndimet trupore raportohen te MKPT në kuadër të IAP për të mbikëqyrë menaxhimin e rastit deri te përmbyllja e tij qoftë nga Policia apo Inspektorati Policor i Kosovës.

Megjithatë, rritja e këtij numri ka filluar të bie gjatë vitit 2019 në mënyrë të ndjeshme duke vazhduar deri në vitin 2020, ndërsa gjatë vitit 2021 ka pasur një tendencë rritjeje të lëndimeve trupore dhe numrit të vetëlëndimeve.

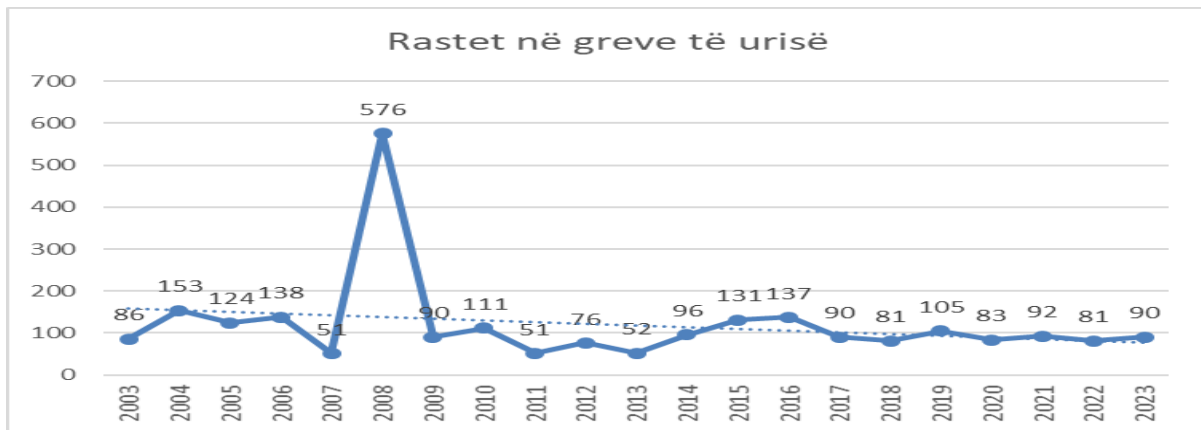
Që nga viti 2021, numri i rasteve të vetëlëndimeve ka një trend të vazhdueshëm të rritjes lineare.

Në pranim, në vizitën e parë mjekësore, janë evidentuar 381 **lëndime trupore** nga mjeku i burgut të cilat janë evidentuar dhe adresuar.

Grafi numër 22, ecuria e vetëlëndimeve, lëndimeve trupore dhe abuzimeve seksuale për periudhën 2003-2023;

Rastet në **greve të urisë** po ashtu janë përcjellë dhe këto kanë pasur një trend linear konstant të zvogëlimit të rasteve, përpos në vitin 2008 kur ka pasur grevë të përgjithshme për arsye juridike (për falje dhe amnesti). Të gjitha raste në greve të urisë trajtohen sipas protokollit të veçantë dhe evidentohen me rregull. Një rënie edhe më e madhe ka vazhduar në vitin 2020 për të qëndruar e njëjtë dhe me një rritje të lehtë gjatë vitit 2021, 2022 dhe vitit 2023.

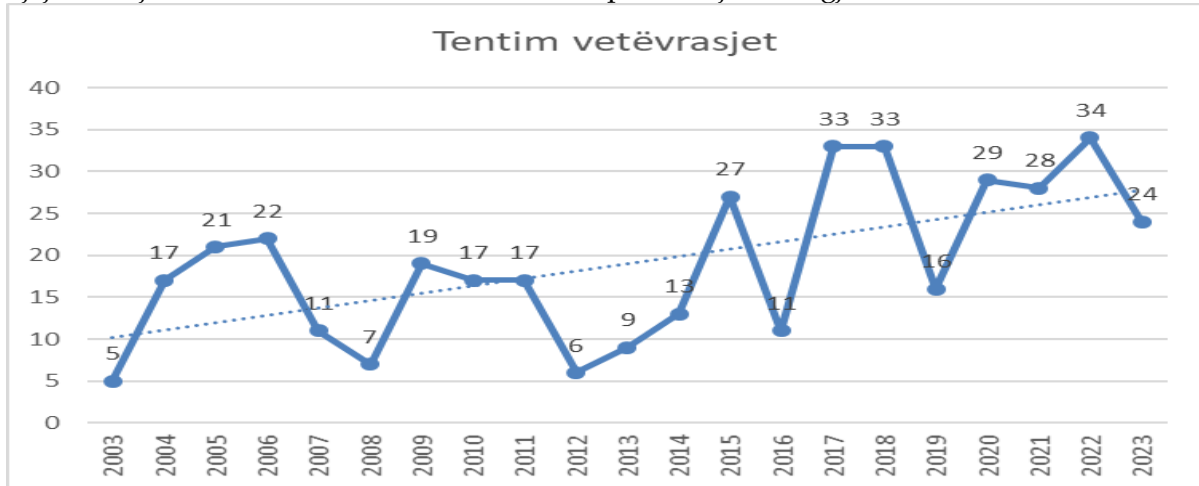

Grafi numër 23, ecuria e përcjelljes së rasteve në greve të urisë në burgje në periudhën 2003 – 2023;

Tentim vetëvrasjet janë po ashtu indikator mjaft specifik dhe i rëndësishëm në burgje e të cilat përcillen me programe parandaluese dhe protokolle të veçanta. Ecuria e këtij trendi ka shkuar duke u rritur dhe si pasoj ka pasur edhe numër të shtuar të rasteve. Edhe ky indikator është përfshirë në trajtim sikurse vetëlëndimet dhe lëndimet trupore dhe janë marrë masat e nevojshme të trajtimit profesional, parandalimit dhe bashkëpunimit më të madh më stafin korrektues në funksion të parandalimit dhe informimit të ndërsjellë të rasteve. Shumica e shkaqeve për tentim vetëvrasjeje janë shkaqet juridike, familjare dhe procedurale, e shumë pak ato shëndetësore. Po ashtu rritja e këtij numri është edhe si rezultat i paraqitjes dhe raportimit të të gjitha rasteve³.

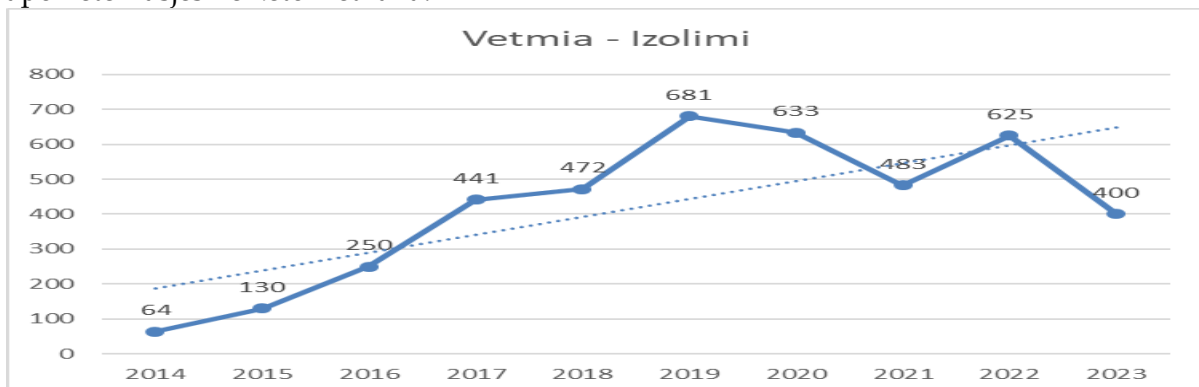
³ Tentim vetëvrasjet, vetëlëndimet dhe lëndimet trupore përcillen saktë përmes protokolleve të veçanta, të hartuara, të harmonizuara me ato të Këshillit të Evropës, përcillen, raportohen, evidentohen dhe monitorohen se a po përfundohen sipas rregullave të brendshme të burgut dhe ligjit. Të gjitha këto proceduar janë në përmbljedhjen e proceduarve të cilat i ka secili punëtor shëndetësor dhe të publikuara në web faqe.

Gjatë vitit 2019 kemi pasur pothuajse të përgjysmuar numrin e tentim vetëvrasjeve krahasuar me dy vitet paraprake por që në vitin 2020 ka filluar përsëri të rritet për të mbajtur në rritje trendin e tentim vetëvrasjeve në burgje duke vazhduar me pothuajse të njëjtën rritje edhe në vitin 2021 dhe 2022 duke pësuar një rënie gjatë vitit 2023.

Grafi numër 24, ecuria e rasteve te tentim vetë vrasjeve në burgje në periudhën 2003 – 2023;

Vetmia apo izolimi për shkaqe disiplinore ose ato shëndetësore menaxhohen sipas procedurave dhe protokolleve të veçanta. Sido që të jetë vendimi për vetmi jepet nga shërbimi korrektues. Stafit mjekësor nuk janë të përfshirë në këtë proces përpos përcjelljes profesionale dhe vizitave të përditshme të personit në vetmi. Mjeku ose i deleguari i tij çdo ditë e viziton personin në vetmi dhe përpos që plotëson protokollin bënë edhe raport përkatës. Shkak i trendit të rritjes është edhe raportimi i secilit rast veç e veç. Vlen të theksohet se gjatë vitit 2020 ka pasur rënie signifikante të rasteve me vetmia e cila ka vazhduar me rënie edhe gjatë vitit 2021. Gjatë vitit 2022 ka pasur një rritje lineare, jo shumë të theksuar të shqiptimit të vetmive por e cila ka pësuar rënie të konsiderueshme gjatë vitit 2023. Lidhur me këtë ka qenë rritur angazhimi i stafit mjekësor në bashkëpunim me atë korrektues për menaxhimin e mirë të vetmive dhe shmangien e mundësisë së vetëlëndimit apo vetëvrasjes në këto rrethana.

Grafi numër 25, ecuria e rasteve ne vetmi në burgje në periudhën 2003 – 2023;

Vdekjet në burg janë një indikator mjaft i rëndësishëm i cili hetohet çdo herë bazuar në ligjet në fuqi, nga tre grupe hetimesh, hetimi i brendshëm i DShB-se, i ShKK dhe nga

organet kompetente juridike, si dhe sipas Ligjit për shëndetësi verifikohet shkak i vdekjes me autopsi të detyrueshme.

Nga të gjitha këto vdekje në burgje (75), vetëm 17 vdekje kanë ndodhë në burgje, ndërsa 58 të tjera në Spitale publike dhe private por që kanë pasur statusin e të burgosurve.

Nga 24 vetëvrasje, 23 prej tyre kanë ndodhë në burgje ndërsa vetëm një në Klinikën e Psikiatrisë në QKUK.

Ecuria e vdekjeve sipas viteve është e ndryshme. Përcjellja e këtij indikatorit prezanton një rritje lineare të vdekjeve në burg e cila mund të karakterizohet si pasojë e plakjes së popullatës së të burgosurve, shqiptimi i dënimit të përjetshëm, përkatësisht afatgjatë, mos limitimi i moshës në burgje dhe shkaqe të tjera nga sëmundshmëria.

Nga këto vdekje, që nga viti 1999 në burgje të Kosovës kanë vdekur 99 persona, prej tyre 24 me vetëvrasje⁴.

Numri i rasteve të vdekjeve dhe vetvrasjeve në burgje				
Nr	Viti	Vdekje	Vetvrasje	Total
1	1999	0	0	0
2	2000	0	0	0
3	2001	0	1	1
4	2002	3	0	3
5	2003	6	1	7
6	2004	2	1	3
7	2005	3	0	3
8	2006	0	0	0
9	2007	3	1	4
10	2008	0	1	1
11	2009	1	1	2
12	2010	3	1	4
13	2011	2	1	3
14	2012	4	0	4
15	2013	3	0	3
16	2014	3	3	6
17	2015	2	1	3
18	2016	4	1	5
19	2017	6	0	6
20	2018	2	1	3
21	2019	6	2	8
22	2020	7	3	10
23	2021	6	3	9
24	2022	5	1	5
24	2023	5	1	6
	Totali	75	24	99

Tabela numër 9, numri i rasteve të vdekjeve dhe vetëvrasjeve në burgje në periudhën 1999-2023;

⁴ Nga 94 vdekje, 23 kanë bërë vetëvrasje ose 22.40 në 100000 të burgosur. Kjo përqindje është shumë më e ulët se në vendet e BE që është 120 – 150 në 100000 të burgosur, ndërsa në ShBA është 110 në 100000 të burgosur.

Po ashtu faktor i rritjes së numrit të vdekjeve në burgje është edhe mungesa juridike për ndërprerje të dënimit për shkaqe shëndetësore në Ligjin mbi Ekzekutimin e Sanksioneve Penale të Kosovës.

Ekzistojnë edhe rreth 07 raste të cilët ndodhen në burgje, në këtë fillim viti, e të cilët kanë diagnozë terminale, shumica e tyre edhe të moshuar e të cilët në çdo çast pritët të ndërrojnë jetë. Këta pacient dërgohen vazhdimisht në Institucione Publike, trajtohen dhe prapë kthehen në burgje, të cilët që të gjithë mbahen në stacionare të burgjeve duke iu ofruar kujdes 24 orë në ditë por që gjendja e tyre nuk mund të përmirësohet. Këto raste e ngarkojnë punën e shërbimit shëndetësor në burgje dhe ndodhë që si pasojë e tyre shërbimet për të tjerët të jenë të limituara.

Spitalet publike në të shumtën e herëve, hospitalizimet e tilla i bëjnë edhe për shkaqe humanitare duke pasur parasysh se nuk ka çka të bëhet më shumë te to.

Po ashtu vlen të theksohet se mangësitë ligjore, për ndërprerje të dënimit për shkaqe shëndetësore ose mungesa e dënimit alternativ të këtyre rasteve kanë ndikuar në rritjen e vdekshmërisë së personave të burgosur.

Ky ligj ka mangësi edhe në dërgimin në burg të personave inkompatibil për burg dhe me sëmundje të renda dhe me prognozë terminale.

Pezullimi i dënimit si e vetmja masë në disa raste për të kryer ndonjë intervenim që nuk kryhet në burgje, nuk është masë adekuate dhe në shumë raste në mungesë të bazës ligjore po refuzohen, fakt që po shkakton jo vetëm pakënaqësi të të burgosurit por edhe të stafit dhe si pasojë edhe shtimi i vdekjeve në burgje.

Në vazhdimësi, duke qenë se LESPK ka qenë në rishqyrtim, kemi kërkuar në të gjitha grupet punuese për plotësim ndryshimet LESPK që të futen edhe tri nene lidhur me gjendjen shëndetësore e që janë:

1. Inkompatibiliteti nëpër burg; që nënkupton mos dërgimin në burg për personat që nuk janë në gjendje të kujdesen për vet veten për shkaqe shëndetësore dhe mendore;
2. Ndërprerja e dënimit për shkaqe shëndetësore; që nënkupton ndërprerja e dënimit apo ndërrimi i tij me masë tjetër për raste që kane diagnozë të rëndë dhe prognozë të keqe, terminale, dhe kjo të verifikohet paraprakisht nga ekspertet e lëmisë të emëruar nga gjykata; si dhe
3. Limitimi i moshës për të burgosur; që nënkupton pas një moshe të caktuar, rreth të tetëdhjetave, të ndërrohet masa e burgimit me masë tjetër alternative.

Ligji i ri për Ekzekutimin e Sanksioneve Penale të Kosovës, nuk i ka marrë parasysh këto kërkesa dhe si pasojë shkaqet e njëjta do të jenë në fuqi edhe më tutje.

Sido që të jetë, sikur këto masa të ndërmerreshin, vdekshmëria e të burgosurve qoftë në burgje ose institucione shëndetësore do të zvogëlohej në mënyrë rapide.

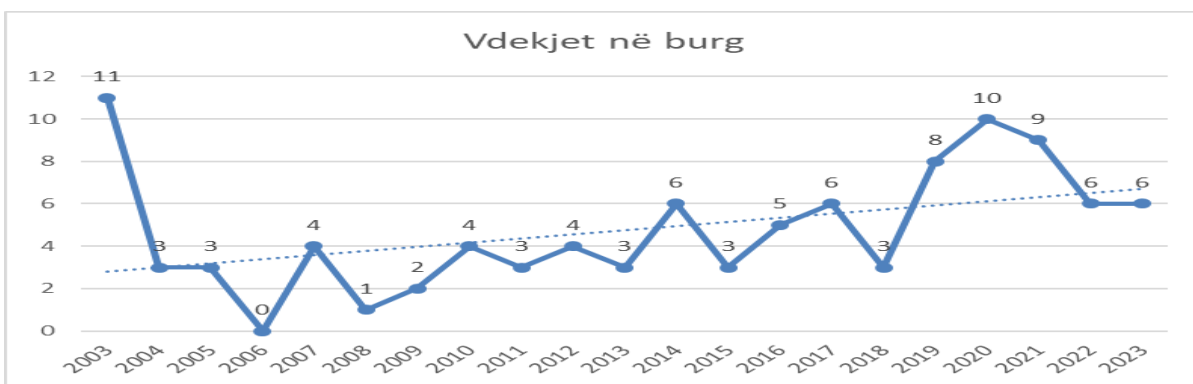
Pavarësisht kësaj, stafi mjekësor i burgjeve, në të gjitha hetimet për vdekje në burgje është dëshmuar se ka dhënë maksimumin profesional dhe human për këto raste të cilat ka qenë e pa mundur që të parandalohen dhe evitohen.

Në kuadër të kësaj ekziston edhe një mangësi tjetër lidhur me verifikimin e shkakut të vdekjes. DShB asnjëherë nuk merr raporte finale të autopsisë nga Instituti i Mjekësisë Ligjore në funksion të evitimit të mangësive eventuale gjatë trajtimit për të zvogëluar

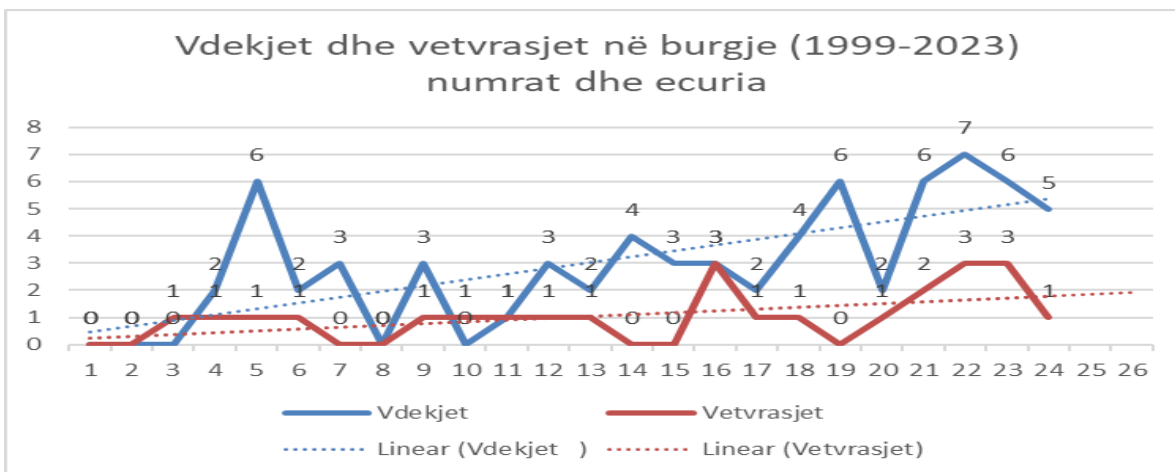
vdekshmërinë e tyre, për të ndërmarrë masat adekuate dhe mos përsëritjes eventuale të gabimeve. Ne kemi kërkuar nga IML dhe jemi përpjekë që këtë ta zyrtarizojmë në dokumente punë por ende nuk është arritur pajtueshmëria me pretekst të konfidencës, në këtë rast ligjore. Një kërkesë e tillë këtë vit ka ardhur për IML edhe nga KPT të Këshillit të Evropës, mu për këtë qëllim të cekur më lartë.

Numri i vdekjeve në vitin 2023 ishte 5 të burgosur, 1 ka bërë vetëvarje në burg në QP në Prishtinë, ndërsa që të 5 të tjerat kanë vdekur në Spitale publike, me diagnoza terminale, me sëmundje kronike.

Duke analizuar këtë grafikun dhe ecurinë, vërehet se vdekshmëria në burgje si trend është në rritje si pasoje e shkaqeve të numëruar më lartë, përfshirë, moshën e të burgosurve, pamundësia e trajtimit të rasteve më diagnozë terminale jashtë institucioneve të burgjeve dhe pamundësia e ndërprerjes së dënimit për shkaqe shëndetësore më diagnozë terminale.

Grafi numër 26, ecuria e vdekjeve në burgje në periudhën 2003 – 2023;

Grafi numër 27, krahasimi i trendi të ecurisë së vdekjeve dhe vetëvrasjeve në burgje, në periudhën 1999 – 2023;

Bazuar në këtë graf, ecuria e vdekjeve dhe vetëvrasjeve në burgje që nga viti 1999 ka një trend të rritjes lineare. Numri i vdekjeve mesatarisht sillet 3 deri në 4 vdekje në vit ndërsa vetëvrasjet rreth 1 deri në 2 në vit.

Ky trend nuk ka pasur lëvizje të mëdha dhe pasqyron gjendjen reale shëndetësore dhe emocionale të të burgosurve në këtë periudhë.

Vetëm gjatë viteve 2014, 2020 dhe 2021 numri i vetëvrasjeve ka qenë 3 vetëvrasje në vit, përndryshe viteve të tjera zero raste ose një deri në dy maksimum që është një numër i vogël

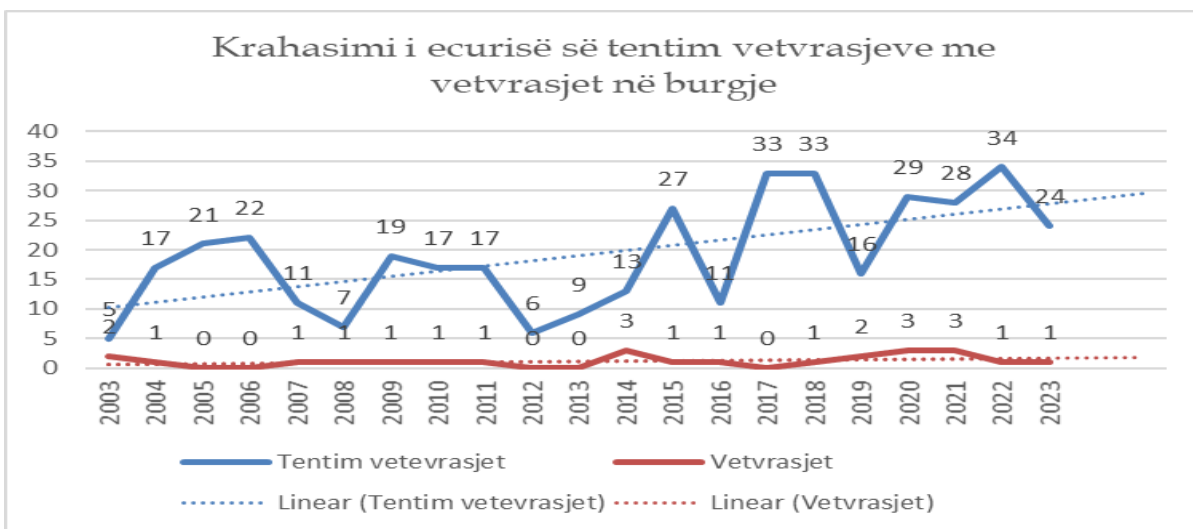
krahasuar me rrezikshmërinë për vetëvrasje në burgje si indikatorë dhe marrë parasysh numrin e tentim vetëvrasjeve brenda vitit që këtë vit ka qenë me 13 raste tentim serioz vetëvrasjeje.

Nga 222 raste të identifikuara në pranim, prej tyre 24 kanë tentuar vetëvrasje dhe vetëm një ka arritur që të realizojë atë.

Nëse krahasojmë ecurinë e trendit të tentim vetëvrasjeve me atë të vetëvrasjeve, konkludojmë se kemi rritje lineare të trendit të tentim vetëvrasjeve përderisa kemi trend stabil, pa rritje të vetëvrasjeve, çka nënkupton punën e shtuar në parandalim. Kjo dëshkohet edhe me numrin e madh të numrit të identifikuar në pranim si rrezik për vetëvrasje (222 raste 4.5% e të gjitha pranimeve), ndërsa numri i atyre që kanë tentuar të bëjnë vetëvrasje është 24, përkatësisht 0.49% e të gjitha pranimeve, kurse është realizuar vetëm një vetëvrasje.

Zbatimi i strategjisë për parandalim të vetëvrasjes dhe plan e mirë shëndetit mendor në burgje ka arritur të rezultojë me të dhënat e paraqitura, të cilat janë inkurajuese për që kërkohen edhe më tutje angazhim për minimizimin e rasteve që tentojnë dhe arrijnë të realizojnë vetëvrasje.

Një përkushtim i tillë është duke vazhduar edhe me përkrahjen e Këshillit të Evropës përmes zbatimit të strategjisë.

Grafi numër 28, krahasimi i trendi të ecurisë së tentim vetëvrasjeve dhe vrasjeve në burgje;

Bazuar në tabelën e mësipërme, në vendet e BE-së, mesatarja e vetëvrasjeve në burgjet e Evropës në 100,000 të burgosur është 80-120 të vetëvrasjeve, në vendin tonë, ky numër është 23.53 që është 4-5 herë më pak se në këto vende.

Ky numër i krahasuar me BE që është më i vogël për disa herë, është motivim edhe më i madh i shërbimit shëndetësor të burgjeve që të angazhohet për zvogëlim edhe më të madh të tij.

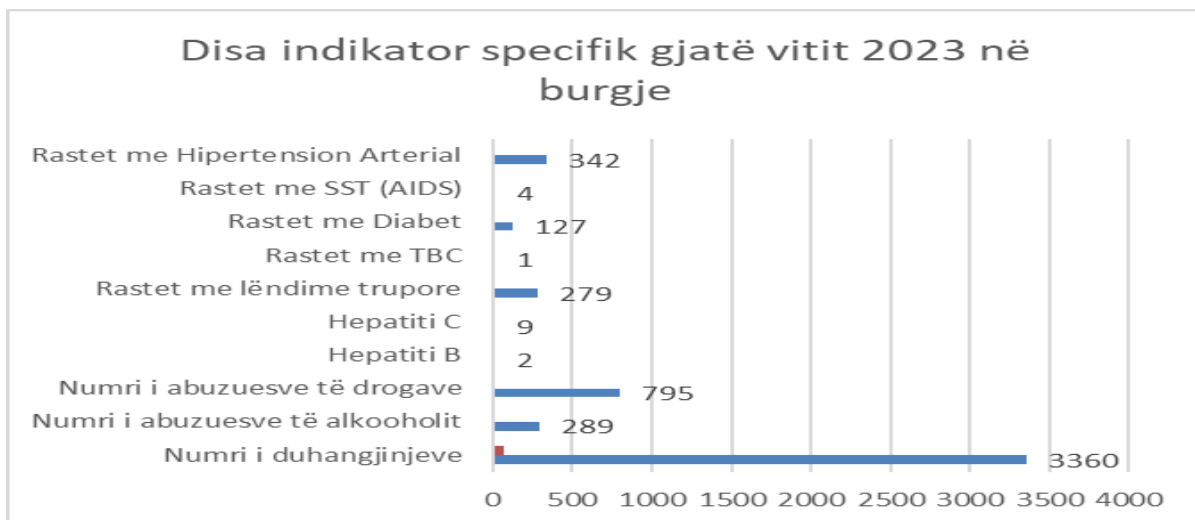
Vdekjet në burgje në Kosovë në periudhën 1999 - 2023 dhe projeksionet me BE			
Numri i të burgosurve	Kosove		Vetrasje në burgje të Evropës në 100,000 të burgosur
	Numri i të burgosurve të vdeku deri me tani 90,000 të burgosur	Projeksioni në 100,000 të burgosur	
Vdekje në total në burgje të Kosovës	99	97.06	
Vdekje në burgje	76	74.51	
Vetrasje në burgje	24	23.53	80-120

Tabela numër 10, krahasimi i numrit të vetëorasjeve në burgje te ne dhe në BE;

10. Monitorimi i disa indikatorëve në pranim, siç janë në duhan, alkool, droga etj.

Në procesin e pranimi të të burgosurve, nga 4,848 të pranuar, gjatë vizitë së parë mjekësore, janë identifikuar:

- 3,360 duhanpirës janë pranuar në burgje në këtë periudhë (69.31%);
- 289 përdorues të alkoolit (5.96%);
- 795 përdorues të drogave (16.40%);
- 127 raste me diabet (2.62%);
- 342 raste me hipertension (7.05%);

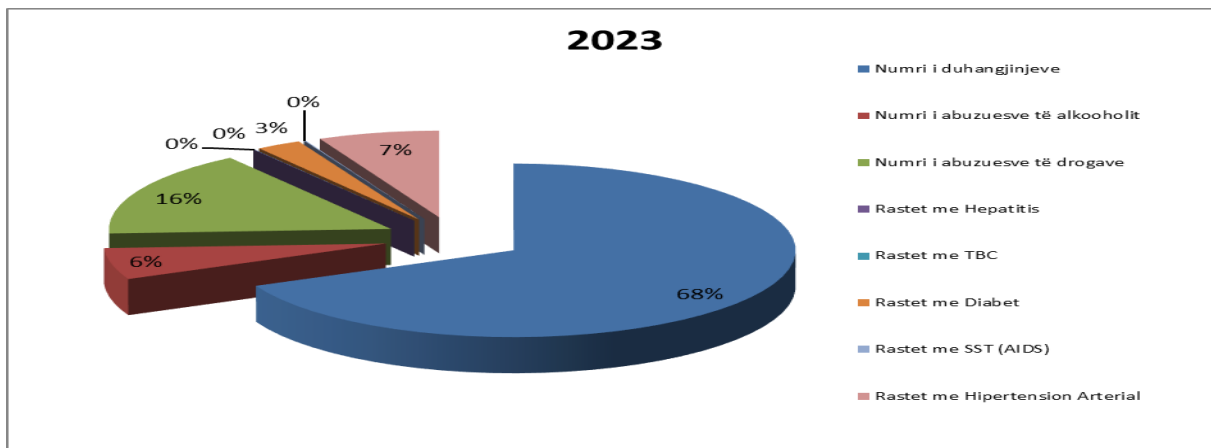

Grafi numër 29, paraqitja e duhan pirjes, përdorimit alkoolit dhe te drogave gjate kësaj periudhe;

Në tabelën e më poshtme, po ju prezantojmë disa indikatorë specifik. Në këtë tabelë shihet se që nga viti 2021, HBV dhe HCV do të përcillen të ndara me qenë se edhe trajtimi dhe mënyra e menaxhimit të tyre kohëve të fundit ka ndryshuar, marrë parasysh se HCV tanimë është sëmundje e shërueshme plotësisht ndërsa HBV mund të parandalohet përmes vaksinimit të rregullt përkatës:

Ecuria e duhanprijës, përdorimit të alkoolit dhe drogave në burgje, në periudhën 2014 - 2023																						
Nr	Indikatori	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
1	Numri i te vizituarve për herë të parë	4981	100.00	4355	100.00	3899	100.00	3715	100.00	3841	100.00	3945	100.00	3689	100.00	4719	100.00	4660	100.00	4848	100.00	
2	Numri i duhangjinjeve	3084	62.00	2696	62.00	2480	63.61	2233	60.11	2547	66.31	2620	66.41	2479	67.19	3278	69.46	3093	66.37	3360	69.31	
3	Numri i abuzuesve të alkoolit	375	7.50	310	7.10	309	7.93	386	10.39	330	8.59	369	9.35	311	8.43	336	7.12	324	6.95	289	5.96	
4	Numri i abuzuesve të drogave	289	5.80	314	7.20	361	9.26	424	11.41	498	12.97	609	15.44	527	14.28	684	14.49	683	14.66	795	16.40	
5	Hepatiti B															4	0.08	8	0.17	2	0.04	
6	Hepatiti C															8	0.17	17	0.36	9	0.19	

Tabela numër 11, duhanit, alkoolit, drogave, rastet me Hepatit dhe indikatorë tjerë në burgje (2014-2023);

Grafi numër 30, paraqitja e duhan pirjes, përdorimit alkoolit dhe te drogave gjate kësaj periudhe në %;

Bazuar në këtë tabelë dhe grafikun, vërehet se ka vazhdim të rritjes së përqindjes së përdoruesve të duhanit, më pak raste me TBC, pak raste me sëmundje seksualisht të transmetueshme, ndërsa ka një numër të konsiderueshëm të rasteve me hipertension arterial, të pranuar gjatë këtij viti në burgje. Vlen të theksohet se gjatë kësaj periudhe ka pasur trend të njëjtë të rritjes së numrit dhe përqindjes së përdoruesve të drogave në burgje. Sipas njësisve shëndetësore të burgjeve ka pasur një pasqyrë të këtyre rasteve si në tabelën e më poshtme:

Raportimi vjetor i disa indikatorëve në burgje për vitin 2023														
Nr	Lloji i të dhënave	Dubrava	Lipjan 1	Lipjan 2	Mitrovica	Smrekovic	Prizren	Gilan	QEK	Peje	Prishtine	Gerdovc	Totali	Përqindja
1	Numri i te vizituarve për herë të parë	948	125	99	101	488	361	904	22	253	1424	123	4848	100.00
2	Numri i duhangjinjeve	640	76	60	80	311	263	614	21	182	1054	59	3360	69.31
3	Numri i abuzuesve të alkoolit	104	4	2	46	52	13	4	0	25	33	6	289	5.96
4	Numri i abuzuesve të drogave	260	18	13	24	76	44	52	0	62	240	6	795	16.40
5	Rastet me Hepatitis B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2	0.04
6	Rastet me Hepatitis C	4	0	0	2	0	0	1	0	1	1	0	9	0.19
7	Rastet me lendime trupore	112	10	7	1	8	6	43	0	1	87	4	279	5.75
8	Rastet me TBC	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0.02
9	Rastet me Diabet	15	0	2	1	14	5	30	0	5	47	8	127	2.62
10	Rastet me SST (AIDS)	1	0	0	0	0	2	0	0	0	1	0	4	0.08
11	Rastet me Hipertension Arterial	40	0	12	21	62	6	69	0	11	95	26	342	7.05

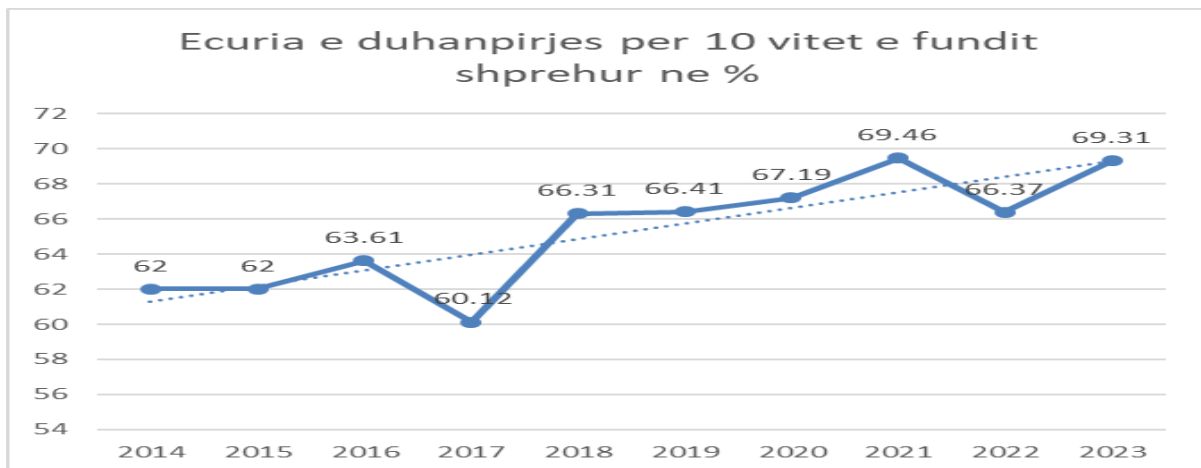
Tabela numër 12, duhanit, alkoolit, drogave, rastet me Hepatit dhe indikatorë tjerë sipas NjShB-ve, (2014-2023);

Grafi numër 31, duhan pirja, alkooli dhe drogat ne burgje gjatë vitit 2023;

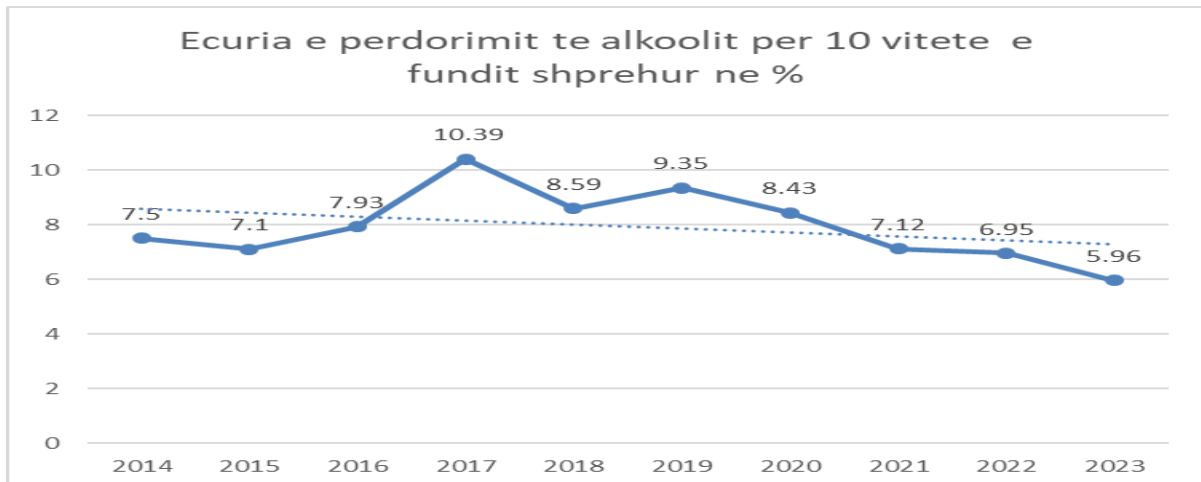
Duhan pirja në burgje gjatë tetë viteve të fundit ka një rritje signifikante, lineare. Numër i duhanpirësve është shumë i lartë rreth 70% e të burgosurve janë duhanpirës.

MSh në bashkëpunim edhe me ShKK ka hartuar Udhëzimin administrativ për pirjen e duhanit në hapësira të lejuara ku përcaktohen hapësirat për duhanpirës dhe mbrohen jo duhanpirësit. Ky Udhëzim është përfunduar dhe ka hyrë në fuqi, andaj edhe duhan pirja në burgje nuk është e kontrolluar përkundër që ka përpjekje për mos përzjerjen e të burgosurve duhanpirës dhe jo duhanpirës.

Grafi numër 32, ecuria e përqindjes se përdoruesve të duhanit në 10 vitet e fundit;

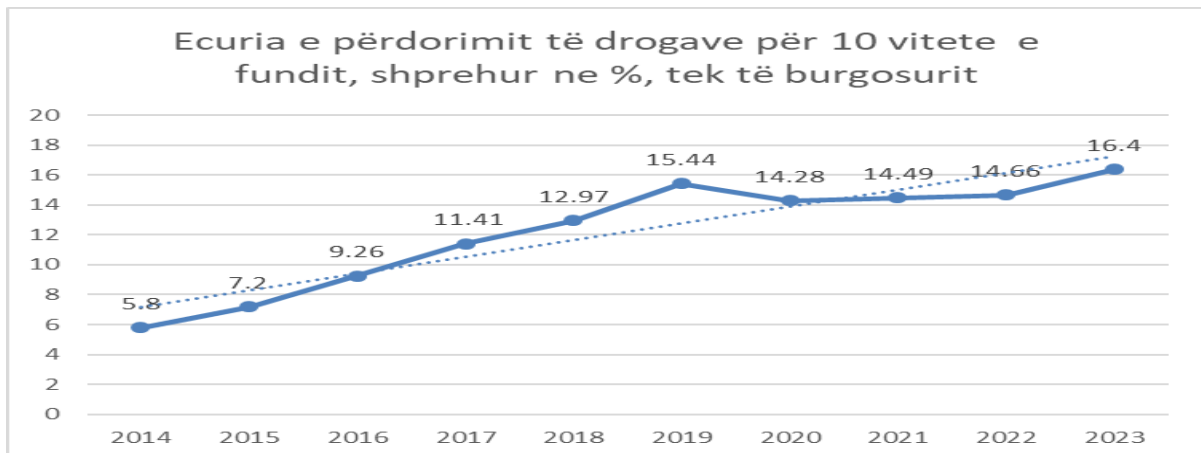
Ecuria e **përdorimit të alkoolit** nga të burgosurit është në trend ecurie lineare, me një zbritje shumë të vogël, jo signifikante, e sjellë rreth 7% e të burgosurve të pranuar. Vetëm viti 2017 ka një rritje me të madhe përndryshe në vitet e mëparshme ka pasur edhe zbritje të përqindjes së të burgosurve që përdorin alkoolin. Kjo ecuri ka filluar prapë të zbres, por nga viti 2018, përfshirë edhe vitin 2019, kemi një ngritje të vazhdueshme të përdoruesve të alkoolit që vijnë në burgje. Vazhdim të rënies së numrit të përdoruesve të alkoolit, bënë viti 2020 -2022 dhe 2023, ku kemi pasur një rënie të përdoruesve të alkoolit, të pranuar në burgje.

Grafi numër 33, ecuria e përqindjes së përdoruesve të alkoolit në 10 vitet e fundit;

Ecuria e përqindjes së të burgosurve që janë **përdorues të drogave në burgje**, është mjaft shqetësuese.

Nga viti 2014 kur përqindja ishte vetëm 5.8%, në mënyrë rapide, ndër vite (2015-7.2%; 2016-9.26%; 2017-11.41%; 2018-12.97%) dhe së fundmi në vitin 2019 kjo përqindje është trefishuar duke arritur vlerën në 16.40%. ajo që bënë të analizohet, është rënia e përdoruesve të drogave që hyjnë në burgje në vitin 2020 si rezultat i kufizimeve të pandemisë. Kjo rënie prap ka ndryshuar duke filluar rritje përqindjes së rritjes për 0.20% prapë me trend rritjeje edhe më tutje. Shqetësimi ynë është se prap ka filluar rritja signifikante e numrit dhe përqindjes së të burgosurve në pranim që janë përdorues të drogave, duke arritur shifrën më të lartë deri me tani, 16.40%. Kjo ecuri është paraqitur në grafën e më poshtëm:

Grafi numër 34, ecuria e përqindjes së përdoruesve të drogave në 10 vitet e fundit;

Lidhur me këtë shqetësim kemi reaguar me kohë në institucione përkatëse dhe në këshillin udhëheqës të strategjisë për parandalimin e drogave, të cilët i kemi njoftuar me kohë se numri i përdoruesve që vijnë në burgje është duke u rritur në mënyrë rapide.

Në draft Strategjinë Nacionale për parandalimin e përdorimit të drogave kemi dhënë inputet tona lidhur me këtë çështje si dhe kemi propozuar objektivat dhe aktivitete që do të ndërmerren në këtë fushë nga na jonë, për aq sa kemi edhe kompetencë.

Në kuadër të burgjeve e kemi përforcuar programin e trajtimit të përdoruesve që nga identifikimi në pranim, parandalimi, trajtimi më terapi mbajtëse e deri te trajnimi i stafit dhe bashkëpunimi me institucionet e tjera që merren me terapi mbajtëse për të bërë ndërlidhjen e vazhdimet të trajtimit si për ata të burgosur që vijnë nga trajtimi ashtu edhe për ata që dalin nga burgu për të vazhduar këtë trajtim.

Gjatë vitit 2023 ka vazhduar trajtimi me terapi zëvendësuese me Metadon për të burgosurit. Lidhur me mënyrën e menaxhimit të programit të metadonit ekzistojnë Praktikat Standarde të Veprimit lidhur me këtë të cilat janë në funksion dhe janë të publikuara ne faqen zyrtare të MSh-së të Departamentit shëndetësor i Burgjeve.

Paraqitje e shpenzimi të Matadonit dhe numrit të rasteve nën trajtim i të burgosurve, në të gjitha NJShB, gjatë vitit 2023														
Nr	Specifikat	Janar	Shkurt	Mars	Prill	Maj	Qershor	Korrik	Gusht	Shtator	Tetor	Nentor	Dhjetor	Totali
1	Rastet ne Vazhdim	34	29	39	35	36	44	32	31	36	29	29	34	408
2	Rastet e Reja	2	9	11	10	12	3	5	13	6	12	10	4	97
3	Rastet e Perseritura	8	9	5	5	5	3	8	1	0	0	0	5	49
4	Rastet e Larguara	15	8	8	10	5	15	12	10	10	7	4	8	112
5	Totali i Pozitave													162
6	Totali ml të shpenzuara													92,559.5ml

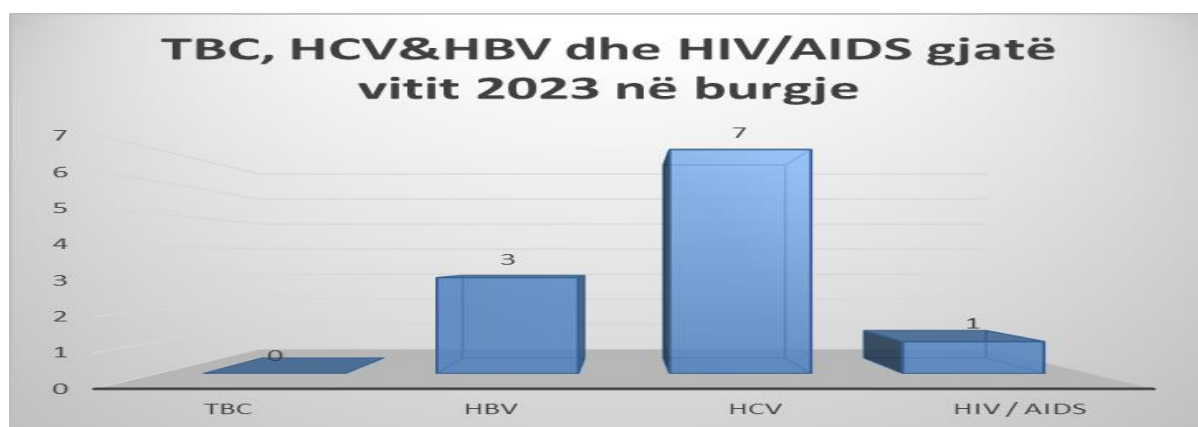
Tabela numër 13, shpenzimi i metadonit dhe terapia zëvendësuese gjatë vitit 2023 në DShB;

Gjatë këtij viti kemi pasur gjithsejtë 408 persona në program, ndërsa pozita të reja gjatë vitit 2023 kemi pasur në total 97 pozita për trajtim dhe janë shpenzuar 92,559.50ml Metadon. Në fund të vitit në program me terapi mbajtëse me Metadon, janë 162 persona.

11. Monitorimi i TBC, HIV dhe HCV&HBV

Sa i takon katër sëmundjeve specifike dhe ku te burgosurit karakterizohen si kategori e rreziku, kemi pasur këtë ecuri:

- HBV 3 raste të konfirmuara,
- HCV 7 raste të konfirmuara.
- TBC 0 raste.
- HIV/AIDS kemi pasur një rast të konfirmuar, i cili është liruar prap nga burgu.

Grafi numër 35, TBC Hepatiti dhe HIV gjatë vitit 2023;

Sa i takon ecurisë së sëmundjes së Tuberkulozit, kjo sëmundje është nën kontroll dhe ka pësuar rënie edhe gjatë viteve. Ne kemi laboratorin për marrjen e mostrave si dhe kemi dhomat e izolimit në rast nevojë.

HCV&HBV tanimë janë sëmundje të cilat i kemi ndarë sa i takon edhe përcjelljes e edhe trajtimit.

Vëmendje më të madhe këtë vit i kemi kushtuar HCV infeksioneve. Gjatë këtij viti kemi identifikuar 7 raste HCV pozitiv. Trendët e reja shkencore tanimë këtë sëmundje e konsiderojnë të shërueshme me terapinë e re. Edhe pse ne ende nuk e posedojmë, në bashkëpunim me Klinikën Infektive kemi mundësuar që të burgosurit me terapi të veten të trajtohen. Kjo terapi është futur edhe në listën esenciale të barërave të MSh-së në grupin suplementar.

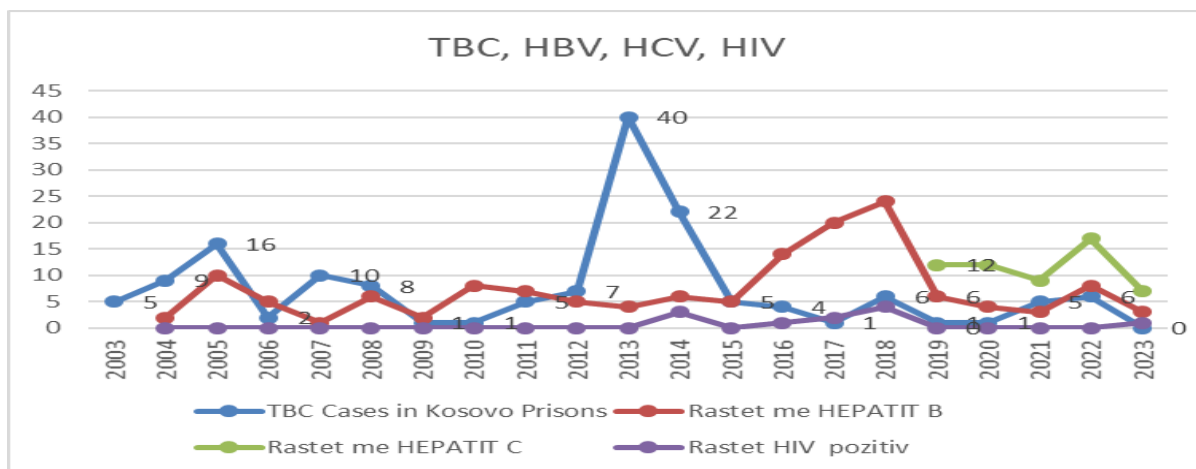
Të gjitha këto sëmundje trajtohen sipas protokolleve nacionale me një përkushtim më të madh si sëmundje që karakterizohen më ekspansion në burgje.

Trajtimi i tyre bëhet nga stafi i trajnuar. Lidhur me TBC dhe HBV&HCV kemi marrëveshje me OJQ KEA për monitorimi, trajnim, trajtim dhe mbështetje profesionale gjithë përfshirëse. Të njëjtën gjë e kemi me QMPT Labirint për drogat dhe trajtimin e përdoruesve konform protokolleve nacionale.

Natyrisht se për këto sëmundje qendër referente e kemi ShSKUK lidhur me diagnostifikim dhe trajtim si dhe përshkrim të terapisë adekuatë.

Vlen të përmendet se prevalenca e këtyre sëmundjeve te ne është ende e ulët në krahasim me vendet e BE-së dhe Evropës Juglindore.

Nga grafi i më poshtëm shihet se ka rënie të ecurisë së këtyre sëmundjeve ndër vite. Sa i takon trendit të HBV dhe HCV (grafi numër 35) shihet në trend i ecurisë lineare me rritje të theksuar viteve të fundit.

Grafi numër 36, ecuria e TBC, HBV&HCV dhe HIV gjate periudhës 2003-2023 në burgje;

Në përgjithësi, numri i të burgosurve që kërkon trajtim mjekësor gjatë qëndrimit në burgje është i madh. Rrallë po merren parasysh shkaqet shëndetësore për marrje të vendimit për paraburgim dhe kjo si pasojë po e rritë edhe punën dhe kategoritë me sëmundje dhe tipare të caktuara si në tabelën e më poshtme:

Të dhënat nga DShB lidhur me disa indikatorë, viti 2023					
Nr	Institucioni	Indikator			
		Mbi 65 vjet	Me nevoja të veçanta	Sëmundje kronike	Çrregullime mendore dhe të personalitetit dhe me terapi psikiatrike
1	NjShB në Dubravë	28	4	72	41
2	NjShB në Gërdovc	10	2	79	28
3	NjShB në Smrekovnicë	2	0	22	10
4	NjShB në Prishtinë	8	0	18	53
5	NjShB në Gjilan	2	0	18	57
6	NjShB në Prizren	0	0	6	18
7	NjShB në Mitrovicë	0	0	9	13
8	NjShB në Pejë	1	0	11	18
9	NjShB në QK të Miturve	0	0	0	1
10	NjShB në QK të Femrave	0	0	1	9
11	NjShB në QK të miturve të avansuar	0	0	0	0
12	Perqindja				
13	Totali	51	6	236	248

Tabela numër 14, disa të dhëna specifike për trajtimin e të burgosurve;

Bazuar në këta indikator, del se kemi 51 persona mbi moshën 65 vjeçare, që tregon se shumë shpejt do të ballafaqohemi me probleme geriatrike.

Gjashtë (6) persona janë me nevoja të veçanta që e rrit numrin e shërbimeve dhe kërkon kushte adekuate, për çka edhe e kemi ndarë këtë njësi në institucionin për kujdesin e personave me nevoja të veçanta.

Mbi 236 persona po 14% e të burgosurve kanë sëmundje kronike për të cilat kërkohet kujdes i shtuar dhe adekuat nëpër institucione çka e vështirëson edhe më tutje punën e stafit shëndetësor dhe atij korrektues në burgje.

Është shqetësuese situata ku mbi 248 persona apo 15% e të burgosurve, kanë çrregullime të shëndetit mendor dhe marrin terapi psikiatrike në vazhdimësi. Kjo çështje sa është delikate aq është edhe shqetësuese dhe vështirë e menaxhueshme duke pasur parasysh edhe mangësitë në sistemonin publik, përkatësisht kapacitetet e limituara në IPFK.

Sido që të jetë, institucioni për trajtimin e personave me nevoja të veçanta është i destinuar për këtë çështje e që kërkon angazhim shtesë të stafit, punëve, barërave dhe materialit shëndetësor si dhe kapacitete hapësinore.

II. BASHKËPUNIMI ME MEKANIZMAT E MSH-SË, MENAXHIMI I BUXHETIT DHE FURNIZIMET

Integrimi i Departamentit Shëndetësor të Burgjeve në kuadër të organizmave të Ministrisë së Shëndetësisë

- Ka vazhduar integrimi i të gjitha shërbimeve shëndetësore dhe është duke vazhduar ofrimi i kujdesit shëndetësor ekuivalent për të burgosurit sikurse për qytetaret e tjerë. Është duke u bërë respektimi i MM me IKSHPK, me ShSKUK për shërbime të

përbashkëta, mbështetjen më kontratë dhe në funksionalizimin e dhomave të sigurta dhe rasteve psikiatrike.

- Në kuadër të këtij bashkëpunimi është përpiluar dhe duke u zbatuar një MM më SP të Pejës për të detajuar disa çështje specifike të MM më ShSKUK që kanë të bëjnë me atë spital dhe burgjet e Pejës dhe Dubravës, përfshirë edhe shkëmbimin e kuadrove, konsultantëve.
- Kanë funksionuar dhomat e sigurta në QKUK dhe në spitalet e përgjithshme.
- Infermierja koordinatorë për ShSKUK është duke i bërë përcjelljen e të burgosurve të hospitalizuar dhe caktimin e terminëve të tyre në funksion të zvogëlimit të humbjes së kohës, racionalizimit të daljeve dhe ofrimit të shërbimit më të sakte, me kohë dhe cilësor.
- Në MSh ka pasur mbështetje në lehtësimin e procedurave dhe mbështetje të shërbimeve për DShB-në. Ende ka hezitime në disa aspekte në mbështetje të DShB, duke mos kuptuar disa specifika të shërbimit dhe duke mos njohur pozitën e shërbimit në MSh sipas UA 05/2014 të QRK mbi funksionimin e ShShB. Shumë herë me qëllim ose pa qëllim, DShB është lënë jashtë planeve strategjike dhe praktike të cilat në zbatim, më vonë, po paraqesin vështirësi në zbatim të politikave të MSh-së.
- Kemi pasur mbështetje nga IKShPK në menaxhimin e sëmundjeve ngjitëse dhe mënyrën e parandalimit të tyre në burgje si dhe mbështetje me vaksina kundër gripit sezonal dhe atyre kundër COVID-19.

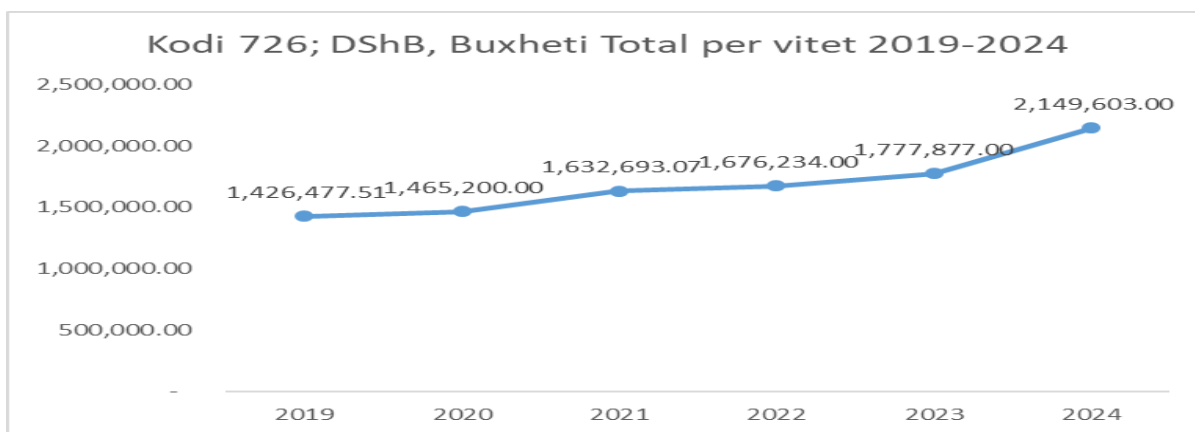
Buxheti, menaxhimi i tij dhe furnizimet

- Për vitin 2023 është aprovuar buxheti prej 1,777, 877.00€ (Paga dhe mëditje 1,142,877.00€ Mallra dhe shërbime 580,000.00€, Kapitale 50,000.00€, ndërsa Komunali 5,000.00€).
- Ky buxhet nuk ishte i mjaftueshëm për mbulimin e të gjitha shërbimeve shëndetësore të burgjeve. Ka pasur mbi 260,000.00€ mungesë në kategorinë e pagave dhe mëditjeve por të cilat janë mbuluar në vazhdimësi nga Qeveria.
- Ka pasur mungesë në përqindjen e pagesës së kujdestarive dhe ndërrimeve të natës (vetëm 1%). Kemi bërë kërkesë dhe më vonë është aprovuar për të mbuluar nevojat.
- Kemi përcjellë vazhdimisht ecurinë e buxhetit dhe shpenzimet.
- Sa i takon buxhetit të vitit 2024, ne kemi dhënë propozimi tonë për rritje në kategorinë e mallrave dhe shërbimeve në funksion të mbulimit të nevojave bazike. Rritja është signifikante në kategorinë mallrat dhe shërbimet dhe do të mbulojë vetëm nevojat bazike. Buxheti i aprovuar për vitin 2024 është 2,149,603.00€ (Paga dhe mëditje 1,410,903.00 € Mallra dhe shërbime 683,200.00€, Kapitale 50,000.00€, ndërsa Komunali 5,500.00€).
- Edhe ky buxhet nuk është i mjaftueshëm dhe nuk janë reflektuar të gjitha nevojat e këtij shërbimi, përfshirë rrezikshmërinë, pagat jubilarë dhe shtesat e tjera. Po ashtu edhe këtë vit, në kategorinë e pagave, nuk janë reflektuar kërkesat dhe nevojat, mirëpo shpresojmë se me ligjin e pagave kjo çështje do të korrigjohet, në të kundërtën do të kemi ngecje në realizimin e shërbimeve e veçmas atyre konsultative, ndërrimeve të natës dhe gatishmërive.

Buxheti i planifikuar për DShB për Vitin 2019 - 2024, sipas kategorive							
Nr	Kategoria	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	Kodi 726; DShB, Buxheti Total	1,426,477.51	1,465,200.00	1,622,577.41	1,676,234.00	1,777,877.00	2,149,603.00
2	RROGA DHE PAGA	1,031,414.51	1,027,137.00	1,142,577.41	1,161,334.00	1,142,877.00	1,410,903.00
3	MALLRA DHE SHËRBIME	343,063.00	383,063.00	425,000.00	459,900.00	580,000.00	683,200.00
4	SHPENZIME KOMUNALE	2,000.00	5,000.00	5,000.00	5,000.00	5,000.00	5,500.00
5	PASURITË JO FINANCIARE - KAPITALET	50,000.00	50,000.00	50,000.00	50,000.00	50,000.00	50,000.00
6	STAFI	125	125	140	145	150	140.00

Tabela numër 15, Buxheti i DShB sipas kategorive për vitet 2019-2024;

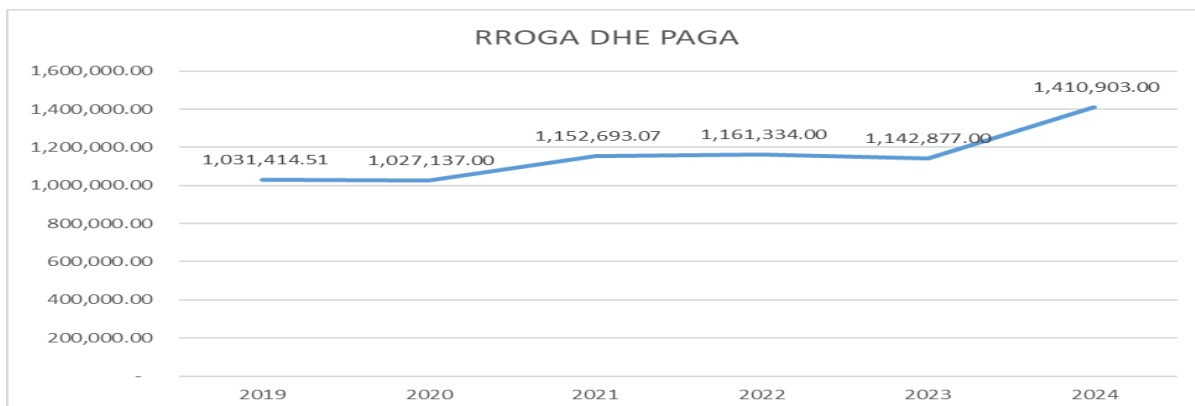
Bazuar në këtë tabelë dhe në grafën e më poshtme mund të vërejmë një ngritje lineare të buxhetit në vazhdimësi.

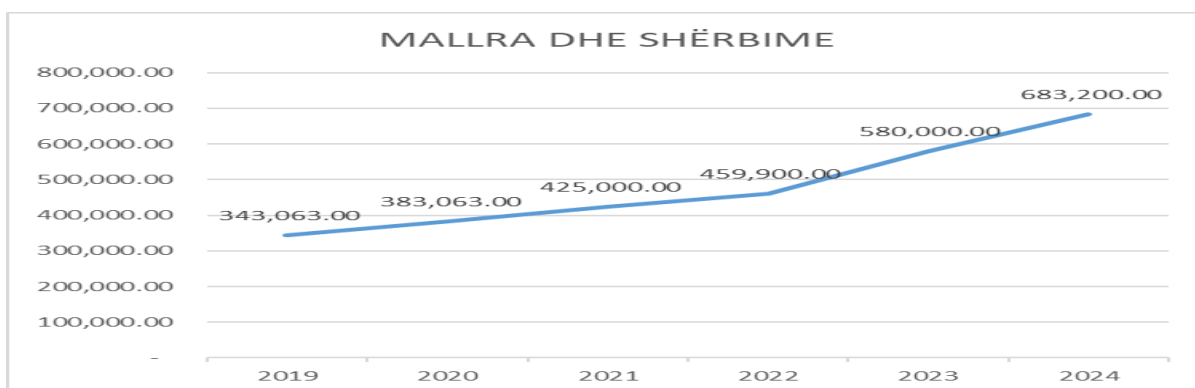
Grafi numër 37, ecuria e buxhetit të DShB për periudhën 2019-2024;

Bazuar në ecurinë ndarjes së buxhetit, kemi pasur rritje ndër vite që pasqyrojnë angazhimin dhe shpenzimin e buxhetit dhe mbështetjen e MSh dhe MF në këtë drejtim. Kjo pasqyrohet edhe me grafën e më poshtëm ku paraqitet ecuria e të tria kategorive të buxhetit duke pasqyruar edhe rritjen signifikante të të tre komponentëve, totalit të buxhetit me rritje të kategorisë së pagave dhe mëditjeve, mallrave dhe shërbimeve si dhe komunalive. Kategoria e kapitaleve ka ngelur e njëjtë.

Mirëpo ndryshim në këtë trend të buxhetit bënë vetëm viti 2023, ku në kategorinë e pagave, përkundrazi që ka rritje të stafit për 15 pozita, buxheti është zvogëluar. Ky trend nuk është rregulluar as për vitin 2024 për këtë kategori. Rritja e shumës së buxhetit në kategorinë e pagave reflekton rritjen e numrit të stafit nga 125 në 140 si dhe rritjen e pagave për profesionistët shëndetësor por jo edhe mbulueshmërinë e kërkesave tona në këtë drejtim.

Grafi numër 38, ecuria e buxhetit të DShB për kategorinë e pagave për periudhën 2019-2024;

Grafi numër 39, ecuria e buxhetit të DShB për kategorinë e mallrave dhe shërbimeve, për periudhën 2019-2024;

Në tabelën e më poshtme është paraqitur buxheti i alokuar i cili është shpenzuar sipas planit të prokurimit dhe rrjedhës së parasë. Nga DShB, buxheti është shpenzuar 110,46% në tërësi. Kategoria e mallrave dhe shërbimeve është shpenzuar 84,49% si rezultat i vonesave në dy kontrata, ata të DDD-së që është në proces ankimor dhe vonesa në ata të inventarit. Ndërsa arsyeja pse nuk është shpenzuar kategoria e komunalisë në një përqindje më të madhe janë kursimet që janë bërë ndërsa janë realizuar të gjitha aktivitetet. Kategoria e kapitaleve është realizuar 97,78% e buxhetit por që janë blerë të gjitha pajisjet e planifikuara.

Sa i takllon kategorisë së pagave, shpenzimet janë për 24,36% më shumë se sa buxheti i ndarë, si pasojë e mungesës së alokimit të shumës prej rreth 260,000.00€ në këtë kategori, përfshirë ndërrimet e matës, kujdestarit dhe gatishmëritë.

Shpenzimi i buxhetit të DShB, kodi 726, për Vitin 2023, sipas kategorive					
Nr	Kategoria	Buxheti i ndarë për vitin 2023	Shpenzuar deri me 31.12.2023	Përqindja e shpenzimit	Vërejtje
1	Kodi 726; DShB, Buxheti Total	1,777,877.00	1,963,771.32	110.46	Total buxheti i realizuar
2	NUMRI I STAFIT	140	140	100.00	
2	RROGA DHE PAGA	1,142,877.00	1,421,267.28	124.36	Është tejkaluar shuma e paraparë si pasojë e mos ndarjes së shtesave për ndrrime të natës dhe kujdestari
3	MALLRA DHE SHËRBIME	580,000.00	490,041.91	84.49	Nuk është realizuar më shumë pasi që nuk ka pasur kontrata për disa aktivitete.
4	SHPENZIME KOMUNALE	5,000.00	3,574.13	71.48	Ka pasur kursime.
5	PASURITË JO FINANCIARE - KAPITALET	50,000.00	48,888.00	97.78	Është përfunduar projekti 100%.

Tabela numër 16, pasqyrimi i shpenzimit të buxhetit të DShB për vitin 2023;

Të gjitha kategoritë janë shpenzuar sipas planit,, buxheti në total 110.46%, mallra dhe shërbime 84.49% (rreth 8% kanë qenë penalltitë për vonesa), komunalitë 71.48%(ku ka pasur kursime), kapitalet 97.78% (janë realizuar të gjitha projektet).

Gjatë këtij viti, më shumë se viteve të tjera kemi pasur kërkesa dhe vendime nga gjykatat për pagesë të pagës jubilarë, rrezikshmërisë dhe pagës së trembëdhjetë për këtë vit.

Ne jemi përpjekur që të refuzojmë këto ankesa dhe vendime duke qenë se nuk dëshirojmë që të kemi vendime individuale për çështje të cilat përshijnë tërë stafin. Ne kemi kërkuar disa herë edhe sqarime nga organet kompetente e edhe kërkesë për pagesë të pagave jubilarë, përmes sistemit dhe kërkesës sonë por që nuk është realizuar nga MFT. Ne po ashtu kemi kërkuar që në buxhetin e vitit 2024 të vendosen këto nevoja në mënyrë që të bëhen pagesat me kërkesën tonë pa pasur nevojë që të behën pagesa shtesa të përmbauesve dhe procedurave gjyqësore por nuk na është aprovuar nga MFT kjo kërkesë.

Qëndrueshmëria e stafit lidhet drejt për së drejt me pagesën shtesë dhe rrezikshmërinë për stafit, çështja e qëndrueshmërisë veç ka filluar të bëhet çështje serioze me lëshimet e vendit ët punës dhe paralajmërimet e vazhdueshme.

Furnizimet dhe shpenzimet

- Kemi bërë vlerësimin e inventarit të skaduar dhe të dal prej përdorimit i cili do të procedohet gjatë këtij fillim viti në bashkëpunim me organet kompetente të MSh-së për asgjësimin e inventarit të dal prej përdorimit.
- Kemi bërë blerjen e inventarit për të gjitha NjShB-të sipas kërkesës dhe nevojës në vlerë prej 25,000.00€.
- Kemi bërë furnizimin me Oksigjen dhe me bombola për Oksigjen të gjitha NjShB-të sipas nevojës dhe kërkesës.
- Kemi bërë asgjësimin e të gjitha barërave pa fat sipas proceduarve në fuqi dhe tanimë në NjShB nuk ka asnjë produkt me afat të skaduar. Produktet që në ndërkohë skadojnë, asgjësohen çdo tre muaj sipas kontratës kornizë tre vjeçare në fuqi.
- Kemi blerë 10 karrige për marrjen e gjakut dhe i kemi shpërndarë nëpër të gjitha NjShB-të.
- Kemi furnizuar të gjitha NjShB-të me 11 Rëntgen dixhital alveolar bashkëlidhur secilës karrige stomatologjike, jo rrezatuese dhe me çka do të zvogëlohet transferi i të burgosurve për RTG të dhëmbit jashtë burgut por secila karrige në secilin burg ka RTG të vetin dixhital alveolar.
- Kemi bërë furnizimin me dy pajisje laboratorike dy NjShB.
- Kemi bërë servisimin e karrigeve stomatologjike, laboratorike dhe RTG ve përmes kontratave përkatëse kornizë afatgjata, tre vjeçare.
- Kemi lidhe kontrata të tjera të nevojshme të cilat kanë qenë të planifikuara për furnizime.
- Kemi shfrytëzuar kontratën e Qeverise për printer dhe fotokopje dhe si rezultat kemi kursyer mjete dhe nuk kemi pasur nevojë për shpenzime për këto pajisje.
- Kemi bërë furnizimin e institucioneve në mënyrë periodike, çdo tre muaj me material te zyrës, material higjienik.
- Kemi bërë furnizimin e tërë stafit me dy palë uniforma.
- Kemi bërë në mënyrë të vazhdueshme furnizimin e njëjësive me mbushje telefoni, telefon fiks për komunikim dhe me derivate për shpenzim të veturave në dispozicion.

- Janë kryer të gjitha pagesat e faturave për shërbime dhe mallra.
- Nuk është bartur asnjë borxh në vitin 2024 përpos faturës së telefonit, naftës dhe bufesë të muajit dhjetor.

Aktivite të tjera

- Janë nxjerr gjithsejtë 29 vendime të ndryshme në funksion të rritjes së cilësisë së shërbimeve dhe zbatimit të PSV-ve.
- Janë lëshuar 46 raporte individuale shëndetësore, psikologjike e psikiatrike me kërkesë të të burgosurve për nevoja të ndryshme personale, juridike dhe institucionale të protokolluara.
- Janë dhënë përgjigjet në 11 ankesa të të burgosurve.
- Kemi dhënë kontributin edhe në Njësi dhe Organizata të tjera jashtë Qeverisë në dobi të avancimit dhe transparencës së shërbimeve profesionale përmes dhënies së kontributit personal dhe institucional.
- Kemi qenë të angazhuar në aktivitete të ndryshme punuese, hartuese, monitoruese dhe strategjike me kërkesë nga ana e Njësive të ndryshme të MD, MSh, MAP, MASHt dhe ShKK-së.
- Për secilin aktivitet të prokurimit janë emëruar komisionet për hartimin e specifikave përkatëse. Përzgjedhja është bërë konform njohurive dhe përgatitjeve të përafërta të anëtarëve të stafit.
- Të gjitha shërbimet janë zbatuar përmes formës transparente dhe përmes komisioneve përkatëse, të emëruara me vendime.

III. BASHKËPUNIMI ME INSTITUCIONET E TJERA NË VEND DHE JASHTË

Kemi pasur bashkëpunim të mirë dhe mirëkuptim me Ministrinë e Drejtësisë.

Ka vazhduar bashkëpunimi i mirë më Shërbimin Korrektues të Kosovës (Drejtorinë Qendrore dhe Drejtorët e Burgjeve). Bashkëpunimi ka qenë korrekt profesional dhe i dy anshëm.

Janë realizuar takimet e rregullta me Drejtorin e ShKK, Drejtorët e Burgjeve në të gjitha nivelet.

Këtë vit kemi pasur bashkëpunim të jashtëzakonshme me Ambasadën Amerikane dhe me INL të ShBA-ve.

Ky bashkëpunim na ka mundësuar ofrimin e mbështetjes për funksionalizmin e Institucionit për trajtimin e personave me nevoja të veçanta duke na mbështetur në një vizitë studimore në institucionet e ngjashme në ShBA së bashku me ShKK si dhe duke na mbështetur në vazhdimësi me mjete dhe procedura.

Po ashtu jemi shumë të kënaqur me Pritjen që na është bërë në Departamentin e Shtetit në Uashington, ku dhe kemi marrë mirënjohje për punën dhe bashkëpunimin.

Ky bashkëpunim pritet të vazhdohet edhe këtë vit me mbështetje me pajisje për zbatimin e terapisë okupacionale.

Bashkëpunimi ka ekzistuar edhe me Këshillin Gjyqësor, Këshillin Prokurorial, Këshillin e Evropës dhe EULEX në funksion të harmonizimit të shërbimeve duke rritur cilësinë e shërbimeve shëndetësore dhe duke ruajtur autonominë profesionale, përmes takimeve të përbashkëta, menaxhimit të rasteve bashkërisht dhe harmonizimit të dokumentacioneve të punës dhe transferim të të burgosurve.

Bashkëpunim kemi pasur edhe me OJQ-te interesuara për bashkëpunim. Në këtë fushë jemi të hapur që edhe në të ardhmen të bashkëpunojmë në mënyrë profesionale dhe në dobi të shërbimit dhe shëndetit të të burgosurve.

Bashkëpunim të veçantë kemi pasur me Institucionin e Avokatit të Popullit gjegjësisht Mekanizmin Kombëtar për Parandalimin Torturës - MKPT. Me këtë mekanizëm kemi pasur bashkëpunim të përditshëm në shumë aspekte, duke filluar nga:

- Raportimi i rregullt të MKPT për rastet me shenja dhune në pranim dhe gjatë mbajtjes së dënimit, duke qenë se MKPT është ndërmjetësues i DShB dhe organeve të hetuesisë për përmbylljen e rasteve me shenja dhune, obligim ky i përcaktuar edhe me PSV të DShB-së.
- Raportimin periodik të aktiviteteve të DShB.
- Raportimin dhe zbatimin e masave nga raportet e MKPT të bërë në burgje, të cilat janë realizuar menjëherë pas sugjerimeve të marra në raportin e fundit.
- Raportimin sipas kërkesës për rastet e caktuar për të cilat MKPT hap rast.
- Jemi përgjigj në raportet finale të mbikëqyrjes së MKPT të IAP e në të cilat në asnjërën nga to nuk ka pasur Rekomandim të drejtpërdrejtë për MSh respektivisht DShB, gjë që e konsiderojmë mjaftë të rëndësishme për në për dy arsye:
 - Kemi kryer të gjitha sugjerimet e tyre me kohe dhe gjatë procesit, pa humbur kohë;
 - Kemi pasur vetëm një rekomandim nga IAP që ka të bëjë me menaxhimin e barërave të skaduara, për të cilat jemi në proces të përfundimit të këtij rekomandimi.
- MKPT të IAP në vazhdimësi ka bërë mbështetjen në punë të DShB.

Sa i takon **mbikëqyrjes ndërkombëtare**, këtë vit është publikuar Raporti për vendin, përkatësisht ai i progresit dhe kanë vazhduar të kenë ndikim dy raporte paraprake të paraqitura si më poshtë:

Raporti i vendit (ish raporti i Progresit) i cili po ashtu i vlerëson mjaftë mirë zhvillimet në shërbimet shëndetësore të burgjeve si arritje të standardeve ndërkombëtare të Kombeve të Bashkuara për shëndetësinë në burgje dhe Rekomandimeve të Këshillit të Evropës. Në raportin e vitit 2022 janë përfshirë këta dy paragrafë:

...“Mund të vërehet përparim në parandalimin dhe trajtimin e rasteve të vetëlëndimit dhe vetëorasjes dhe trajtimin e të burgosurve me probleme mendore”...

...“Përpjekjet për të përmirësuar programet e trajtimit të varësisë nga droga dhe objektet mjekësore të burgjeve në dritën e rekomandimeve të KPT-së janë në vazhdim”...

Për të vazhduar në Raportin e vitit 2023 edhe me dy paragraf tjerë si vijon:

... "Instituti për trajtimin e personave (të burgosurve) me nevoja të veçanta është themeluar në ambientet e qendrës korrektuese në Dubravë"...

... "Përpjekjet për të përmirësuar programet e trajtimit të drogës dhe shërbimet mjekësore në burgje janë në vazhdim"...

Prezantimi i progresit të tillë në këtë mënyrë të qartë ku përmendet progresi dhe avancimi i shërbimeve dhe zhvillimit, na bëmë krenar dhe na motivon për punë edhe më të madhe, në të ardhmen.

IV. MONITORIMI I CILËSISË DHE ANKESAVE TE TË BURGOSURVE DHE NDËRMARRJA E MASAVE ADEKUATE

- Është bërë monitorimi i vazhdueshëm i të gjitha NjShB -ve sipas planit dhe disa njësi edhe më shpesh sipas nevojës nga ana e koordinatorëve të DShB-së dhe janë përpiluar raporte përkatëse dhe janë marrë edhe masa dhe propozime përkatëse bazuar në të gjeturat gjatë monitorimit.
- Në kuadër të DShB-së kanë funksionuar kutitë e ankesave për shërbime shëndetësore në të gjitha burgjet. Ka funksionuar mirë Komisioni i ankesave i cili i ka vizituar në mënyrë periodike këto kuti. Ky komision po ashtu ka shqyrtuar të gjitha ankesat nga të burgosurit, familjarët, avokatët dhe në forma të tjera duke i shqyrtuar ato deri në përfundim të procesit.
- Gjatë kësaj periudhe janë shqyrtuar të gjitha ankesat e të burgosurve në dy forma; nga komisioni i ankesave dhe nga komisioni multidisiplinar i themeluar bashkërisht me ShKK në nivel qendror dhe atë të burgjeve.
Këto komisione kanë dhënë rezultatet e vete duke zvogëluar numrin e ankesave dhe njëherësh duke evidentuar mangësitë në funksionim të sistemeve në funksion të përmirësimit të tyre.
- Kemi pasur një numër të madh të kërkesave të të burgosurve për dokumente shëndetësore dhe raporte, nga këto janë dhënë 46 përgjigje, raporte shëndetësore të burgosurve; për gjykatave, etj;
- Janë përpiluar raporte për disa raste për pezullim të dënimit për shkaqe shëndetësore. Jo të gjithëve u janë ndërprerë dënimet sipas kërkesave dhe indikacioneve shëndetësore.
- Janë përpiluar raporte shëndetësore për të burgosur me diagnozë të rëndë dhe me prognozë terminale për Drejtorin e ShKK për të i proceduar te organet gjegjëse, përkatësisht për Komisioni për Lirim me Kusht (si e vetmja mundësi ligjore funksionale), për shqyrtim eventual apo edhe për ndonjë organ tjetër në funksion të shqyrtimit për ndërrim eventuale të masës, duke pasur parasysh gjendjen e rëndë shëndetësore të tyre dhe vështirësitë në menaxhimin e tyre.
- Ka funksionuar edhe komisioni disiplinor i cili ka ndikuar në shqyrtimin e rasteve individuale të keqfunksionimit apo dyshimit në neglizhencë në punë të prezantuara me lartë.
- Në fillim të vitit, kemi bërë kërkesë nga organizmat auditues që të bëjnë auditimin përkatësisht inspektimin e shërbimit sipas specifikave të tyre në zbatim të PSV-ve dhe akteve të tjera ligjore përkatëse obligative. Kërkesën e kemi drejtuar për Auditorin e Brendshëm, Inspektoratet Shëndetësore, Farmaceutike, Sanitare etj.

Nga të gjitha këto njësi monitoruese kemi pasur vizita dhe shqyrtime të çështjeve. Kemi pasur disa rekomandimi nga auditori i brendshëm dhe ai farmaceutik; ato të cilat janë në kompetencën tonë, i kemi realizuar gjatë procesit të monitorimit.

- Të gjitha sugjerimet dhe rekomandimet nga këto mekanizma pas inspektimit, auditimit, përkatësisht monitorimit janë marrë në shqyrtim dhe për zbatim me prioritet.

V. IMPLEMENTIMI I SISTEMIT INFORMATIV SHËNDETËSOR NË BURGJE

Implementimi i SISh në burgje është ende i pa kompletuar dhe ende nuk kemi arritur ta funksionalizojmë në tërësi:

1. Ka përfunduar rrjetëzimi i të gjitha NJShB-ve.
2. Është punuar në disa aspekte në këtë projekt dhe ka mbetur që të vazhdojë një punë e tillë.
3. Stafi i DShB ka shprehur gatishmëri dhe bashkëpunim për realizimin e këtij projekti, mirëpo stafi i Departamentit të SISh ka qenë i zënë në të shumtën e kohës me komponentët të tjera të projektit e të cilat i ka konsideruar me prioritet më të lartë.
4. DShB ka kërkuar që SISh të zbatohet në këto komponentë, siç janë:
 - Dosjet mjekësorë dhe përpunimi i të dhënave epidemiologjike,
 - Shpenzimet e barërave,
 - Menaxhimi i personelit me të gjitha komponentët.

Janë zhvilluar disa takime gjatë vitit 2023 në funksion të vazhdimit të punëve dhe zbatimit të plotë të tij. Më shumë ka avancuar çështja e menaxhimit elektronik të barërave përmes sistemit të SISh. Kemi dhënë inputet tona lidhur me të tria komponentët dhe presim që ta vazhdojmë në zbatimin e plotë të tij së bashku me departamentin përkatës. Deri me tani janë përfunduar këto aktivitete:

1. Është hartuar plani i zbatimit të SMSF në burgje.
2. Është bërë ri trajnimi i stafit të burgjeve, së paku dy nga secila njësi shëndetësore në dy grupe të ndara.
3. Është bërë prerja e stoku dhe është bërë regjistrimi i stokut në program, janë duke u bërë daljet nga stoku nëpër njësi përmes programit.
4. Stafi i DSISh janë duke shkuar nëpër institucione për të mbështetur punën në teren në mënyrë që zbatimi të jetë i sigurt dhe i plotë, kanë vizatuar secilën njësi veç e veç.

Gjatë kësaj periudhe ne kemi përdorur sistemin tonë, në Excel, të cilin e kemi përpiluar vet dhe i cili është funksional që nga viti 2003.

VI. ZBATIMI I PRAKTIKAVE STANDARDE TË VEPRIMIT TË DSHB TË HARMONIZUARA ME REKOMANDIMET E KËSHILLIT TË EVROPËS

Monitorimi i zbatimit të procedurave të punës

Është monitoruar në vazhdimësi zbatimi i Praktikave Standarde të Veprimit në të gjitha NjShB-të.

Janë mbajtur disa *punëtori me stafin e DShB* dhe me *me organizatat monitoruese dhe ato bashkëpunuese* lidhur me procedurat dhe fushëveprimin e zbatimit të Praktikave Standarde të Veprimit për shëndetësi në burgje si dhe Rekomandimet e KPT të KE.

Janë mbikëqyrur PSV-të në zbatim:

1. Procedurat e punës (13 procedura),
2. Menaxhimi i indikatorëve specifik në burgje (5 indikatorë)
3. Menaxhimi i barërave në burgje (3 procedura)
4. Përshkrimi i detyrave të punës (26 pozitat ekzistuese të DShB),
5. Procedurat e trajtimit me Terapi Mbajtëse në burgje,
6. Kriteret për hapësira dhe pajisje në DShB sipas kriterëve vendore dhe në harmoni me ato të KE.

Me fillimin e zbatimit në praktikë të akteve nënligjore dhe procedurave të punës janë plotësuar detyrimet të cilat dalin nga UA05/2014 i QRK sa i takon çështjes së legjislacionit dhe procedurave.

Duke qenë se jemi vendi i vetëm në Evropën Juglindore që ka bërë një transfer të tillë, tani KE shembullin e Kosovës është duke e marrë si model për vendet e rajonit dhe të Evropës. Në funksion të kësaj kemi pasur edhe disa vizita nga vendet fqinje lidhur me këtë çështje.

Zbatimi i Projektit me Këshillin e Evropës

Projekti “Përmirësimi i trajtimit për personat e privuar nga liria” i cili është në realizim dhe i mbështetur nga Këshilli i Evropës, ka filluar së zbatuari në praktikë nga 03 Tetori i vitit 2022 deh ka vazhduar gjatë vitit 2023 pa ndërprerë sipas projektit.

Ky projekt përfshinë DShB, IPFK dhe Shtëpinë speciale në Shtime, në kohëzgjatje prej 36 muaj në vlerën prej 850,000.00€.

Zbatimi i Projektit ka filluar mirë, me kohë, dhe pritet që të realizohen të gjitha objektivat. Ekspertët e projektit kanë përfunduar aktivitetin sipas planit të punës dhe agjendës, janë takuar me neve dhe kanë vizituar Dubravën, për të përpiluar raportin vlerësues. Aktivitetet e tjera do të vazhdojnë nga Janari, sipas planit.

Është themeluar Komiteti Drejtues i cili po ashtu ka aprovuar planin praktik për gjashtëmujorin e parë dhe do të vazhdoj monitorimin e projektit në vazhdim deri në përfundim.

Qëllimi i projektit është:

1. *“Forcimin e bashkëpunimit dhe rritjen e konsistencës dhe bashkërendimit të qasjeve të të gjithë aktorëve përkatës në mënyrë që të përmirësohet kujdesi shëndetësor i ofruar për të gjithë personat të cilëve de facto dhe de jure u është hequr liria, duke përfshirë personat e dënuar, pacientët e kryer në mënyrë të pavullnetshme për shtrimin në spital psikiatrik dhe personat me aftësi të kufizuara mendore të vendosur në institucionet e mirëqenies sociale;*
2. *Përmirësimi i mëtejshëm i performancës profesionale të Departamentit të Shëndetësisë në Burgje (DShB) në kuadër të Ministrisë së Shëndetësisë përmes masave për ngritjen e kapaciteteve, duke vendosur protokolle përkatëse dhe duke forcuar masat mbrojtëse kundër keqtrajtimit;*
3. *Rishikimin e legjislacionit dhe politikave që rregullojnë shtrimin në spital të pavullnetshëm psikiatrik në dritën e standardeve të KE dhe vlerësimin dhe rishikimin e procedurave dhe informacionit që u jepet pacientëve mbi të drejtat e tyre; dhe*
4. *Forcimin e mbrojtjes së të drejtave të njeriut të pacientëve të paraburgosur me aftësi të kufizuara mendore dhe lehtësimin e rehabilitimit dhe riintegrimin të tyre në shoqëri.”*

Projekti është i bazuar në rezultatet dhe sukseset e arritura në kuadër të projektit të mëparshëm (2016-2018). Ky projekt do të lehtësojë më tej mbrojtjen e të drejtave të njeriut të të gjithë personave të paraburgosur dhe të dënuar në Kosovë, në përputhje me standardet e KE-së dhe KPT-së, në të gjitha vendet e ndalimit.

Në qëllim të projektit parashihet edhe vazhdimi i projektit paraprak e përshkruar në projekt, si më poshtë:

“Një nga pikat kryesore të projektit të mëparshëm ishte sukcesi i arritur nga DShB, përkatësisht zhvillimi i Procedurave Standarde të Operacionit (SOP), i cili lehtësoi transferimin e sistemit të kujdesit shëndetësor të burgjeve nga Ministria e Drejtësisë (MD) në Ministrinë e Shëndetësisë. (MSH), duke përfshirë plane specifike veprimi, që synojnë të sigurojnë qasje të barabartë në shërbimet e kujdesit shëndetësor dhe trajtim siç ofrohet nga sistemi i rregullt publik, i cili u finalizua dhe u publikua në tetor 2017. PSV mbetet një nga parimet drejtuese të profesionistëve të kujdesit shëndetësor të burgjeve në të gjithë vendet e paraburgimit në Kosovë”

Gjatë vitit 2023 janë realizuar këto aktivitetet dhe janë arritur rezultatet si më poshtë:

- Është bërë Asesmenti i DShB lidhur me statusin juridik dhe zbatimin i PSV-ve.
- Është përpiluar Raporti i këtij asesmenti.
- Janë realizuar të gjitha aktivitetet lidhur me projektin, sa i takon PSV-ve ku janë përfshirë, shqyrtimin e PSV-ve, ri dëftimin e tyre dhe në fund finalizimin e tyre.
- Është përfunduar edhe udhëzuesi për terapinë okupacionale.
- Është përfunduar vizita studimore në Finlandë lidhur me zbatimin e trapisë okupacionale.
- Janë përfunduar aktivitetet dhe punëtori lidhur me parandalimin e vetëvrasjeve në bashkëpunim edhe me KE, ShKK dhe EULEX si dhe organizatat e tjera monitoruese dhe zbatuese të projektit.
- Ka përfunduar edhe monitorimi i bazës ligjore të funksionimit të DShB dhe janë dhënë rekomandimet e nevojshme për zbatim nga ana e ekspertëve të KE.
- Të gjitha këto aktivitetet janë zbatuar përmes punëtorive, grupeve punuese dhe formave të tjera të punës me ekspertët e Këshillit të Evropës.
- Po ashtu gjatë këtij viti kemi prezantuar edhe projektin e ardhshëm i cili do të përfshijë mënyrën e trajtimit të të burgosurve nga arresti deri në lirim dhe trajtim

alternativ. Në këtë projekt parashihet të përfshihen të gjitha akterët dhe monitoruesit e këtij procesi.

Aktivitetet grupore të precizuara të DShB lidhur me projektin, mbështetur nga KE gjatë vitit 2023 janë si më poshtë:

1. Takimi i parë, 3 ditore të GP për rishikimin e PSV-ve të DShB me 21-23 shkurt 2023, 43 pjesëmarrës, Istog;
2. Takimi i dytë, 3 ditore të GP për rishikimin e PSV-ve të DShB me 28-30 mars 2023, 43 pjesëmarrës, Istog;
3. Tryezë e rrumbullakët për prezantimin e gjetjeve dhe rekomandimeve të misionit vlerësues lidhur me analizimin dhe hartimin e kornizës ligjore dhe statuseve të IFPK dhe ISSh, 25 prill 2023, 28 pjesëmarrës, Prishtinë;
4. Punëtori 2 ditore për finalizimin e Procedurave Standarde Operative të Departamentit të Shëndetësisë së Burgjeve me 5-6 qershor 2023, 19 pjesëmarrës, Istog;
5. Takimi 3 ditore të GP për rishikimin dhe zhvillimin e udhëzimeve dhe mjeteve për terapinë okupacionale do të mbahet më 11-13 korrik, 35 pjesëmarrës, Istog;
6. Një vizitë studimore 3 ditore në një shtet anëtar të KE për 6 pjesëmarrës përfitues, 3-5 tetor 2023, Helsinki, Finlandë;
7. Sesionet e Parë të Trajnimit të Trajnerëve (TT) mbi Procedurat Standarde Operative (PSV) të përditësuara të Departamentit të Shëndetësisë në Burgje (DShB) të Ministrisë së Shëndetësisë së Kosovës, 30 tetor – 1 nëntor 2023, 40 pjesëmarrës, Istog;
8. Sesionet e dyta të Trajnimit të Trajnerëve (TT) mbi Procedurat Standarde Operative të përditësuara (PSV) të Departamentit të Shëndetit në Burgje (DShB) të Ministrisë së Shëndetësisë së Kosovës, 13 – 15 nëntor 2023, 40 pjesëmarrës, Istog;
9. Grupi punues 3-ditore/sesion trajnimi për identifikimin e hershëm të rrezikut të vetëdëmtimit dhe vetëvrasjes, 4-6 dhjetor 2023, 60 pjesëmarrës, Istog;
10. Takimi i grupit punues për finalizimin e Udhëzuesit për Trajtimin Psikosocial me Aktivitete Profesionale për të Burgosurit, 11-12 dhjetor 2023, 11 pjesëmarrës, Istog;

Zbatimi i dokumentacionit legjislativ dhe procedurave të punës

1. Ka vazhduar zbatimi i procedurave të punës në të gjitha NjShB-të në mënyrë të pa ndërprerë.
2. Zbatimi i tyre është përcjellë përmes trajnerëve dhe monitorimit të vazhdueshëm.
3. Janë realizuar disa vizita monitoruese dhe bashkëpunuese në burgje duke bërë takime me administratën e burgjeve dhe stafin shëndetësor.
4. Në kuadër të MSh-së ende ka vështirësi në zbatimin e disa akteve legjislative, të nivelit strategjik dhe funksional me DShB, çka kemi konsideruar se ka mangësi në ato dokumente, duke mos përfshirë mjaftueshëm specifikat e funksionimit të DShB në të ardhmen e çka po ashtu ka shkaktuar vështirësi në zbatimin e tyre të më vonshme.
5. Në funksion të kësaj ne kemi reaguar disa herë dhe kemi kërkuar që të jemi të njoftuar me kohë me dokumentet e punës në funksion të plotësimit të tyre me specifikat adekuate të cilat do të lehtësonin aprovimin dhe zbatimin e tyre.

6. Nuk kemi qenë të kyçur në draftimin e akteve ligjore dhe nën ligjore. Kontributin tonë e kemi dhënë aty ku kemi pasur mundësi përmes diskutimeve publike.
7. Ne po ashtu nuk po kemi pasur mundësi që drejtpërdrejtë të japim kontributin tonë në hartimin e pakos bazike ku ka pasur mangësi në të tria ligjet duke filluar nga mos përmendja e punëtorëve shëndetësor, përkatësisht atyre në burgje, pozitën e departamentit specifik i transferuar nga një ministri në tjetrën e që shërbimet i krye në një ministri tjetër deri të tabela e pagave ku nuk përfshihen kategoria e punëtorëve shëndetësor të burgjeve e as rrezikshmëria në punë si e drejte e papranuar në akte të tjera ligjore.
8. Edhe për këtë kemi reaguar sapo kemi qenë të informuar por nuk janë marrë parasysh sugjerimet tona pasi që përfaqësuesi i MSh-së nuk i ka prezantuar këto specifika.

Realizimi i Planit të punës se vitit 2023

Realizimi i planit sipas indikatorëve për vitin 2023 nga 9 objektiva dhe 51 aktivitete, rezulton se 40 aktivitete përkatësisht 78.50% janë realizuar plotësisht, 5 aktivitete përkatësisht 9.80% janë realizuar pjesërisht, ndërsa 6 aktivitete përkatësisht 11.76% nuk kemi mundur ti fillojmë fare.

Nga 6 aktivitetet e pa filluara janë çështje të cilat nuk varen nga DShB por janë çështje ligjore dhe zbatim i tyre përfshirë buxhetin zbatimin e kontratës kolektive, rrezikshmërinë, pagat jubilarë si dhe aktivitete të tjera për të cilat është planifikuar që të shqyrtohet mundësia e zbatimit të tyre në vitet në vijim.

Këtij raporti i është bashkëlidhur edhe raporti i plotësuar sipas indikatorëve dhe aktiviteteve në veçanti.

1	E gjelbert	e përfunduar plotësisht	40	78.50%
2	E kaltert	në proces	5	9.80%
3	E kuqe	e pa filluar	6	11.76%
		Totali	51	100.06%

Tabela numër 17, paraqitja e realizimit të planit sipas indikatorëve për vitin 2023;

VII. VËSHTIRËSITË DHE MANGËSITË

Gjatë kësaj periudhe ka pasur edhe vështirësi të shumta, siç janë:

1. Vonesat dhe pamundësitë në implementimin e rrezikshmërisë së stafit e cila do të kompensonte në një formë punën specifike dhe me presione si dhe rrezikun permanent.
2. Qëndrueshmëria jo stabile e stafit, kemi pasur largim në vazhdimësi të stafit mjekësor nga burgjet, disa mjek, specialist dhe psikolog si rezultat i pakënaqësisë më kushtet e punës, pagën dhe mungesën e rrezikshmërisë, marrë parasysh specifikat e punës dhe natyrën e ballafaqimeve.
3. Mungesa edhe e dy autoambulancave për transportin e të burgosurve në nevojë.
4. Vështirësi të tjera në realizimin e detyrave si pasojë e integritit të plotë në kuadër të shërbimeve të ndryshme të MSh-së dhe shpesh herë mungesë e të kuptuarit dhe përkrahjes së specifikave të punës që ka shëndetësia në burgje. Kjo si pasojë do të mund

të krijoj vështirësi në zbatimin e tyre si dhe në mos paraqitjen reale të shërbimit në këto dokumente duke mos marrë parasysh specifikat e këtij shërbimi.

5. Vështirësi në lidhjen e kontratave për shërbime të caktuar si dhe furnizimit të qëndrueshëm me barëra dhe material shëndetësor, si rezultat i proceduarve administrative dhe ankimore.
6. Vështirësi në sigurimin e specialistëve, konsultantë, në funksion të zvogëlimit të lëvizjes së të burgosurve jashtë institucioneve korrektuese për të marrë shërbime shëndetësore adekuate specialitike.
7. Në funksion të transparencës së njaftueshme, të gjitha aktivitetet i kemi publikuar në web faqe të Ministrisë.

<https://msh.rks-gov.net/departamentet/departamenti-per-shendetesine-ne-burgje/>

VIII. SYNIMET

DShB ka synime që në vazhdimësi të arrijë këto qëllime:

1. Vazhdimi i ngritjes së cilësisë së shërbimeve shëndetësore në burgje dhe qëndrueshmëria e saj përmes trajnimeve, monitorimeve dhe krijimit të kushteve për shërbime cilësore.
2. Vazhdimi i krijimit të kushteve adekuate të favorshme për stafin mjekësor për punën në burgje konform UA 05/2014 dhe Rekomandimeve të Këshillit të Evropës, rregullave Evropiane të Burgjeve dhe Udhërrëfyesve të OBSH-së, përfshirë pagën e dinjitetshme, rrezikshmërinë dhe beneficione të tjera në funksion të qëndrueshmërisë së stafit në burgje.
3. Zbatimi i plotë i protokolleve, procedurave, hapësirave të punës dhe pajisjeve për punë në Njësitë shëndetësore të burgjeve konform standardeve të MSh-së dhe BE-së.
4. Vazhdimi i furnizimit të qëndrueshëm në të gjitha institucionet me barëra dhe material mjekësor.
5. Monitorimi i vazhdueshëm i kushteve higjienike sanitare në të gjitha institucionet korrektuese dhe kujdesi higjienik e sanitar i përhershëm përmes DDD dhe formave tjera higjienike si dhe ngritjen e njohurive mbi rëndësinë e higjienës personale në burgje.
6. Bashkëpunimi dhe trajnimi specifik i organeve monitoruese të shërbimeve shëndetësore në burgje përmes trajnimit adekuat, profilizimit dhe ndikimit në ngritjen e cilësisë së shërbimeve.
7. Rritjen e bashkëpunimit me shërbimet e tjera të MSh-së në funksion të integritetit të plotë të shërbimeve në kuadër të sistemit shëndetësor publik. Tejkalimi i neglizhencave dhe arritjen e synimit që shërbimet e MSh-së të kuptojnë më shumë specifikat dhe rëndësinë e plotësisht të shërbimeve shëndetësore në burgje përmes mbështetjes së vazhdueshme në çdo sferë.
8. Vazhdimi i përpjekjeve për adresimin e çështjeve në Ligjin për shëndetësi dhe sigurime shëndetësore si dy ligje bazike ku përcaktohet pozita e shërbimeve shëndetësore në burgje dhe mënyra e financimit të shërbimeve për të burgosur, ku fatkeqësisht në asnjërin grup nuk jemi pjesë e punës për të dhënë kontributin direkt.

IX. SHTOJCAT

Të bashkangjitur keni:

1. *Raporti i punës i DShB i plotësuar sipas 9 objektivave dhe 51 aktiviteteve për vitin 2023;*
2. *Planin e punës së DShB për vitin 2024;*
3. *Planin e Prokurimit të DShB për vitin 2024;*
4. *Planin e rrjedhës së parasë për vitin 2024;*
5. *Planin dhe Raportin e Performancës së DShB;*
6. *Tabelën me vlerësim të rrezikut të aktiviteteve të DShB sipas objektivave;*
7. *Galeria e fotove të disa furnizimeve gjatë vitit 2023;*